

Felső – Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia végrehajtása

ZÁRÓJELENTÉS

2007-2013

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Tartalomjegyzék

1. Összefoglaló	4
2.1. Alapinformációk a Helyi Akciócsoportról és a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatosan	4
2.1.1 A Leader Helyi Akciócsoport tervezési és működési területének földrajzi lehatárolása	4
2.1.2 A HACS szervezetének bemutatása	6
2.1.3 HACS elnökség (döntéshozó testület) bemutatása	11
2.1.4 Felügyelőbizottság bemutatása	13
2.1.5 A HACS Helyi Bíráló Bizottságának bemutatása	14
2.1.6. A HACS által létrehozott egyéb szerv bemutatása, jellemzése	17
2.1.7. A HACS szervezeti felépítésének összefoglaló jellemzése a térségben való beágyazódottsága szempontjából	18
2.2 HACS munkaszervezet	19
2.2.1 A HACS irányítási rendszerének működése, jellemzése	19
2.2.2 A HACS működésének pénzügyi jellemzése	28
2.3 A HACS működésének összefoglaló pénzügyi jellemzése, esetleges javaslatok a pénzügyi helyzet javítására	36
2.4. MVH és HACS közötti kapcsolat	37
2.4.1 Delegált feladatok ellátásának jellemzése;	37
2.4.2 HACS-MVH együttműködés bemutatása;	38
2.4.3 A HACS véleménye az MVH-ról, valamint az együttműködésről	39
3. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósítása	40
3. 1 A HVS végrehajtási időszakának részletes bemutatása	40
3.2 HVS megvalósulása a projekteken keresztül	51
4. Fejlesztések bemutatása	76
4.1 A fejlesztések és azok hatásai:	76
4.1.1 EMVA III. tengely –összefoglaló a III. tengely megvalósulásáról	76
4.1.2 EMVA IV. tengely	78
4.2 Térségi jó gyakorlatok, mintaprojektek bemutatása;	79
4.3 Előforduló problémák bemutatása	80
4.4 A HACS saját projektjeinek bemutatása, amelyekben kedvezményezettként részt vett	81
4.5 Térségi együttműködések bemutatása	81
4.6 Nemzetközi együttműködések bemutatása	83
5. HACS hálózatosodás, kapcsolatrendszer értékelése	84
5.1 Együttműködés az IH-val;	84

5.2 Együttműködés az MVH-val;.....	85
5.3 Együttműködés más HACS-okkal, érdekérvényesítés;	85
5.4 Együttműködés a helyi önkormányzatokkal;	86
5.5 Együttműködés a helyi gazdasági és civil szféra szervezeteivel, képviselőivel;.....	86
5.6 A helyi hálózatépítés jellemzése, animációs tevékenység, a szervezéshez szükséges utazási idő, költség jellemzése, hatékonysága.	86
6. A LEADER elvek megvalósulása	87
6.1 Mi volt a célja a hét LEADER elv érvényesítésének a térségben?.....	87
6.2 A LEADER elvek megvalósulásának vizsgálata, jellemzése.....	90
6.3 A LEADER elvek alkalmazása a jövőben.....	91
7. Összefoglaló	93

1. Összefoglaló

Néhány bekezdésben kerüljön összefoglalásra a zárójelentés lényegi tartalma. (Az összefoglaló később kerül megírásra, azt követően, hogy a HVS megvalósításáról szóló végbeszámoló rész is elkészül. **Ezen részt a július-szeptemberi beszámolási időszakhoz rendelt második rész kidolgozásakor kell megírni.**)

Most, hogy elérkeztünk a 2007-2013-as tervezési időszak végéhez, időszerűvé vált elkészíteni egy, a LEADER HACS munkájával, a végrehajtott programokkal, a HACS életének bemutatásával foglalkozó végső beszámolót.

E dokumentummal az a célunk, hogy az olvasó képet kapjon arról, kik is vagyunk mi valójában, hogyan épül fel közösségünk, milyen tevékenységeket végeztünk annak érdekében, hogy térségünket gazdagíthassuk. Ezen tevékenységek érdekében, a kezdetekkor, azaz 2007-2008-ban elkészült a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiánk, amelyben a helyi közösségünk problémáit, fejlesztési igényeit gyűjtöttük össze és az ezekre adható „válaszok”, megoldások is megjelentek benne. Ez a Stratégia szolgálta az alapot a 2007-2013-as időszak ÚMVP III. és IV. tengely kiírásainak, amelyek révén majd 2 milliárd forint forrás jutott térségünkbe, szinte minden ágazatot, szektort lefedve. Ezeket az eredményeket e záródokumentum későbbi részeiben tüntettük fel.

Itt szeretnénk idézni egy kiadványunk előszavából, amelyet Dr. Seszták Miklós nemzeti fejlesztési miniszter írt közösségünknek, közösségünkről: „Áttekintve a Felső – Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület eredményeit, azt láthatjuk, hogy a térségben élők jelesre vizsgáztak összefogásból. A megvalósult beruházások minden esetben komoly utánajárást, rengeteg tervezést és munkát igényeltek, és iskolapéldáit nyújtják a civil szektor, a gazdasági szereplők és a közsféra közös áldozatvállalásának.”

Arról, hogy végül Stratégiánkat mennyire sikerült megvalósítanunk, „beszéljen” e záródokumentum.

2.1. Alapinformációk a Helyi Akciócsoportról és a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatosan

2.1.1 A Leader Helyi Akciócsoport (a továbbiakban: HACS) tervezési és működési területének földrajzi lehatárolása

A helyi közösség az Észak-Alföldi Régió észak-keleti részén található, a Nyírségnek nevezett nagytáj tiszaháti, újabb elnevezéssel felső-szabolcsi, vagy tiszakönyöki részén helyezkedik el.

A megyében jellemző aprófalvas településhálózat a térséget is jellemzi. A térség természetes központja gazdaságilag, kulturálisan és közlekedésileg Kisvárdra, a közösség települései között három város található, azonban településszerkezetileg, szolgáltatások szempontjából a városok nagyközségi szintet képviselnek.

A térség észak-déli tengelye mentén a vasúti fővonal (100-as), a 4. számú főútvonal, valamint a magyar-ukrán (korábban szovjet) határátkelő térformáló hatására logisztika, és

feldolgozóipar telepedett le. A peremterületeken, melyet a Tisza folyó határol, megmaradt a mezőgazdasági termelésre alapuló helyi gazdaság.

2.1.1.1 Jogosult települések felsorolása, a HACS területéhez szervesen kapcsolódó városok felsorolása, külterülettel jogosult települések bemutatása korábbi kistérségek szerint, illetve járások szerint;

A Felső – Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület 2008. évi megalakulásakor 24 tagtelepülés tartozott a Helyi Akciócsoporthoz, majd 2014-ben, a megyehatárhoz igazodva még további 4 település kérte felvételét szervezetünkhöz.

2008-ban alapító település volt:

Ajak, Anarcs, Benk, Dombrád, Döge, Eperjeske, Fényeslitke, Győröcske, Gyulaháza, Komoró, Mándok, Mezőladány, Pátroha, Rétközberencs, Szabolcsbáka, Tiszabездé, Tisza-mogyorós, Tiszaszentmárton, Tornyospálca, Tuzsér, Újdombrád, Újkenéz, Záhony, Zsurk.

Ebből akkor 3 település rendelkezett városi ranggal: Dombrád, Mándok és Záhony, majd 2013-ban Ajak is városi rangot kapott.

A HACS területéhez tartozó települések közül 13 a kisvárdai és 11 a záhonyi kistérséghez tartozott.

2.1.1.2 A kistérségek járássá szervezéséből adódó változások bemutatása;

A 2013-ban megalakult járások a tagtelepüléseink létszámát nem befolyásolták, tehát a 24 településből a kisvárdai járáshoz tartozik 13 és a záhonyi járáshoz 11 település, a kistérségi beosztáshoz hasonlóan.

2.1.1.3 A HACS területén lévő egyéb, területi adottságokon alapuló települések közötti egységek, együttműködések bemutatása);

2014-ben, az Európai Unió következő tervezési ciklusára készülve 4 új település csatlakozott HACS-unckhoz (lásd: 2.1.1.4), amelyből az egyik Kisvárdai város. Mivel a város kb. 16 ezer fő lakosságszámú, ezért a Leader program kereteiben meghirdetendő kiírásokra várhatóan nem lesz jogosult, de együttműködő partnerként egyesületünk tagságában részt kíván venni.

2.1.1.4 A HACS tervezési területét érintő változások (települések kilépése, átlépése másik HACS-hoz, illetve területi bővülések, ezek okai);

2014-ben, készülve az Európai Unió 2014-2020-as új tervezési időszakára, a meglévő 24 tagtelepülésünk nyilatkozott arról, hogy továbbra is a HACS-unk tagságába kíván tartozni. A megyehatárokhöz igazodva azonban, az előző ciklusban más megyékben működő HACS-okhoz tartozó települések kérték felvételüket tagságunkba. Ezek a települések: Kékcse, Szabolcsveresmart és Tiszakanyár, valamint Kiskvárd város. Így a Felső – Szabolcsi LEADER HACS területi lefedettsége 28 településre nőtt, amelyből 17 a kiskisvárdai és 11 a záhonyi járáshoz tartozik.

2.1.2 A HACS szervezetének bemutatása

2.1.2.1A HACS jogi személyiségének bemutatása, a jogi személyiség megalakításának kelte, a jogi személyiség változása, dátuma, a jogi személyiség változásának következményei a tagságra vonatkozóan;

A Felső – Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület 2008. január 15-én tartotta alakuló ülést, az Alapszabály elfogadására ekkor került sor. Tehát közhasznú egyesületként jött létre szervezetünk és a 2007-2013-as ciklusban végig ebben a formában működünk.

2014. június 1-től a közhasznú szervezetekre vonatkozó jogszabály, azaz az egyesülési jogról, közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. tv. változott, amely szerint már nem felelünk meg a közhasznú szervezetekre vonatkozó kritériumoknak. Így a közhasznúsági fokozat törlését kezdeményeztük az illetékes bíróságon, amely folyamat még a mai napig tart.

Egyéb változás a jogállásunkat illetően nem történt, a tagságra vonatkozó változást nem okozott.

2.1.2.2 A HACS tagság összetétele, változása a HACS egészére vonatkozó és településszintű megoszlás a szférákat illetően számszerűen és százalékos arányban is, a változások főbb okai;

A Felső – Szabolcsi LEADER HACS összesen 104 taggal alakult meg. A 24 tagtelepülés 2014-ig állandó maradt, az üzleti és civil szférában voltak folyamatos változások.

Egyesületünk működésének első évében 104-ről 108-ra nőtt a taglétszám úgy, hogy az üzleti szférába tartozók száma csökkent, míg a civilek létszáma nőtt. 2010. december 31-re a taglétszámunk 98-ra csökkent, ebből az üzleti szférába tartozók számának csökkenése volt jelentősebb. Ennek oka, hogy sokan nem jártak el a közgyűléseinkre és többen a tagdíjat sem fizették, ezért a tagságból való kizárásuk mellett döntött a Közgyűlés.

Ezután 2013-ig a taglétszám nem is változott, csak arányaiban 1-2 %-ot. 2013. december 31-re azonban a Közgyűlés szükségét látta annak, hogy a taglétszámot ismét csökkentse, a már említett okok miatt. Így egyesületünk taglétszáma 80-ra változott, így az üzleti szférába tartozók aránya 24 %, a civil szférába tartozók aránya 46 % lett.

2014-ben, az EU 2014-2020-as időszakára készülve, a már fent említett megyehatárokhoz való igazodás miatt 4 településsel bővült a tagtelepüléseink száma (24-ről 28-ra). Az új tagtelepülésekről az üzleti és a civil szféra létszáma is nőtt, így 2014. év végére 93 taggal rendelkezett egyesületünk.

A 28 tagtelepülésre vonatkozóan az üzleti és civil szférába tartozók aránya a következőképpen alakul:

Az öt városunkból (Ajak, Dombrád, Kisvárd, Mándok és Záhony) 10 vállalkozás és 12 civil szervezet tagja egyesületünknek. A legtöbb tag civil szervezet Fényeslitkén (6) és Tuzséron (5) működik, míg tag-vállalkozásokból 3-3 Kékcén és Záhonyban működik, 5 pedig Kisvárdán. A legkisebb településeinkről (Benk, Győröcske, Újdombrád, Zsurk) sem a civil szférát, sem a vállalkozásokat képviselő tagok nincsenek.

2.1.2.3 A HACS tagság felépítésének bemutatása (szakmai csoportok vagy egyéb szerkezeti egységek pl. járási vagy korábbi kistérségi egységek);

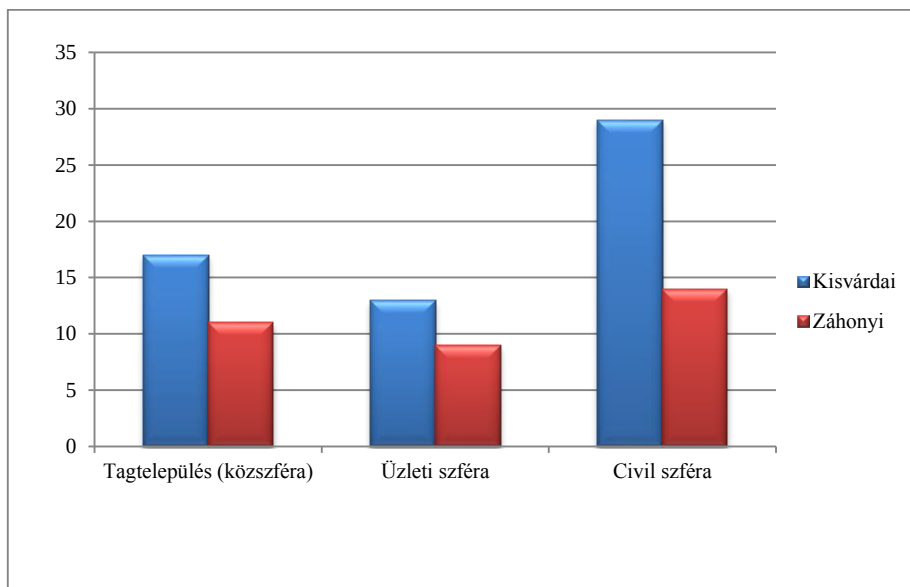
Az Egyesület a 93/2007.(VIII.29.) FVM rendeletben foglaltakat alapul véve három tagozatot hozott létre: közszféra tagozat, civilszféra tagozat, üzleti szféra tagozat.

Az egyesület tagjainak tagozatonkénti megoszlása a következő:

- a) az egyesület tagságán belül a közszféra aránya maximum a teljes tagság 40 %-a,
- b) az egyesület tagságán belül a civil- és üzleti szféra együttes aránya minimum a teljes tagság 60%-a,.

Járások szerint a szférák megoszlása a következőképpen alakul:

A kisvárdai járáshoz tartozó 17 településünkről (a 28 tagtelepülések 60 %-a) 29 civil szervezet és 13 vállalkozás az egyesület tagja, míg a záhonyi járás 11 tagtelepüléséről (a tagtelepülések 40 %-a) 14 civil szervezet és 9 üzleti vállalkozás.

HACS tagság sféráinak megoszlása járásonként

2.1.2.4 A HACS tagság bővítésének módja (tagfelvétel bemutatása, elvei, tagok kötelezettségei, tagdíj, kizárás, annak szabályai, tagfelvételek és kizárások száma, számszerű és százalékos megoszlása);

Az egyesületbe való belépés, illetőleg a kilépés önkéntes. Az egyesületi tagság felvétellel keletkezik és kilépéssel, kizárással, vagy törléssel szűnik meg. A tagfelvétel kérdésében a közgyűlés határoz. A közgyűlés azt a jelentkezőt veheti fel az egyesület tagjai sorába, aki 2 tag írásos ajánlásával rendelkezik. A nem természetes személy tag a tagsági jogviszonyból folyó jogait igazolt képviselője útján jogosult gyakorolni.

Az egyesületi tag kötelezettségei a következők (Alapszabály alapján):

- a./ az egyesület alapszabályának és szabályzatainak, valamint az egyesület szervei által hozott határozatoknak a betartása, illetőleg betartásának biztosítása; az alapszabályban meghatározott tagi kötelezettségek teljesítése
- b./ az egyesület tagja nem veszélyeztetheti az egyesület céljának megvalósítását és az egyesület tevékenységét
- c./ a tagsági díj fizetése, az egyesületi vagyon megóvása;

Az egyesület tagjai a tagdíjat évente egy alkalommal, előre, minden év március hó 30. napjáig kötelesek megfizetni. A tagdíj mértéke a megalakulástól 2009 végéig:

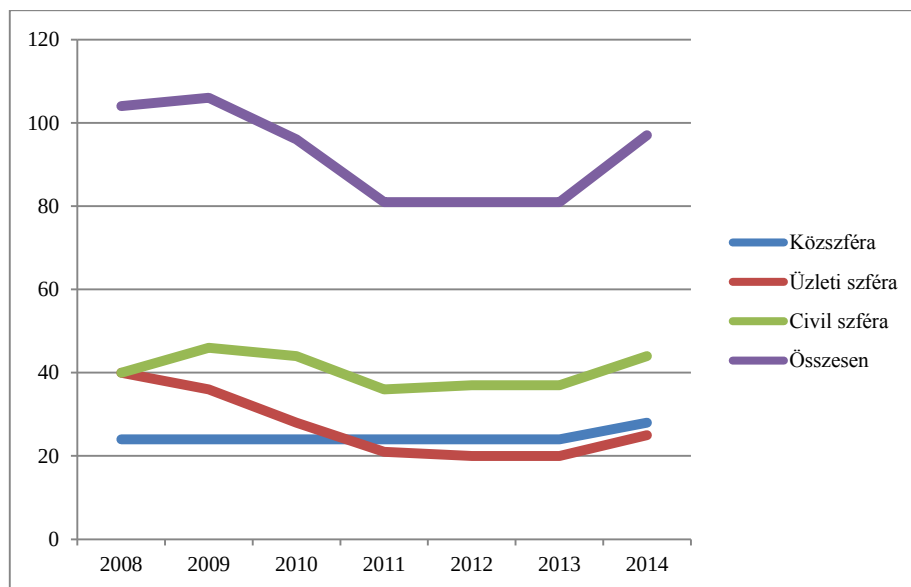
- Önkormányzat: 30 Ft/ fő;
- Civil szervezet: 7.500 Ft/év;
- Vállalkozás: 30.000 Ft/év.

A tagdíj mértéke 2010-től harmadára csökkent:

- Önkormányzat tag esetén: 12 Ft/lakos/év
- Civil szervezet tag: 3.000 Ft/év
- Vállalkozás tag: 10.000 Ft/év

A tagfelvételek és kizárások száma, aránya a következőképp alakult 2008 – 2014. között:

Egyesületünk 104 taggal alakult meg 2008-ban, majd 2009 végére úgy vált 106 főre a taglétszám, hogy az év folyamán 1 civil szervezet és 4 üzleti vállalkozás kilépett – megszűnés miatt –, viszont 7 civil szervezet új tagként bekerült az egyesületünkbe. 2010 végére azonban további 2 civil szervezetet és 8 vállalkozást kizárt a közgyűlés a tagságból, mert azok nem jártak az ülésekre és a tagdíjat sem fizették be. Ugyanez történt 2011-ben, amikor szintén a közgyűlésre nem járó és tagdíjat nem fizető tagokat zárt ki a közgyűlés (7 civil és 7 vállalkozás), majd szűntek meg szervezetek és léptek be újak is, így 2011 végére 81 tagúvá vált egyesületünk. 2014-ig létszámbeli változás összességében nem történt, de ki- és belépők voltak, számuk azonban azonos volt.

HACS tagságának szféránkénti eloszlása, évenkénti alakulása

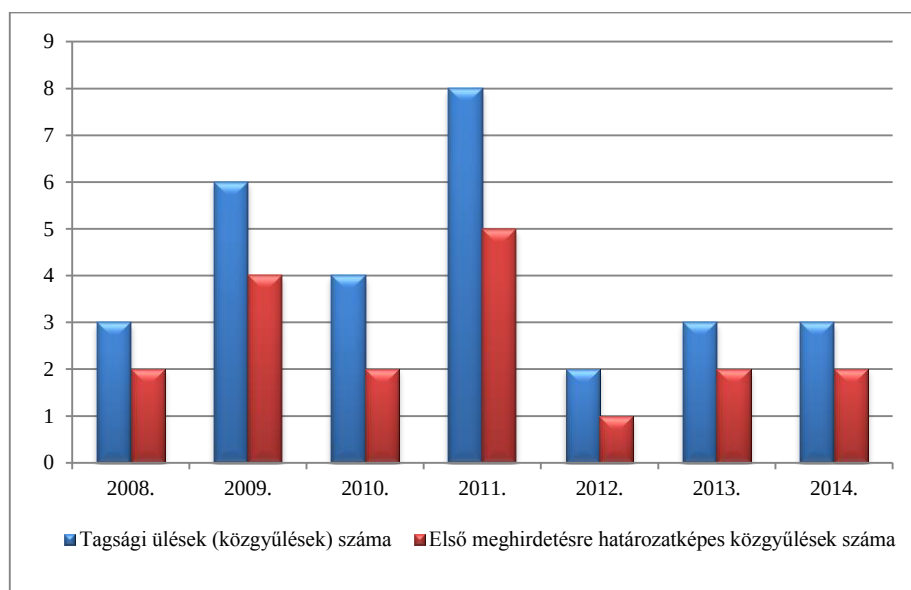
2014. február 27-én 4 új település csatlakozott területi lehatárolásunkhoz, az addigi 24 mellé, illetve 12 új tagot is „hoztak” magukkal (ezzel 93 tagúvá vált egyesületünk). Ez a megyehatárokhöz való igazodás eredménye, illetve ezen a közgyűlésen fejezte ki az immáron 28 tagtelepülésünk és az egyesület tagjai együttműködési szándékukat a 2014-2020-as programozási időszak vidékfejlesztési feladatainak ellátásában.

A szférák közötti százalékos megoszlás mindig az Alapszabályzatunkban meghatározottaknak megfelelően alakult. Tehát az egyesület tagságán belül a közszféra aránya mindvégig maximum a teljes tagság 40%-át adta (23-30 % között), míg a civil- és üzleti szféra együttes aránya minimum a teljes tagság 60%-a volt (üzleti szféra: 25-39 %, civil szféra: 38-46 %).

2.1.2.5 Tagsági ülések (közgyűlések, illetve tekintettel arra, hogy 2008-ban nonprofit gazdasági társaságok is alakultak, taggyűlések) bemutatása

(számuk, határozatképességük jellemzése (első meghirdetés alapján határozatképes ülések száma, százalékos megoszlása az összes ülés számához képest), szervezésük módja (teljes tervezési területre vonatkozó vagy részleges ülések, vagy egyéb), a tagsági üléseken való aktivitás bemutatása, hozzászólások jellemzői, a tagsággal kapcsolatos főbb kitűzött célok

A Felső – Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület egyesületként is alakult meg, tehát közgyűléseket tartottunk 2008. óta. Összesen, 2008-2014. között 29 közgyűlést tartottunk, amelyből 18 volt első meghirdetésre határozatképes (az összes 62 %-a). Az évek során ennél volt jobb és rosszabb is a határozatképes közgyűlések aránya, ami valamennyire összefügg a taglétszám alakulásával is.

HACS közgyűlései és első meghirdetésre határozatképes közgyűlései számának alakulása

Amikor az ÚMVP III. tengelyes kiírásai többletfeladatot róttak a közgyűlésre is, abban az időszakban megnövekedett a megtartott közgyűlések száma is, a legtöbb 2011-ben volt, összesen 8 alkalommal.

A meghozott határozatok száma is a feladatok mennyiségétől függően alakult. 2013-ban összesen 20 közgyűlés általi határozat született. Ekkor történt meg ugyanis a LEADER 2013. évi kiírását megelőző Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálata és az egyes kiírásra kerülő intézkedések elfogadása is. A legkevesebb határozatot, 7 db-ot a 2012. évben hozta a közgyűlés.

A 29 közgyűlés mindegyike a teljes tervezési területre és minden szférára vonatkozott. A meghívók az Alapszabálynak megfelelően időben kerültek kiküldésre levélben és e-mailben egyaránt.

Minden év májusában a költségvetési év került lezárásra, ez minden egyesület számára kötelező. Ezen üléseken felül az éppen aktuális feladathoz igazodva kerültek meghirdetésre a közgyűlések.

Az üléseken megjelentek egy része mindig aktív volt, hozzászólásaikkal segítették a HACS munkáját, éltek a javaslattevés lehetőségével. A hozzászólások legnagyobb része építő jellegű volt, vagy valamely kérdést sikerült tisztázni a közgyűlés körében.

2.1.2.6 Szervezeti és Működési Szabályzat kelte, módosításai, módosítás okai, leglényegesebb változások (csatolni kell!)

A Felső – Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület Szervezeti és Működési Szabályzatát a közgyűlés 2009. május 6-án fogadta el.

2009. április 8-án véleményezte az elnökség az SZMSZ-t, amikor hibákat talált a dokumentumban, majd április 28-án ismét véleményezte és elfogadásra javasolta a Közgyűlés felé.

2.1.2.7 Alapító Okirat csatolása

2.1.3 HACS elnökség (döntéshozó testület) bemutatása

2.1.3.1 Elnökség (döntéshozó testület) összetétele, kiválasztás/megválasztás elvei, elnökség változása, szférák szerinti arányok számszerűen és százalékos megoszlásban is;

Az Elnökség tagja nem lehet tagja a Pénzügyi Ellenőrző Bizottságnak. A Közgyűlés az Elnökség tagjait a Tagozatokon keresztül minősített többséggel, titkos szavazással, közvetett választással választja. Az egyes Tagozatok legalább egy főt delegálnak az Elnökségbe, azzal, hogy a Civil – és Üzleti tagozat által delegált tagok aránya az Elnökségben minimum 60 %-ot el kell érjen, míg a közszféra tagozat által delegált tagok aránya az Elnökségben maximum 40 % lehet. Az elnökségi tagok az elnökségben már mint magánszemély vannak jelen.

Az elnökség tagjainak száma a megalakuláskor, 2008-ban 15 fő volt. A közszférába tartozók aránya 27 %, az üzleti szféráé 33, a civil szféráé 40 % volt. Az elnök Mártha Mihály Tibor, Fényeslitke (a HACS munkaszervezetének székhelye) polgármestere. Létszámbeli változás 2011. augusztus 31-i Közgyűlés alkalmával következett be, amikor két olyan tag mondott le elnökségi tagságáról, akiknek megszűnt a civil szervezete. A közgyűlés akkor úgy döntött, hogy az Elnökség maradjon 13 tagú, nem választ a kilépettek helyére új elnökségi tagokat.

Ezt az Alapszabályban is módosította a közgyűlés. Így az Elnökségben a szférák aránya 2014. december 31-ig a következők szerint alakult: közszféra 31 %, üzleti szféra 38 % és civil szféra 31 %.

Településekre vetítve, szinte minden tag más-más településről képviselteti magát, Fényeslitkéről van még egy elnökségi tag az elnök mellett, illetve záhonyi szervezetektől vannak ketten.

2.1.3.2 Elnökségi ülések (döntéshozó testület üléseinek) bemutatása (hozott határozatok száma, főbb témakörei, határozatképesség bemutatása (elnökségi üléseken való aktivitás, részvétel, kitérve az elnökségi ülésen résztvevő nem elnökségi tagokra) összetétele a települések képviselte szerint, zárt és nyílt elnökségi ülések száma, megoszlása, zárt ülések témái;

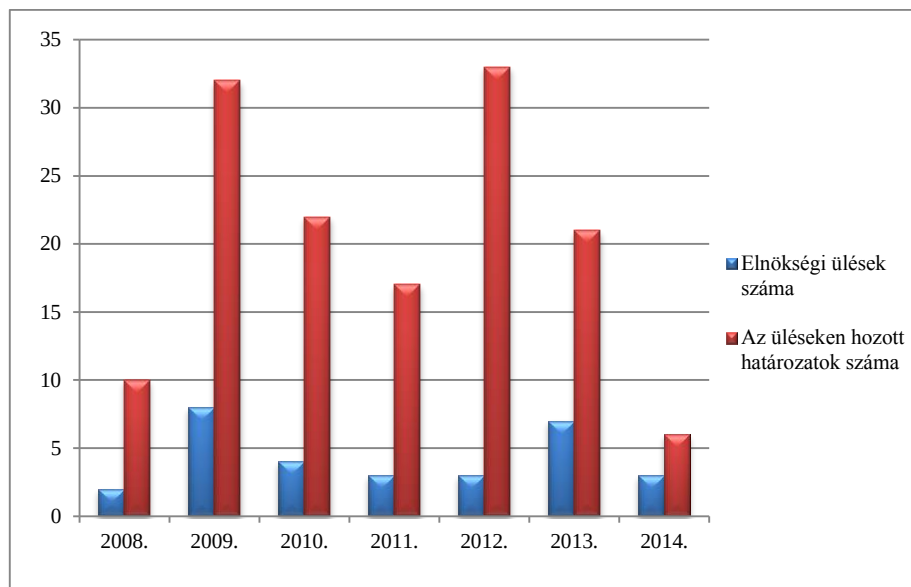
Elnökségi ülés minden évben volt több is. A legtöbb 2009-ben volt, mert akkor döntéshozó testületként is működött – ÚMVP III. tengely 2008. és 2009. évi kiírása, és HVS felülvizsgálatra is sor került. Ugyanez jellemző 2013-ra, amikor szintén működött az Elnökség döntéshozó testületként is – ÚMVP III. tengely falumegújítás és turisztikai tevékenységek ösztönzése, valamint LEADER kiírás.

Minden év májusában a civil szervezetek lezárják pénzügyi évüket, emiatt is ülésezett évente e hónapban az Elnökség.

Tehát a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatai, az ÚMVP III. és IV. tengelyes kérelmek rangsorainak meghatározása volt az Elnökség legfőbb feladata a pénzügyi évek zárása mellett. Az ülések mind nyíltak voltak.

A megalakulás (2008) és 2014. december 31-e között megtartott Elnökségi ülések mindegyike határozatképes volt. Az elnökség tagjai aktívan részt vettek az egyesület munkájában. Mint döntéshozó testület, mindig igyekeztek következetes döntéseket hozni az ÚMVP III. és IV. tengelyes kérelmek ügyében. Munkájukkal egyértelműen hozzájárultak ahhoz, hogy a Felső – Szabolcsi LEADER HACS működési területére rendelt források hatékonyan legyenek lekötve, odafigyelve a munkahelyteremtés fontosságára.

Az elnökségi üléseken az elnök és az elnökségi tagok vettek részt, valamint a munkaszervezet vezető és egy munkaszervezeti munkatárs, aki a jegyzőkönyveket vezette. A májusi pénzügyi év zárásakor a Pénzügyi Ellenőrző Bizottság elnöke is részt vett az üléseken, hogy beszámoljon a PEB döntéseiről.

Elnökségi ülések és a hozott határozatok számának alakulása

2.1.3.3 Hozzászólások és azok figyelembe vételének jellemzői (pl. Éltek-e a tagok véleményezési jogukkal?)

Az elnökségi tagok egy-egy ülés alkalmával aktívan vettek részt úgy a pénzügyi évek zárásakor, mint mikor döntéshozó testületként gyűltek össze. Minden véleményt meghallgattak és szavazásra bocsátották az egyes ügyeket a módosításokkal együtt. Döntéshozó testületként minden kérelmet megismertek (a munkaszervezet dolgozói és a munkaszervezet beszámolója alapján) és felelősségteljesen döntöttek ügyükben.

2.1.4 Felügyelőbizottság bemutatása

2.1.4.1 Felügyelőbizottság összetétele szférák szerint számszerűen és százalékos megoszlásban is, összetétele a települések képvisellete szerint, ülések száma, főbb témák, részvételi aktivitás bemutatása, ülések lebonyolításának módja – nyílt, illetve zárt ülések száma, témái, zárt ülések aránya (az összes ülés számához képest)

A felügyelőbizottság tisztségét a Pénzügyi Ellenőrző Bizottság (PEB) tölti be egyesületünknel. Az elnökség tagja nem lehet tagja a Pénzügyi Ellenőrző Bizottságnak. A bizottság 5 főből áll, közülük választott a közgyűlés PEB elnököt. A PEB elnök a közszférából került ki az egyesület megalakulása óta, a PEB tagok közül ketten a civil szférát, egy fő az üzleti szférát és egy fő a közszférát képviseli. Minden PEB tag által képviselt szervezet más településen működik, a PEB-ben pedig mint magánszemély vannak jelen. Százalékos arányban a köz- és civil szféra 40-40 %-ban, az üzleti szféra 20 %-ban van jelen a PEB-ben.

A PEB alakuló ülése 2008. október 14-én zajlott, ekkor tárgyalta meg a bizottság az egyesület pénzügyi helyzetét is. Az alakulás óta a mai napig csupán egy alkalommal nem volt a PEB ülés határozatképes (2008. 11. 27.) és minden ülés nyílt volt. Minden év elején véleményezte

a PEB az az évi költségvetés-tervezetet, illetve minden év májusában, az elnökségi ülést és közgyűlést megelőzően megtárgyalta és véleményezte a lezárandó pénzügyi év mérlegét és pénzügyi beszámolóját. Egy alkalommal rendkívüli PEB ülés is volt, 2009. szeptember 21-én, amikor szükség volt a 2009. évi költségvetés-tervezet módosítására a munkaszervezet irodájának akkreditációja miatt.

2.1.5A HACS Helyi Bíráló Bizottságának bemutatása

2.1.5.1A HACS Helyi Bíráló Bizottságának összetétele, tagok száma, szférák szerinti megoszlása számszerűen és százalékos arányban, a HBB tagság változása, póttagok száma, szférák közötti megoszlása;

A Helyi Bíráló Bizottság egy a LEADER HACS által választott testület.

A LEADER HACS működése során az ÚMVP III. és IV. tengely keretében kiírt jogcímekre és célterületekre beérkezett támogatási kérelmeket az Irányító Hatóság útmutatása alapján bírálta, hozott döntéseket a rangsorokról és minimum pontszámokról. Ezeket a feladatokat 2009-ben az ÚMVP III. tengelyes kiírások esetében, mint Döntéshozó Testület, az egyesület Elnöksége látta el. Ugyanígy 2010-ben a LEADER kiírások kapcsán szintén az Elnökség töltötte be a Döntéshozó Testület szerepét.

2011-ben az Irányító Hatóság iránymutatása alapján a HBB feladatokat a LEADER HACS Döntéshozó Testülete, azaz az Elnökség látta el. A beérkezett projektjavaslatokat vizsgálta és döntött azok Helyi Vidékfejlesztési Stratégiához való illeszkedéséről. Az Elnökség úgy döntött, hogy a 15 fős Elnökség 13 tagja a HBB állandó tagja lesz, 2 tag pedig a HBB póttagja. A HBB elnöke a LEADER HACS elnöke lett, és mivel ő a közszférát képviseli, így alelnököt végül a civil szférából választottak. A HBB szférák szerinti megoszlása 2011-ben tehát az Elnökségi tagok %-os megoszlásával egyezett meg. Változás a tagok számában nem történt.

A LEADER 2013. évi kiírása esetében azonban az Irányító Hatóság útmutatása alapján ismét HBB-t kellett felállítanunk. Ennél a kiírásnál azonban már öt fős HBB-t és öt póttagot választott a Közgyűlés. Ennek a HBB-nek az elnöke ismét az egyesület elnöke lett, az alelnök pedig az üzleti szférából került megválasztásra. A további három tagból egy-egy a közszférát, a civil szférát és az üzleti szférát képviselte. A póttagok közül 3 fő a civil és 2 fő az üzleti szférát képviseli. Tehát a HBB tagok 40-40 %-a a köz- és üzleti szférából, 20 %-a a civil szférából került ki, míg a póttagok 60 %-a a civil szférát, 40 %-a az üzleti szférát képviselte. Változás a tagok számában nem történt.

2.1.5.2HBB ülések száma, határozatképesség jellemzése, első meghirdetésre határozatképes ülések száma, megoszlása az összes ülés számához képest;

A LEADER program átalakításával kapcsolatban 2010 őszén lefolytatott társadalmi vita eredményeként számos módosítás lépett életbe a Leader program végrehajtása kapcsán. A

LEADER HACS-ok javaslata alapján Helyi Bíráló Bizottság létrehozása vált szükségsszerűvé, melynek feladata, hogy előzetes szűrőként biztosítsa a benyújtott projektek illeszkedését a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiához. Ez a testület, kizárólag az ÚMVP IV. tengely kapcsán benyújtott projektjavaslatokat vizsgálta, és döntött a benyújtott projektjavaslatok HVS-hez való illeszkedésének megfelelőségéről.

Irányító Hatósági útmutatás alapján a Helyi Bíráló Bizottsági feladatokat a 2011-es pályázati fordulóban a LEADER HACS döntéshozó testülete látta el. A HBB szférák szerinti megoszlása 2011-ben tehát az Elnökségi tagok %-os megoszlásával egyezett meg.

A 2011-es pályázati körben, négyszer ülésezett a Felső-Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület Helyi Bíráló Bizottsága, az alakuló ülést is beleszámítva. A Helyi Bíráló Bizottság valamennyi, elsőre meghirdetett ülésén határozatképes volt, az alábbi megosztásban:

- 2011. augusztus 18-án kezdte meg első ülését a Helyi Bíráló Bizottság, ahol a 13+2 fős Bizottságból 13+2 fő volt jelen.
- 2011. szeptember 9-én a 13 fős állandó Bizottságból 10 fő volt jelen.
- 2011. szeptember 19-én a 13 fős Bizottságból 10 fő volt jelen.
- 2011. október 4-én a 13 fős Bizottságból 9 fő volt jelen.

A Felső-Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület ÚMVP IV. tengely 2011-es pályázati fordulója kapcsán összesen 63 darab projekt adatlap érkezett be, amit a Helyi Bíráló Bizottság 100 %-osan támogatott.

A IV. tengely LEADER 2013. évi kiírása esetében a Helyi Bíráló Bizottság az Irányító Hatóság eljárásrendje szerint a LEADER HACS által a helyi döntéshozatal végrehajtása érdekében létrehozott és működtetett szerv volt, amely a IV. tengely LEADER jogcíme kapcsán benyújtott projekt javaslatokat megvizsgálta, majd döntött annak Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájához való illeszkedéséről, majd a projekt javaslatok megtárgyalását követően támogató vagy elutasító határozatot hozott. A Helyi Bíráló Bizottság által kiadott támogató nyilatkozat adott jogosultságot az ügyfeleknek ahhoz, hogy pályázatot nyújthassanak be a LEADER HACS valamely intézkedése vonatkozásában. A HBB tagok közül a HBB tagsága választ elnököt és egy alelnököt. Az elnök akadályoztatása esetén az alelnök jár el a HBB képviselőjében. Minden HBB tag 1 szavazattal rendelkezik.

A 2013-as körben szintén négyszer ülésezett a Felső-Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület Helyi Bíráló Bizottsága.

Valamennyi ülés az első meghirdetésre határozatképes volt. Az ülések a következő időszakos megbontásban történtek, a következő részvételi arányokkal:

- 2013. június 7. Az 5 fős állandó tagságból 4 fő volt jelen, és 4 póttag
- 2013. június 17. Az 5 fős tagságból 5 fő volt jelen
- 2013. június 24. Az 5 fős tagságból 5 fő volt jelen
- 2013. augusztus 1. Az 5 fős tagságból 4 fő volt jelen

2.1.5.3 HBB által hozott döntések száma, jellemzése;

A 2009-es ÚMVP III. tengelyes kiírások, valamint a 2010-es LEADER kiírások esetében is az Egyesület elnöksége látta el a HBB feladatokat. A LEADER HACs-ok javaslata alapján vált szükségessé a Helyi Bíráló Bizottság felállítására, amely az Irányító Hatóság eljárásrendje szerint a LEADER HACs által a helyi döntéshozatal végrehajtása érdekében létrehozott és működtetett szerv volt, amely a IV. tengely LEADER jogcíme kapcsán benyújtott projekt javaslatokat vizsgálta, majd döntött annak Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájához való illeszkedéséről. A tagok közül a HBB tagsága választ elnököt és egy alelnököt. Az elnök akadályoztatása esetén az alelnök jár el a Bizottság képviselőjeként. Minden tag 1 szavazattal rendelkezik.

Két ÚMVP IV. tengelyes fordulóban ülésezett a Helyi Bíráló Bizottság.

2011-es ÚMVP IV. tengely:

A 2011-es időszakban összesen 4 alkalommal tartott ülést a Felső-Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület Helyi Bíráló Bizottsága. A négy ülésre összesen 63 darab projekt adatlap került benyújtásra a következő megbontásban:

- 2011. augusztus 18. A Helyi Bíráló Bizottság alakuló ülése.
- 2011. szeptember 9. 1 projekt adatlap került benyújtásra, amit a Bizottság egyhangúlag támogatott.
- 2011. szeptember 19. 21 projekt adatlap került benyújtásra, amit a Bizottság egyhangúlag támogatott.
- 2011. október 4. 41 projekt adatlap került benyújtásra, amit a Bizottság egyhangúlag támogatott.

Ebben a pályázati fordulóban, minden projekt adatlap elfogadásra került (63 darab), így a Helyi Bíráló Bizottság által pozitív elbírálást kapott projekt adatlapok aránya 100%-os volt.

2013-as ÚMVP IV. tengely:

A 2013-as időszakban összesen 4 alkalommal tartott ülést a HBB. A négy ülésre összesen 144 projekt javaslat érkezett be, melyből 92 kapott támogató nyilatkozatot. A javaslatok elbírálása 4 alkalommal történt a következő megbontásban:

- 2013. június 7. A Bizottsághoz 24 projektjavaslat került benyújtásra, melyből 9 kapta meg a HBB támogató nyilatkozatát.
- 2013. június 17. A Bizottsághoz 47 projektjavaslat került benyújtásra, melyből 25 kapta meg a HBB támogató nyilatkozatát.
- 2013. június 24. A Bizottsághoz 44 projektjavaslat került benyújtásra, melyből 30 kapta meg a HBB támogató nyilatkozatát.
- 2013. augusztus 1. A Bizottsághoz 29 projektjavaslat került benyújtásra, melyből 28 kapott támogató nyilatkozatot.

A pályázati fordulóban számos a projekt javaslatot elutasító határozat került kiküldésre, a projekt javaslatok hiányos, vagy nem megfelelő kitöltése, vagy a HVS-hez való illeszkedés hiánya miatt.

2.1.6. A HACs által létrehozott egyéb szerv bemutatása, jellemzése

(SZMSZ-ben is szabályozott egyéb szervek jellemzése, például tematikus munkacsoportok, tanácsadó testületek)

HACs által létrehozott egyéb szerv a Munkaszervezet. Ez az Egyesület ügyviteli, adminisztratív szervezete, az Egyesület tevékenységét segítő iroda. Szervezeti felépítése, feladatai, létszáma az egyesület tevékenységeihez igazodóan változhat, amely a Szervezeti és Működési Szabályzatban kerül meghatározásra. A Munkaszervezettel a 2.2 fejezet részletesen foglalkozik.

2007-2008. – Tervezői Koordináló Csoport:

A 147/2007. (XII. 04.) FVM rendelet alapján, amely többek között a tervezés menetét is szabályozta, az előzetesen elismert vidékfejlesztési akciócsoportunk 2007. december 17-én létrehozta a Tervezési Koordináló Csoportot (TKCS). A csoport 7 főből állt, egy csoportvezető állt az élén és egy csoportvezető-helyettes. Összesen 3 fő közsférabeli, és 2-2 fő üzleti, illetve civil szférát képviselő tagból állt. Ennek a csoportnak az egyik feladata volt, hogy a helyi közösség Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáját megalkossa. Fontos feladata volt azonban mindenek előtt az előzetesen elismert vidékfejlesztési akciócsoport számára egy jogi személyiséggel rendelkező szervezeti formát találni, javasolni, illetve megállapítani azt, mennyi alaptőkével jöjjön létre a jogi személyiséggel rendelkező szervezet. A TKCS az első ülését 2008. január 3-án tartotta, ahol eldöntötték, létrejön a Felső – Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület (alakuló ülés 2008. január 15-én volt), illetve meghatározták, hogy 3 millió Ft legyen az egyesület alaptőkéje. Ezután a TKCS munkája a projektgyűjtésből azok rendszerezéséből, elemzéséből és a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megalkotásából állt.

2011. – Tervezői Csoport (TCS):

Az Irányító Hatóság 6/2011 közleménye alapján, 2011 elején meg kellett kezdeni a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatát. A HVS felülvizsgálat állt az általános stratégia vizsgálatából és a HPME-k vizsgálatából, projektötlet gyűjtésből. A HVS felülvizsgálatához a Közgyűlés felállított egy Tervezői Csoportot, ami az IH 6/2011. közleménye alapján minimum 5 fős. Egyesületünk közgyűlése 6 fős TCS-t választott meg. Egy fő az önkormányzatok részéről, két fő a civilektől, 2 fő a vállalkozóktól vett részt a munkában, és a munkaszervezet vezető volt a 6. tagja a csoportnak. A TCS 2011. március 9-én ülésezett, amikor is az általános részét tárgyalták a HVS-nek, emellett a projektgyűjtés munkái zajlottak.

2.1.7. A HACS szervezeti felépítésének összefoglaló jellemzése a térségben való beágyazódottsága szempontjából

A2.1.1 és 2.1.5 részben foglalt adatok alapján a HACS tagság részvételi hajlandósága a HACS térségben végzett munkájában, a helyi társadalmi, gazdasági viszonyok formálásában (pl. a tagság bővülése pozitív trendre utal, a HACS társadalmi elfogadottságának jele, a kilépések az ellenkezőjét jelzik);

Szervezetünk egyesületként alakult meg, úgy is működik azóta is. Szervezeti felépítésére tehát az egyesületi forma jellemző. Szervezeti rendje, szervei a következők:

- Közgyűlés: a legfőbb döntéshozó szerv.
- Elnökség: a közgyűlések közötti időszakban az egyesület tevékenységét irányítja. A közgyűlés hatáskörébe nem tartozó ügyekben döntéshozó szerv. Tagjai a tisztségüket társadalmi megbízásaként látják el.
- Pénzügyi Ellenőrző Bizottság: feladata az egyesület működésének, gazdálkodásának és vagyonkezelésének ellenőrzése. A tagjait és elnökét a Közgyűlés választja.
- Munkaszervezet: az egyesület ügyintézését látja el. Az egyesület ügyviteli, adminisztratív szervezete, melynek vezetője a munkaszervezet vezető, akit az Elnökség választ.
- Tagozatok: az egyesület három tagozatot hozott létre: közszféra tagozat, civilsféra tagozat, üzleti sféra tagozat.

Az egyesületünk térségbe való beágyazódottsága abban mutatkozik, hogy tagjai között szerepelnek a térség települései (a területi lefedettségnek ez meghatározója), a tagtelepüléseken működő civil szervezetek, egyházak és vállalkozások is. A térségből szinte minden református és katolikus egyházközség tagunk már, illetve több egyéni vállalkozó, mikro- és kisvállalkozás is a tagságunk része, valamint néhány, a térségben működő közép- és nagyvállalkozás is. Elmondható tehát, hogy a térség társadalmi és gazdasági szereplőit összefogó szervezet a miénk. Az egyesület taglétszámi kerete nyitott, tehát továbbra is bárki csatlakozhat, két meglévő tag ajánlásával.

A Felső – Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület megalakulásakor 104 taggal rendelkezett, majd 2009-re 106 tagra emelkedett a létszámunk. Sajnos sokan nem jártak el a meghirdetett közgyűlésekre, így 2010-re a Közgyűlés úgy határozott, hogy 96-ra csökkenti a taglétszámot, ekkor javult a határozatképes közgyűlések száma, ám szükség volt újabb taglétszám-csökkentésre. Három éven keresztül (2011-2013) működtünk 81 taggal, de a részvételi hajlandóság a közgyűléseken csak 2012-ben javult. Közben, 2014-ben 4 új település csatlakozott területi lefedettségünkhöz, magukkal hozva néhány új tagot is, így 2014. december 31-én 97 taggal zártunk.

A Közgyűléseken való részvétel tekintetében a legrosszabb arány 50 % volt, az első meghirdetésre határozatképes közgyűlések számát nézve az összes közgyűlések számához. Ha 2008-2014. között nézzük az összes közgyűlést, akkor az első meghirdetésre határozatképes ülések aránya 62 % volt a 7 év alatt. Sajnos az a tapasztalatunk, hogy a gondos tanácsadás, tájékoztatás ellenére sokan azért lépnek be egyesületünk tagságába, mert úgy gondolják, hogy

ez a pályázásnál előnnyel jár. A közgyűlésekre azonban már sokan nem járnak, bár a tagdíjakat befizetik. Összességében ez a Közgyűlés munkáját hátráltatja.

Tehát egyesületünk tagsága folyamatosan bővül, hiszen mára (2015 júniusa) 103 taggal rendelkezünk. Pozitív trendre utal az, hogy 2014-ben, a megyehatárokhöz rendeződve 4 új település csatlakozott hozzánk, azonban a tagságunk bővülése nem feltétlenül csak pozitív trend munkánk szempontjából.

Összességében elmondhatjuk, hogy HACS-unk a térségünkben egyre népszerűbbé vált, ez nem csak a taglétszám növekedéséből következik, sokkal inkább a meghirdetett ÚMVP III. és IV. tengelyek intézkedéseire, célterületeire beérkezett egyre több kérelem, illetve a projektgyűjtések alkalmával beérkezett projekt ötletek száma a meghatározó.

Társadalmi – gazdasági viszonyok változása abban mérhető, hogy a legtöbb civil szervezet és üzleti vállalkozás a tagunkká vált a térségben, akik egy-egy szférát alkotnak egyesületünk életében. Olykor-olykor szükség van arra, hogy ezeken a szférákon belül együttműködjenek, együtt gondolkodjanak a tagok, illetve javaslatokkal éltek pl. HVS felülvizsgálat idején.

2.2HACS munkaszervezet

2.2.1 A HACS irányítási rendszerének működése, jellemzése

2.2.1.1 AHACS munkaszervezet működése és feladatai

(a delegált feladatokkal együtt), munkavállalók száma, beosztása, foglalkoztatás jellege (teljes munkaidő vagy részmunkaidős munkaviszony, megbízási jogviszony);

Az egyesület ügyintézését a Munkaszervezet látja el. A Munkaszervezet az Egyesület ügyviteli, adminisztratív szervezete, az Egyesület tevékenységét segítő iroda. Szervezeti felépítése, feladatai, létszáma az egyesület tevékenységeihez igazodóan változhat, amely a Szervezeti és Működési Szabályzatban kerül meghatározásra.

A Munkaszervezet munkáját a hivatal vezetőjeként a Munkaszervezet vezető irányítja. A Munkaszervezet vezető kiválasztásáról az Elnökség gondoskodik. Munkaszervezet vezetői tisztséget az Egyesület tagja, illetve külső személy is elláthat. A Munkaszervezet vezető gondoskodik a Munkaszervezet vezetéséről, gyakorolja a munkáltatói jogokat a Munkaszervezet dolgozói vonatkozásában, eljár és dönt a Közgyűlés és az Elnökség által hatáskörébe utalt ügyekben, gondoskodik az Egyesület nyilvántartásainak vezetéséről, gondoskodik a 1698/2005/EK rendelet által átfogott III. és/vagy IV. tengelyes intézkedések végrehajtása érdekében, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal útmutatásával összhangban az Egyesület Szervezeti és Működési Szabályzat elkészítéséről, javaslatot tesz annak módosára.

A Munkaszervezet dolgozói tevékenységüket munkaviszony keretében látják el. A munkáltatói jogkört a munkaszervezet vezető gyakorolja. 1 fő takarítónő pedig megbízással látja el feladatát.

Az Egyesület a központi rendelet alapján benyújtott kérelmek értékeléséhez, az értékelés és döntés előkészítés érdekében végzendő feladatokat nem szervezheti ki. Az Egyesület gazdasági (pl: könyvelés, könyvvizsgálat), jogi tevékenységéhez az Egyesülettel szerződéses kapcsolatban lévő külső szervezeteket, szakértőket vehet igénybe.

A Munkaszervezet 2008. október 1. óta működik. Kezdetben 3 főállású munkavállaló dolgozott az irodában, akikből egy fő a munkaszervezet vezető, 2 fő ügyintéző. 2009. október 1-től egy új munkavállaló (ügykezelő) alkalmazásával négy fővel működött tovább a munkaszervezet, mindannyian teljes munkaidőben. 2011 tavaszán egy munkavállaló (ügyintéző) szülési szabadságát kezdte meg, arra az időre új munkavállalót nem vett fel a munkaszervezet. 2013 tavaszán GYED-ről visszatérve, egy fő 6 órás munkaviszonyban dolgozott a munkaszervezetnél, hárman pedig teljes munkaidőben, majd 2014 tavaszától mind a négy munkavállaló teljes munkaidőben dolgozik a munkaszervezetnél. A munkaszervezet mind a négy tagja egyetemet végzett, a munkaszervezet vezető gépészmérnök, egy fő faipari gépészmérnök, egy fő szakigazgatási szervező mérnök és egy fő terület- és településfejlesztő geográfus diplomával rendelkezik.

A munkaszervezet, mint az egyesület ügyviteli, adminisztratív szervezete ellátja az egyesület ügyintézését, ezen kívül delegált feladatokat is ellát, amelyek a következők:

- a HVS éves felülvizsgálatában való közreműködés, valamint a HVS előrehaladásának és végrehajtásának évközi és időszakos értékelése;
- irodahelyiség fenntartása a LEADER HACCS által lefedett tervezési területen, az adott tervezési területre elkészített HVS-ben foglaltak megvalósítása érdekében;
- a HVS végrehajtásában közreműködők felkészítése, képzése, továbbképzése a támogatott intézkedések vonatkozásában;
- a HVS-hez és annak megvalósításához kötődő tájékoztatási és információs tevékenységek;
- a támogatott intézkedésekhez kapcsolódó projekt-előkészítés;
- a LEADER HACCS-ok területéről a projektgazdák által benyújtott támogatási és kifizetési kérelmek összeállításának segítése, valamint ez irányú konzultációk szervezése, lebonyolítása és ehhez kapcsolódóan ügyfélszolgálati tevékenység folytatása;
- a támogatható intézkedések vonatkozásában benyújtandó támogatási kérelmek rögzítése az ügyfélkapun, valamint az értékelési feladatok ellátása érdekében a pontozási jegyzőkönyv, kiállítása;
- az IH által közvetlenül a LEADER HACCS számára az ÚMVP végrehajtása érdekében a munkatervben meghatározott feladatok elvégzése;
- 2009. október 1-jétől az ÚMVP III. tengely szerinti, nem horizontális intézkedések, valamint a LEADER intézkedések keretében benyújtott támogatási és kifizetési kérelmek feldolgozásában, értékelésében való, az MVH-val kötött külön delegálási szerződés alapján történő közreműködés;

- az ÚMVP végrehajtása, a HVS népszerűsítése, a LEADER HACS népszerűsítése érdekében a LEADER HACS által a munkatervben meghatározott egyéb feladatok elvégzése.

A munkaszervezet delegált feladatai a következők:

Támogatási kérelemkezelés:

Ügyintézői feladat:

- Kérelmekhez tartozó összes irat érkeztetése, iktatása, rögzítése, szkennelése, aktásítása;
- Kérelmek adminisztratív ellenőrzése (A1);
 - Alapjogosultsági kritériumok vizsgálata (elutasítás előkészítése);
 - Jogosultságvizsgálat – formai, tartalmi ellenőrzés (elutasítás előkészítése);
- Előzetes helyszíni szemle lefolytatása, a jegyzőkönyvek szkennelése valamint kiértékelése;
- Hiánypótlások kezelése;
- Kérelmek A1 adminisztratív ellenőrzésének felülvizsgálata (elutasítás előkészítése), értékelés, pontozás (A2);
- Határozatok, végzések nyomtatása, kiadmányozása, postázása.

Vezetői feladat:

- Elutasító döntések meghozatala (határozatok, végzések);
- A kérelmek mintavételes vezetői felülvizsgálata (A3);
- Előzetes rangsorállítás;
- Javaslat összeállítása a rangsorra;
- Vezető által felterjesztett rangsor alapján döntés a forrásról;
- A támogatási kérelemmel kapcsolatos egyéb feladatok ellátása (felfüggesztés, visszavonás, lemondás, kötelezettség-átadás, vis maior, jogutódlás, módosítások kezelése).
- Monitoring adatok feltöltése

A támogatási kérelmek érkeztetésekor valamennyi formanyomtatványt, iratot egyedi vonalkódos sorszámmal ellátni és szkennelni kell. Az egyedi vonalkódos sorszámmat a LEADER HACS az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszerből (továbbiakban: IIER) generálja és a beérkezett iratra a vonalkód és az iktatószám etikett nyomtató használatával kerül fel.

A LEADER HACS kérelemkezelésének eredménye IIER-en keresztül jut el az MVH-hoz. Ezt követően a támogatási jogosultságról szóló döntést az MVH hozza meg. Az MVH által meghozott döntésekről a LEADER HACS az IIER-en keresztül értesül. A döntések nyomtatását, kiadmányozását és postázását a LEADER HACS az MVH nevében végzi. Ennek végrehajtásához a jelen megállapodás keretében az MVH elnöke felhatalmazza az LEADER

HACS-ot az MVH részéről átadott, sorszámozott COLOP Printer R 40-Dater típusú körbélyegzőinek használatára. A LEADER HACS-ok a bélyegzőt az IIER-ből kikerült dokumentumok esetében használhatják (végzés, határozat). A bélyegzőhasználat tekintetében a LEADER HACS köteles a jelen megállapodásban foglalt feladatok ellátásához kapcsolódóan az MVH mindenkor, hatályos, a bélyegzők használatáról szóló elnöki utasításában rögzítettek szerint eljárni.

Helyszíni szemlék:

A LEADER HACS az MVH által meghatározott mértékben és minőségben, a vonatkozó Ellenőrzési Segédletek és a kapcsolódó jogszabályok, különösen a 1975/2006/EK rendelet 26. és 33. cikke alapján az adminisztratív ellenőrzés részeként elvégzi a következő helyszíni vizsgálatokat:

- támogatási kérelmek bírálatához szükséges előzetes helyszíni szemle;
- kifizetési kérelmek bírálatához szükséges helyszíni szemle.

A LEADER HACS munkatársai valamennyi helyszíni vizsgálatról jegyzőkönyvet készítenek. A helyszíni szemléket a „négy szem elvének” biztosítása érdekében minden esetben 2 fő végzi.

Helyszíni szemlét kell tartani valamennyi felújítást, korszerűsítést tartalmazó beruházási támogatás esetén.

Beruházási műveletek kifizetési kérelmeivel kapcsolatos adminisztratív ellenőrzések kötelező része a támogatott művelet vagy befektetési terület legalább egyszeri helyszíni szemléje a beruházás végrehajtásának ellenőrzése céljából. A LEADER HACS a helyszíni szemlét, legkésőbb, valamennyi támogatott projekt utolsó elszámolásának kifizetése előtt hajtja végre, az MVH által meghatározott ellenőrzési program szerint.

Informatikai háttér:

Az előzőekben ismertetett feladatok elvégzéséhez az MVH jogosultságot biztosít a LEADER HACS részére az IIER kérelmek kezeléséhez szükséges moduljaihoz. Az IIER használata során az információbiztonság tekintetében a LEADER HACS köteles a jelen megállapodásban foglalt feladatok ellátásához kapcsolódóan az MVH által mellékelteként átadott Informatikai Biztonsági Szabályzatában rögzítetteknek megfelelően eljárni. A Szabályzat módosítása esetén a módosításról az MVH 3 munkanapon belül írásban értesíti a LEADER HACS-t.

2.2.1.2 Bevont szervezet alkalmazása, jellemzése (munkavállalók száma, beosztása);

A munkaszervezet a feladatai ellátásához nem vont be külső szervezetet. A benyújtott kérelmek értékeléséhez, az értékelés és döntés előkészítés érdekében végzendő feladatokat nem is szervezheti ki. Az egyesület a gazdasági, jogi tevékenységéhez szerződéses kapcsolatban lévő külső szervezeteket vesz igénybe. A könyvelés elvégzésére egy könyvelővel van szerződéses viszonya az egyesületnek, a jogi ügyekre (pl. Alapszabály-módosítás) pedig egy jogással kötöttünk szerződést.

2.2.1.3 Egyéb kiszervezett feladatok bemutatása, kiszervezés okai, módja

Egyéb kiszervezett feladata nincs az egyesületnek és a munkaszervezetnek sem.

2.2.1.4 Főbb szervezeti változtatások kiemelése, kiértékelése;

A munkaszervezetben a 2008. évi megalakulása óta szervezeti változás nem történt.

2.2.1.5 Személyi változások jellemzése, szervezeti változások jellemzése;

Az egyesület munkaszervezete 2008. október 1-én alakult meg, a munkaszervezet vezető ekkor került alkalmazásba. Két ügyintéző munkatárs 2008. október 15-től dolgozik az irodában, majd 2009. október 1-től 1 fő ügykezelővel bővült a dolgozók száma.

2011. március végén egy kolléganő szülési szabadságra ment, majd 2013 márciusától részmunkaidőben (napi 6 óra) tért vissza az irodához. Ez idő alatt új munkavállalót nem vett fel a munkaszervezet. 2014 májusától a részmunkaidős munkavállaló is teljes munkaidőben dolgozik.

2.2.1.6 Adminisztrációs kapacitások bemutatása, irodák száma, felszereltsége, munkaszervezeti infrastrukturális ellátottság jellemzése;

A Felső – Szabolcsi LEADER HACS egy irodát működtet a HACS székhelyén, Fényeslitkén. Az adminisztrációs kapacitások tekintetében az iroda megfelel az MVH-val kötött delegálási szerződésnek és a Helyi Vidékfejlesztési Közösségek és a LEADER helyi akciócsoportok részére az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK tanácsi rendelet keretében nyújtott támogatás részletes feltételeiről szóló 141/2008. (X. 30.) FVM rendeletben foglaltaknak.

Az iroda Fényeslitke Községháza épületében található, külön bejárattal rendelkezik. Két helyiségből áll, amelyek összesen 65 m² alapterületűek. A kisebbik helyiség a munkaszervezet vezető irodája, a nagyobbban a három munkavállaló dolgozik és ott alakítottuk

ki az irattárat is. Az irodába történő belépést elektronikus beléptető rendszer szabályozza, kiépített az elektromos tűzvédelmi rendszer és a betörésvédelmi rendszer is.

Az IIER rendszerben történő feladat ellátáshoz szükséges informatikai háttérrel szintén rendelkezik irodánk. A négy munkavállalónak egy-egy irodai számítógépe van a megfelelő hardware és software követelményekkel (2 GHz P4 CPU, min. 768 MB memória, min. 512 MB merevlemez, 1280x1024 monitor felbontás, min. 1 Mbit/s hálózati sávszélesség, kézi vonalkód olvasó; Windows XP SP3 operációs rendszer, Java 1.5.0_12, szabványos windows betűk, vírusvédelem, tűzfal, telepített IIER kliens). Rendelkezünk fekete-fehér A/4 nyomtatóval, A/3 TWAIN-kompatibilis scannerrel, digitális fényképezőgéppel, ZEBRA TLP 2844 etikett nyomtatóval, mobiltelefonnal, postafiókkal, dátumbélyegzővel, érkeztető-bélyegzővel, cégbélyegzővel és térítvény-bélyegzővel. Minden munkavállalónak van saját tulajdonú gépkocsija, amely rendelkezésre áll (pl. helyszíni szemlékhez).

2.2.1.7 Az MVH-val való adminisztrációs kapcsolat jellemzése;

Az MVH-val a megállapodást a delegált feladatok elvégzésére 2009. szeptember 21-én kötötte a Felső – Szabolcsi LEADER HACS.

A delegált feladatok ellátásához az MVH-nál kapcsolattartók voltak kijelölve irodánk számára, akikkel telefonon vagy e-mailben tartottuk a kapcsolatot a kérelmek ügyintézése során felmerült kérdések ügyében. Bármilyen kérdés, vagy probléma merült fel, mindig igyekeztek megoldást találni, vagy tanácsot adni számunkra. Ugyanez mondható el az általunk végzett előzetes helyszíni szemlék során felmerült kérdésekkel kapcsolatban is.

Az ÚMVP III. tengely első körében beérkezett kérelmek esetében az MVH a segítségünket is kérte annak érdekében, hogy a beérkezett kérelmek elektronikus rögzítése minél hamarabb megtörténhessen. Így néhány napig irodánkból két munkatárs járt be az MVH-ba, hogy besegítsen a kérelem-rögzítésekben.

Irodánk a saját működési költségeivel szintén az MVH felé számol el. Az elszámolásainkat kijelölt kérelemkezelési szakreferens ügyintézi az MVH-nál, akihez mindig fordulhattunk kérdéseinkkel.

Összességében elmondható, hogy az MVH-val való adminisztrációs kapcsolat gördülékeny volt, a felmerült esetleges problémákra kölcsönösen tudtunk megoldást találni, tanácsokat adni.

2.2.1.8 A helyi szervezetekkel való kapcsolat jellemzése, együttműködések bemutatása;

Megalakulásunkkor még működtek a Helyi Vidékfejlesztési Irodák (HVI). A mi tervezési területünkön kettő is működött, a Kisvárdai és a Záhonyi HVI. Ezen irodák és HACS-unk

munkái szorosan összefüggtek egymással, így szinte napi kapcsolatban, együttműködésben álltunk velük. Ezek a HVI irodák azonban 2010 júniusában megszűntek.

A HACS tagsága gyakorlatilag a térségben működő szervezetek minden szegmensét lefedi. Az elmúlt időszakban úgy működünk, hogy a valódi együttműködésen alapuló problémák elemzésétől az együttgondolkodástól a tervezésen át a megvalósításig segítsük a szervezeteket.

Az együttműködések jegyében két alkalommal 2008-ban és 2009-ben részt vettünk Budapesten a Vidék Napja rendezvényen. Mindkét alkalommal lehetőséget biztosítottunk térségi partnereinknek a bemutatkozásra. E korlátozott lehetőséggel élve bemutattuk az ajaki néphagyományt, a térség büszkeségét képező almatermesztést, a vízi turizmust stb. Partnereink: Ajak Nagyközség Önkormányzata, Nagy Sándor Kertbarát Klub Egyesület Tuzséról, Főnix Camping Bt. Tisza-mogyorósról és mások.

Térségünket felkereste a spanyol Andalusia tartomány vidékfejlesztéssel foglalkozó szakemberek delegációja 2009 első félévében. A többnapos ismerkedés eredményeként együttműködési partnerségi megállapodást kötöttünk, amelyben részleteztük közös törekvéseinket és lehetőségeinket, ilyen például cserediák program stb. Sajnos a válság felülírta e hasznos kezdeményezést.

A közösség részére, a munkaszervezet az Magyar Ökoszociális Fórum Európai Kommunikációs Intézetével partnerségben 2009-ben megszervezett egy tanulmányutat az ausztriai Pielach-völgybe. Az utazás célja az új típusúan szervezett vidéki élet tanulmányozása volt a helyszínen. A több mint negyven résztvevő már a hazavezető úton elhatározta, hogy a látottak alapján alakítja a jövőben vidékfejlesztési elképzeléseit. A látottak hatására Záhony és Tiszaszentmárton települések vezetése, nem halogatva a megoldást, részben már át is állította a település közösségi fűtési rendszerét alternatív energia felhasználására. A tanulmányúton látottak meggyőző ereje azonnali igényként fogalmazta meg a térség tekintetében egy átfogó tanulmány megírását az alternatív energia felhasználásának lehetőségéről. Ezt a munkát partnerségben a Nyíregyházi Főiskola jeles kutatójával dr. habil Gööz Lajos emeritus-szal 2010-ben készítette el a munkaszervezet. A témakör annyira aktuális a térségünk tekintetében, hogy a munkaszervezet partnerségben a Nyíregyházi Főiskola kutatóival, valamint a megvalósításban már tapasztalattal bíró megyei vállalkozások képviselőinek részvételével fórumot szervezett, amelyre több mint 40 érdeklődő jött el. A fórum témája a „Jégeső elhárítási rendszer kiépítésének lehetőségei Szabolcs – Szatmár – Bereg megyében” volt. Ezt a témát az Európai Unió 2014-2020-as ciklusban szeretnénk tovább vinni.

Mindenképpen szerettük volna bevonni a térség iskoláit is a közösségi értéktáró munkába. Ezért három korosztály részére rajzpályázatot szerveztünk. A cél az volt, hogy a gyerekek rajzaikon keresztül mutassák be, mit tekintenek helyi értéknek vagy látványosságnak. A 137 beérkezett pályaművet a térség neves alkotói zsűrizték. A legjobb művekből kiállítást szerveztünk Dombrádon, az Ady Endre Művelődési Házban, ahol a díjátadó ünnepség is meg volt rendezve. A díjazott művekből állandó kiállítás látható a munkaszervezet irodájában.

A partner önkormányzatok meghívására részt vett a HACCS munkaszervezet térségi falunapos rendezvényeken, mint az ÚMVP népszerűsítő kampány része, ahol játékos formában tájékoztattuk a lakosságot a vidékfejlesztésben rejlő lehetőségekről, pl. kérdőívek kitöltésén keresztül.

Egyesületünk a LEADER Térségek közötti együttműködés keretében két pályázatot is benyújtott, megnyert és lebonyolított:

Az egyik közös projektünkben, amelynek címe a „Vízitúra a Tisza-könyökekben” volt, mi voltunk a főpályázó, azaz a gesztor szervezet. A projekt többi tagja / nyertese: Tiszaújvárosi Főnix Camping, Tuzsér Községért Közalapítvány, Dombrád város, illetve Vásárosnamény város. Egyesületünk e témában reklámfilmeket készített el a Tisza-mentéről, a túrázni vágyók számára, valamint egy színvonalas, a Tiszán való túrázáshoz tanácsokat adó kiadvány is készült a projekt keretében.

2015. május 15-én került megrendezésre a „Felső – Szabolcsi LEADER Települések Találkozója” Fényeslitkén, amelyet egyesületünk szervezett meg, szintén a LEADER térségek közötti együttműködés végrehajtásához nyújtandó támogatások jogcím keretében elnyert támogatásból.

A rendezvényre meghívást kapott a Felső – Szabolcsi LEADER HACCS 28 tagtelepülése és a projektben főpartner / gesztor szervezet Cigánd város önkormányzata is. Az arra vállalkozó önkormányzatok egy-egy fapavilon igényelhettek, amelyben bemutathatták településük hagyományait a kiállítási tárgyaikon, ételeiken keresztül. Volt, aki az ÚMVP III. és IV. tengelye keretében nyertes pályázó termékeit is felvonultatta. Egy-egy településről fellépő is érkezett, akik a hang- és fénytechnikával ellátott színpadon mutatták be előadásukat.

2014. 02. 27-én tartott közgyűlésünk alkalmával, a megyehatárokhöz is igazodva négy új település csatlakozott egyesületünkhöz. Ezek közül az egyik Kisvárdai város, amely csupán együttműködési szándékkal csatlakozott tagságunkhoz, hiszen a LEADER forráskereteiből valószínűleg nem részesülhet ezután sem.

2.2.1.9 A menedzsment hozzájárulása a helyi társadalmi- gazdasági fejlődéshez;

Az egyesület menedzsmentje az ÚMVP III. és IV. tengely kiírásain keresztül járult hozzá elsősorban a helyi társadalmi – gazdasági fejlődéshez. Ahhoz azonban, hogy a kiírásra beérkezzenek projektek és azok sikeresen meg is valósuljanak, fórumokat szerveztünk egy-egy kiírás alkalmával, illetve tanácsadói feladatokat láttunk el e-mailben, telefonon vagy személyesen.

A fórumokat leginkább a kiírások megjelenését követően tartottuk, ahol a fontosabb részletekre hívtuk fel a leendő ügyfelek figyelmét. Bemutattuk a legfőbb buktatókat is, elmondtuk a legfontosabb tapasztalatainkat (amikor már voltak), annak érdekében, hogy minél több sikeres kérelem kerüljön benyújtásra. Amikor nem volt pályázati kiírás, akkor a

kifizetési kérelmek benyújtásával kapcsolatban tartottunk fórumokat, főként azért, mert hiába volt sikeres egy pályázat, hiába valósult meg a kérelem szerint, ha elszámoláskor szintén fellépnek olyan buktatók, amelyek miatt akár az egész projekt kifizetése meghiúsulhat.

A tanácsadási tevékenységünk is a fentebb leírtak miatt történt, bár sokan kiírásmentes időszakban is betérnek irodánkba érdeklődni, lesz-e az ő elképzeléseiknek megfelelő kiírás. Többen jöttek saját elképzeléseikkel, egy-egy rövid tájékoztatót irodánk részére átnyújtva, hogy majd a projektötletek gyűjtésénél felhasználhassuk azokat is.

Mielőtt a LEADER kiírások megtörténtek, mindig volt HVS felülvizsgálat, amelynek keretében projektgyűjtést is végeztünk. Ilyenkor a térségünkből bárki benyújthatta saját fejlesztési ötletét, amelyből megpróbáltunk a LEADER keretében célterületet létrehozni. A legfontosabb ilyen volt a LEADER első kiírásakor a térségünket lefedő integrált elektronikus időjárás-előrejelző rendszer, amely a térség mezőgazdasági termelőit segíti jelentős mértékben. De ezen kívül így tudták térségünk civil szervezetei az eszközállományukat fejleszteni, vagy kisvárosaink mikro- és kisvállalkozásai fejlesztési forrásokhoz jutni.

Összességében a következő társadalmi-gazdasági fejlődésekről számolhatunk be:

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. tengelye keretében összesen 56 új munkahely teremtetődött, míg a LEADER projektek által 25. Ez azt jelenti, hogy az elmúlt 5 éves időszakban összesen 81 embernek sikerült munkalehetőséget teremteni. Emellett megszületett számos épített örökségünk, megújult környezetünk, újabb vállalkozások alakultak, vagy a meglévők fejlődéséhez járultunk hozzá. A III. tengely keretében az elmúlt időszakban összesen 1 297 163 400 Ft támogatást, míg a LEADER keretében 800 318 200 Ft forrást sikerült lehívni. Ez összesen majd' 2,1 milliárd forintot jelent térségünk számára.

Ezen tevékenységeken kívül két tanulmányt is készítettünk:

- *"A záhonyi térség különleges gazdasági övezete komplex gazdaságfejlesztési programjának összehangolása a térség ÚMVP III. és IV. tengelyes intézkedéseivel"*
című tanulmány, amely 2009-ben készült:

Ez a tanulmány a Felső-Szabolcsi VKE Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának összehangolására hivatott a Záhony térség különleges gazdasági övezetének komplex gazdaságfejlesztési programjával, különösen a térség specifikus fejlesztési célok figyelembevételével.

A tanulmány eredményeinek rövid, lényegi összefoglalása:

A Felső-Szabolcsi LEADER közösség által megfogalmazott vidékfejlesztési stratégia alapvető célja olyan társadalmi és gazdasági környezet kialakítása a térségben, amely kihasználva a logisztikai és természeti adottságait, épít a mezőgazdasági és kulturális hagyományaira, versenyképes szolgáltatást biztosít az itt élő és ide betelepülő lakosságnak, munkát és megélhetést biztosítva a szakképzett munkaerő számára, elősegítve ezáltal a lakosság életminőségének javulását és a fiatalok elvándorlásának megállítását.

A tanulmány elkészítésének célja azoknak a fejlesztési irányoknak a meghatározása, amelyek megvalósulása esetén a térségben működő önkormányzatok, logisztikai és nem logisztikai kis- és középvállalkozások, mikro vállalkozások leginkább hozzájárulnak az érintett térség fejlesztési prioritásainak kiteljesedéséhez, a térség gazdaságának fellendítéséhez. Elsősorban annak a lehetőségét kutatjuk, hogyan kapcsolódhatnak a komplex program fejlesztései a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiához.

- *"Tanulmány 24 Felső-Szabolcsi település (LEADER közösség) autonóm energia ellátására, a megújuló energiák felhasználására" című tanulmány, amely 2010-ben íródott:*

E tanulmány célkitűzései a következők voltak:

Ez a tanulmány azt vizsgálja, hogy milyen adottságokkal rendelkezik a Felső-Szabolcsi Leader közösség 24 települése ahhoz, hogy esetleg teljesen vagy részben függetlenítse magát a nagy energiaellátó rendszerektől. Van-e ennek reális lehetősége, milyenek a geológiai, geofizikai feltételek (geotermikus), meteorológiai adottságok (sugárzási, szél viszonyok), talajviszonyok, termelési lehetőségek, hogy a különböző megújuló energiákat a gyakorlatban felhasználják.

Amikor a tanulmány készült, már voltak olyan Leader közösségek (pl. a Bükk-Mak LEADER Község fejlesztése), amelyek kifejezetten a megújuló energiaforrásokkal, az energiahatékonysággal már korábban el kezdtek foglalkozni. Naperőművel, növényolajos minierőművel, vagy faapríték kazánnal. Célunk nem az volt e tanulmánnyal, hogy bemutatók céljából, ismertetés céljából alakítsunk ki ilyen rendszereket, hanem közvetlenül a hasznosítás és a gyakorlati megoldások valós segítése az energiakérdések megoldása volt a cél. A kérdés úgy is felmerült, hogy számításokkal és adatokkal bizonyítva elemezzünk egy-egy kérdést. A legfőbb cél az volt, hogy az önkormányzataink, vállalkozásaink, esetleg civil szervezeteink számára döntés-előkészítésekhez, pályázatokhoz próbáljunk segítséget nyújtani.

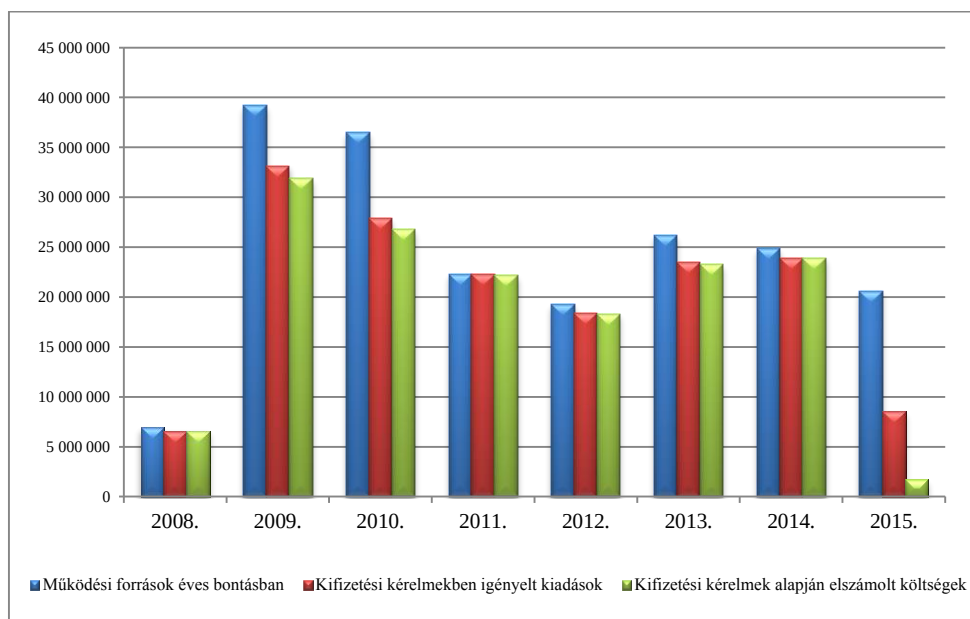
A tanulmányt, miután elkészült, eljuttattuk tagjainkhoz is. Hatására nagyon sok projektötlet érkezett megújuló energia felhasználásra, így a LEADER kiírásban volt egy erre irányuló célterületünk.

2.2.2 A HACS működésének pénzügyi jellemzése (excel táblában kerül megjelenítésre minden számszerűsíthető adat, amelyet az IH szerkeszt meg és a HACS-ok rendelkezésére bocsát)

2.2.2.1 Működési források bemutatása, mennyisége, központilag a HACS számára biztosított plusz működési források mennyisége;

Egyesületünk a 147/2007. (XII.4.) FVM rendelet szerint 1 792 237 500 Ft összes forrással rendelkezett. A működésünkre 2015-ig az összes forrás 20%-át lehet fordítanunk, számszerűen: 358 447 500 Ft, havi működési bevételre lebontva: 4 027 500 Ft. Ez egy 12 hónapos évre 48 330 000 Ft működési forrást jelent.

A mellékletben található táblázat 2.2.2 részében látható, hogyan oszlott meg évekre lebontva a működési forrásunk. A 2008. évben, azaz a megalakulás évében csupán 5 hónapra lehetett forrást igényelni, illetve 2015-ben pedig októberig lehet e forrásokat felhasználni.

A HACS működési forrásai felhasználásának bemutatása

HACS-unk nem csoportosított át működési forrásokat egyik évben sem, viszont a 14/2012. (III. 22.) IH közleményben szereplő működési forrásunk 6 813 666 Ft összeggel nagyobb, mint a 98/2011 (VII. 28.) IH közlemény alapján meghatározott forrás. Ezt az összeget tüntettük fel az excel táblázatok 2.2.2 munkalapjának „IH által biztosított működési plusz források mennyisége” oszlopban, 2012. évnél.

2.2.2.2A működési források felhasználásának üteme éves bontásban, a HACS által kérelmezett forrásátcsoporthozatások jellemzése (igénylés oka, ideje, IH döntés)

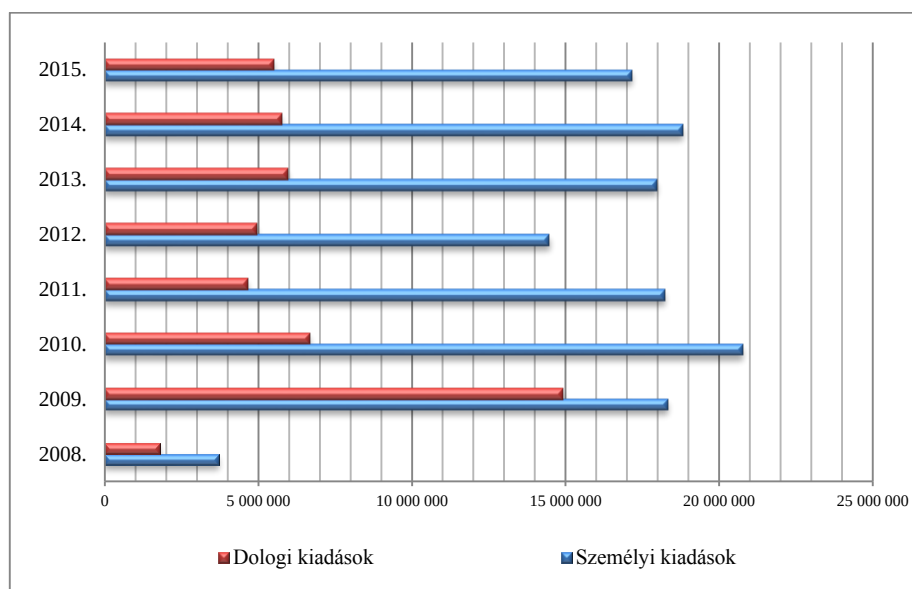
Működésünk során, minden év elején elkészítettük a működési források adott évre vonatkozó tervezetét. Ezek felhasználása kicsivel mindig elmaradt a tervezettől. 2008 évben, ahogy arról a fentiekben szoltunk, csupán öt hónapra lehetett forrást lehívni, ezért abban az évben felhasznált költségünk mindössze 6,5 millió Ft volt. A kiugró év a következő, 2009 volt, ugyanis az iroda akkreditációja ebben az évben indult el. Ekkor 30 millió Ft fölé emelkedett a felhasznált forrás mértéke (31 898 546 Ft). A következő években, 2014 végéig a felhasznált források mértéke szinte kiegyenlített volt (átlag 22 millió Ft), legkevesebb a 2012. évben (kb. 18 millió Ft), amikor az iroda 3 fővel működött, mert egy fő szülési szabadságát töltötte.

2015 évre októberig készült el költségvetés-tervezetünk az Irányító Hatóság kérésére. A beadott kifizetési kérelmek alapján a 2015. áprilisig nyújtottunk be kifizetési kérelmet összesen 8 529 391 Ft igényelt összeggel, helyt adó határozatunk az 1. havi kifizetésről van, 1 742 405 Ft összegről.

A Felső – Szabolcsi LEADER HACS plusz működési forrást nem igényelt, forrásátcsoportosításra nem volt szükség a működésünk során.

2.2.2.3 A személyi és dologi kiadások megoszlása;

A személyi és dologi kiadások változása követi a munkavállalók állományában bekövetkezett változásokat és az akkreditációval járó költségnövekedést is. A személyi jellegű kiadások nagyjából a dologi jellegű kiadások háromszorosát teszik ki. Kivételt képez a 2009. év, amikor az iroda akkreditálásához szükséges eszközök kerültek megvásárlásra, akkor ugyanis a dologi kiadások mértéke meghaladta a 14 millió Ft-ot, míg a személyi jellegű kiadások mértéke alig volt több 18 millió Ft-nál. Igaz, hogy az iroda negyedik alkalmazottja is 2009 októberétől került felvételre.

A személyi és dologi kiadások aránya évente

A személyi kiadások a munkaszervezet vezető, a három munkavállaló és a megbízási szerződéssel alkalmazott takarítónő béréből és egyéb juttatásokból adódnak össze, valamint az egyesület elnökének útiköltsége tartozik ide.

2.2.2.4 Dologi kiadások jellemzése: eszközállomány bemutatása, nagy értékű tárgyi eszközök bemutatása, jellemzése (csere), fenntartási kötelezettségek bemutatása az egyes tárgyi eszközökkel kapcsolatban;

A dologi kiadások átlagosan 5 millió Ft körüli összeget tesznek ki évente a költségvetésünkben. Kivételt képez egyrészt a megalakulás éve, hiszen 2008-ban öt havi költséget számolhattunk el. Ekkor került megvásárlásra néhány irodabútor, valamint 3 db számítógép a munkaszervezet vezető és a két ügyintéző részére. Megvételre került még egy multifunkciós gép (Samsung SCX-4521) és egy lézernyomtató is, az iroda indulását segítve.

2009 őszén kezdődött el a LEADER HACS akkreditációja, hogy elláthassa az MVH által delegált feladatokat. Ekkor vettük meg a TWAIN-kompatibilis scannerrel ellátott nagyobb teljesítményű nyomtatónkat, a Zebra etikett nyomtatót, a kötelezően előírt biztonsági rácsot, irattári polcrendszert, egy Asus notebookot. Szintén 2009 őszén vettünk fel egy ügykezelőt, akinek a munkájához egy újabb számítógépet és irodabútort vásároltunk, valamint az iroda négy számítógépére Windows XP-t és MS Office csomagokat.

Ezek nagyértékű eszközök megvásárlása óta nem vettünk újabb nagyértékű eszközt, illetve a fent említettekből sem cseréltünk le egyet sem, tehát 2010-től a mai napig ugyanezeket az eszközöket használjuk, újabbat nem vásároltunk.

A fenntartási kötelezettség ezen eszközök esetében a következők szerint került szabályozásra:

2012. március 24-ig a Helyi Vidékfejlesztési Közösségek és a LEADER helyi akciócsoportok részére az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK tanácsi rendelet keretében nyújtott támogatás részletes feltételeiről szóló **141/2008. (X. 30.) FVM rendelet 4. §. (10) bekezdése** vonatkozott a LEADER HACS-ok által vásárolt eszközök fenntartási kötelezettségére: „A támogatás keretében beszerzésre kerülő eszközök vonatkozásában a Vhr. 23. § (1) bekezdés b) pontjától eltérően, az üzemeltetési kötelezettség **a kifizetési kérelem benyújtásától számítva 5 évig tart.**”

A LEADER Helyi Akciócsoportok feladat ellátásához az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatás részletes feltételeiről szóló **30/2012. (III. 24.) VM rendelet 6. §. (5) bekezdése** szerint pedig a következőképp alakul a fenntartási kötelezettség: „A támogatás keretében beszerzésre kerülő eszközök vonatkozásában a Vhr. 23. § (1) bekezdés b) pontjától eltérően, az üzemeltetési kötelezettség a kifizetési kérelemről szóló **támogatási határozat jogerőre emelkedésétől számított öt évig tart.**”

2.2.2.5 A HACS alapításának pénzügyi jellemzése;

Egyesületünk a 147/2007. (XII.4.) FVM rendelet szerint 1 792 237 500 Ft összes forrással rendelkezett. A működésünkre 2015-ig az összes forrás 20%-át lehetett fordítanunk, számszerűen: 358 447 500 Ft, havi működési bevételre lebontva: 4 027 500 Ft. Az egyesület bevételét képezik még a tagdíjak, amelyek mértéke a megalakuláskor:

- Önkormányzat: 30 Ft/ fő;
- Civil szervezet: 7 500 Ft/év;
- Vállalkozás: 30 000 Ft/év.

Ez éves szinten akkor 2 948 100 Ft volt.

A nehézségek áthidalására a Regionális Fejlesztési Holding Rt. speciálisan az akciócsoportok működési költségeinek előfinanszírozására nyújtott segítséget hitel formájában.

Kölcsön célja az elismert vidékfejlesztési akciócsoport működési költségeinek fedezetére utófinanszírozással nyújtandó támogatások előfinanszírozása volt.

Kölcsön típusa éven belüli, az összege maximum 15.000.000.- Ft lehetett. A kölcsön kamatlába a mindenkorijegybanki alapkamat + 1%. Kezelési költség és folyósítási jutalék nem volt. Hitelbírálati díjként egyszeri 10 000 Ft összeget számoltak fel. A kamatszámítás módja 365/360 nappal történt, kamatfizetés negyedévente volt. Tőketörlesztést egy összegben lejáratkor kellett végrehajtani, kötelező előtörlesztést is előírtak a támogatási összeg részbeni vagy teljes beérkezését követő 5 munkanapon belül.

A kölcsön biztosítéka a működési támogatás ún. „csendes” engedményezése volt, azaz az MVH az akciócsoport zárolt számlájára teljesített, melyről csak az RFF Zrt. részére volt teljesíthető kifizetés. Az akciócsoport a kölcsönösszeg féléves kamatának megfelelő pénzüsszeget elkülönített/zárolt bankszámlán volt köteles tartani, inkasszós jogot jegyeztek fel az akciócsoport bankszámláira.

Az egyesület és az iroda elindítási költségei a szükséges minimum kiadásokkal az előzetes kalkulációk szerint 3 058 375 Ft volt, végül 2008. évben 6 575 999 Ft támogatást ítélt meg összesen részünkre az MVH.

2.2.2.6 A HACS vagyoni helyzetének bemutatása (vagyon jellemzése, ha van);

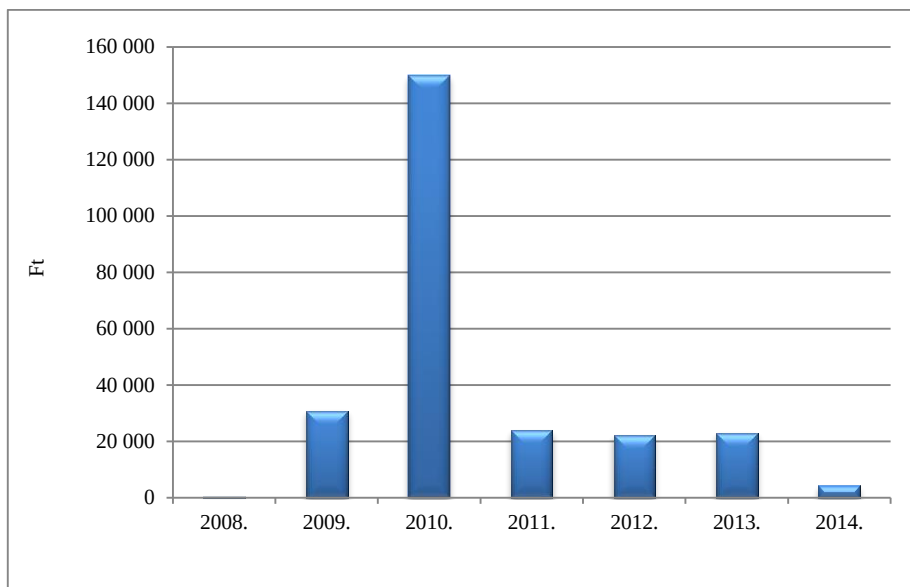
Alapszabályzatunk szerint az egyesület vagyona a következőkből áll:

- készpénz, illetve számlakövetelés összege;
- készpénzre szóló követelés;
- ingatlan- és ingó vagyon.

A szervezet ingatlan- és ingó vagyoni elemmel nem rendelkezik.

2.2.2.7 Működési forrásból nem finanszírozható kiadások jellemzése, felmerülésük ideje, a finanszírozásuk megoldásának módja;

Működési forrásból nem finanszírozható kiadásaink 2008-ban minimálisak voltak. 2009 júniusától azonban olyan szabályváltozás történt elszámolásunkhoz kapcsolódóan, miszerint az egyesület vezetékes- illetve mobiltelefonja által keletkezett telefonszámlák 80 %-a számolható csak el, mint hivatalos hívás.

Működési forrásból nem finanszírozható kiadások alakulása évente

Ezen összegeken kívül néhány olyan költségterhelés fordul elő működésünk során, amelynek összegét ne, vagy csak részben tudtuk elszámolni. Ilyen pl. az egyesület elnöke részére fizetett gépkocsi-futás, amely csak 30 000 Ft-ig számolható el, vagy rendezvényköltség, amely maximum 50 000 Ft lehet.

A működési forrásból nem finanszírozható kiadások nem jelentenek túlzottan nagy terhet egyesületünknek. Ezeket az összegeket a tagdíjakból befolyt bevételekből finanszírozzuk.

2.2.2.8 Működési források utófinanszírozásából adódó nehézségek megoldása és jellemzésük (rulírozó hitelek nagysága, költségterhei, a hitelkonstrukciók jellemzése);

A szervezetünk 2008. november 11-én kötött kölcsönszerződést a Regionális Fejlesztési Finanszírozó Zrt.-vel (1085 Budapest, Baross u. 22-26). A szerződés értelmében tizenötmillió forint támogatást megelőlegező hitelkeretet kaptunk. A hitelkeret rulírozó jellegű volt, azaz a hitelkeret terhére történő lehívást követően visszafizetett kölcsönök a hitelkeret lejáratán belül ismételten igénybe vehetőek. A hitelt 2010. január 7-én zártuk le miután kamat és tőke jellegű fizetéseinknek eleget tettünk. A hitel jó lehetőséget adott a rendszer elején a nehézkesen csörgedező működési támogatások előfinanszírozására, azonban a 8,00-8,50%-os kamat miatt keletkező költségeinket nehezen tudtuk kitermelni és komoly erőfeszítéseket igényelt.

Közben 2009.12.02-án támogatási előleget ítéltek meg 19 416 560 forintértékben melynek díja 543 663 forint volt, amit ismételten az egyesületnek kellett kitermelnie tagdíjakból, mivel vállalkozási tevékenységet nem folytathattunk. Az előleg összegét 2012.06.28-ig használhattuk a működési költségeink előfinanszírozására.

Ezt követően az OTP Bankkal kötöttünk hitelszerződést. A szerződés értelmében ötmillió forint, támogatást megelőlegező hitelkeretet kaptunk. A hitelkeret rulírozó jellegű volt.

Közben a tagdíjakból az egyesületünk megközelítőleg hétmillió forint pénzeszközt halmozott fel, ez elégnek mutatkozott ahhoz, hogy nem kellett a hitelt igénybe venni és egy éven belül megszüntettük és azóta sem volt szükségünk hitelre.

Nagyban segítette hitelmentességünket, hogy a kifizetés a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalban felgyorsult, bevezetésre kerültek az egyhavi kérelmek.

2.2.2.9 Működési előleg igénybevételének bemutatása, felhasználásának jellemzése, felhasználás ütemezése, elszámolásának ütemezése, tapasztalatai;

2009.12.02-án támogatási előleget ítéltek meg 19 416 560 forintértékben melynek díja 543 663 forint volt, amit az egyesületnek kellett kitermelnie tagdíjakból, mivel vállalkozási tevékenységet nem folytathattunk. Az előleg összegét 2012.06.28-ig használhattuk a működési költségeink előfinanszírozására.

A megkapott előleget folyamatosan használtuk, nagyságrendileg sokkal több volt mint amit az átgondolt költségvetésünk és az elszámolás ütemezése indokolt volna.

2010-ben 2 488 311 forint előleggel számoltunk el, 2011-ben 7 291 734 forinttal és az utolsó évben 2012-ben 9 636 515 forintot fizettünk vissza egy összegben.

Tapasztalat alapján elmondható, hogy az előleg igazán akkor lett volna hasznos, ha az időszak elejétől a végéig használhattuk volna kezelési költség nélkül. Mert így mentesültek volna a szervezetek az évek során a nem kevés kamat költségektől, amiket a tagoknak kellett összeadni úgy, hogy ők igazán érdemi előnyben nem részesültek.

2.2.2.10 Rendszeres megbízási szerződések felsorolása, partnerek megnevezése, a kapcsolódó kiadások bemutatása – excel táblázatban

Rendszeres megbízási szerződésünk elsősorban a könyvelésre vonatkozóan van. Már megalakulásunkkor megkötöttük egy könyvelővel, Antal Lászlónéval. A működésünk során ezt a szerződést többször módosítottuk egymás között, ezért a mellékelt táblázatban több évben is szerepel.

A legtöbb szerződést 2009-ben kötöttük, szintén az iroda akkreditációjával kapcsolatosan. Az iroda riasztójának távfelügyeletére (FBM Security Kft.), weboldalunk tárhelyének szolgáltatására (MediaCenter Kft.) és a weboldalunk karbantartására (Várhegyi Tamás e.v.) született szerződés, amelyek közül néhány módosult az évek során (könyvelés, weboldal karbantartása). 2013-ban kötöttünk még egy rendszeres feladatellátásra szóló szerződést, Dr. Dolhai Ágnes ügyvédnővel jogi ügyek intézésére (pl. Alapszabály módosítás intézése).

2.2.2.11 Tagdíjból befolyó bevételek bemutatása éves bontásban – excel táblázatban

Az egyesület tagjai a tagdíjat évente egy alkalommal, előre, minden év március hó 30. napjáig kötelesek megfizetni.

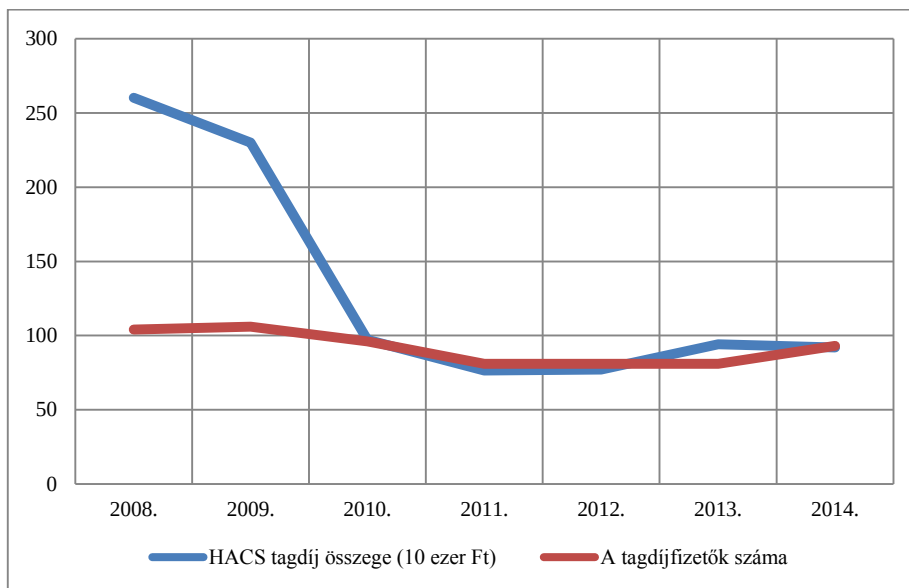
A tagdíj mértéke a megalakulástól 2009 végéig:

- Önkormányzat: 30 Ft/ fő
- Civil szervezet: 7.500 Ft/év
- Vállalkozás: 30.000 Ft/év

A tagdíj mértéke 2010-től harmadára csökkent:

- Önkormányzat tag esetén: 12 Ft/lakos/év
- Civil szervezet tag: 3.000 Ft/év
- Vállalkozás tag: 10.000 Ft/év

A tagdíjbevételek mértéke is leginkább emiatt változott, ugyanis 2008-2009-ben 2,6-2,3 millió Ft volt, 2010-től pedig már nem érte el az 1 millió Ft-ot. A tagdíjbevételek változása a tagok számának alakulásától függött elsősorban.

Tagdíjból befolyt bevételek és a taglétszám alakulása

2.2.2.12 Egyéb működéshez hozzájáruló bevételi tevékenységek jellemzése, bevétel aránya, bevételek jelentkezésének üteme (vállalkozói tevékenység bemutatása);

A 2008-as évben 1 000 000 Ft vállalkozási bevételünk keletkezett összesen. Működésünk során más vállalkozói tevékenységből származó bevétel nem volt.

Ez az 1 millió Ft az azévi bevételeink 26,7 %-át adták. A vállalkozói tevékenység egyik része a 2008. március 6-án a TENDERZ BT.-vel kötött szerződésen alapult. Egyesületünk a

következő munkákat végezte el: kérdőívek kitöltése a települési önkormányzatokkal, kérdőívek elemzése, adatok rendszerezése, helyzetértékelés elkészítése, eredmények értékelése, gazdasági helyzetkép bemutatása, folyamatos konzultáció a Tervezési Koordináló Csoport tagjaival. E tevékenység során 500 000 Ft vállalkozói tevékenységből származó bevételt szerzett egyesületünk.

A másik szerződésünk 2008. április 10-én kötött, szintén a TENDERZ BT.-vel. A bevételünk itt is 500 000 Ft volt. Az elvégzett munka a következőkből állt: az érintett 24 település projekt adat gyűjtése, projekt adatbázis készítése, projektek rendezése operatív programok szerint, HPME adatlapok rendezése és értékelése, eredmények értékelése, elkészült Helyi Vidékfejlesztési Stratégia véleményezése, folyamatos konzultáció a Tervezési Koordináló Csoport tagjaival.

2.2.2.13 Éves mérlegek, egyszerűsített éves beszámolók, közhasznúsági jelentések csatolása papír alapon évenként (utolsó 2014-re vonatkozó mérleg és beszámoló is)

Éves mérlegek, egyszerűsített éves beszámolók, valamint a közhasznúsági jelentések pdf formátumban csatolásra kerültek. A Végbeszámoló mellékletét képező excel táblázat „Éves mérlegek” munkalapján az adott évekre vonatkozó összes bevételek és összes kiadások összege került felvezetésre, ezer forintban.

2.3 A HACS működésének összefoglaló pénzügyi jellemzése, esetleges javaslatok a pénzügyi helyzet javítására

A HACS pénzügyi szempontból való működésének legnagyobb gondja a szervezet tőkeszegénysége. Induláskor muszáj volt hitelt felvenni, aminek költségei voltak, nem kevés, amiket csak tagdíjakból tudtunk kitermelni, mivel vállalkozói tevékenységet nem végezhattünk. Minél több feladatott vállaltunk be annál több pénzt kellett előfinanszírozni és ez annál nagyobb problémát okozott. Ezeket a költségeket azoknak a tagoknak kellett összeadni akik a munkát is végezték és a támogatások lekötésénél plusz előnyt nem élvezhettek. Ezért közben nehézséget okozott a tagok számának, arányának fenntartása mivel kedvüket veszítették, csalódottak voltak.

További gondot okozott az elszámolások túlbürokratizáltsága, lassúsága, a jogszabályok különböző féle képen való értelmezése, a kifizető ügynökség saját szervezetén belül is. Nagyon sok gyakorlati példát lehetne említeni az elszámolások bonyodalmával kapcsolatosan. Ezeket a problémás ügyeket megfellebbeztük, van olyan esetünk, amely 2009 óta bírósági szakaszban van. Azonban ez a megközelítőleg egymillió forint a mai napig hiányzik a költségvetésünkből.

A jövőben a mostani elszámolás radikális megváltoztatását vagy eltörlését és új rendszer bevezetést javasoljuk. Célszerű lenne látni, hogy a HACS-oknak milyen időszakra kell pontosan tervezni, mennyi működési forrással rendelkeznek, és ennek tükrében gazdálkodjanak a személyi és tárgyi feltételek terén. Szeretnénk tisztán látni, milyen

vállalkozói munkát végezhetünk milyen feltételekkel és ezt a munkát miért érdemes a HACCS szervezetén belül végezni.

Javasolnánk a tételes elszámolás helyett az elvégzett munka tükrében kapják meg a szervezetek, mint egy vállalkozás az elvégzett szolgáltatásért a működési támogatást. Így elkerülendők azok a problémák miszerint egy ceruzásra is megrendelőt, visszaigazolást, átadás-átvételt, árajánlatot kell benyújtani az elszámoláshoz.

2.4. MVH és HACCS közötti kapcsolat

2.4.1 *Delegált feladatok ellátásának jellemzése, különös tekintettel: az IIER hozzáférések száma, jogosultság jellemzése (mértéke, időszaka);*

Az MVH jogosultságot biztosított a LEADER HACCS részére az IIER kérelmek kezeléséhez szükséges moduljaihoz a TK1-től a TK5-ig, kivételt képezve bizonyos központi kiírások az ÚMVP III. tengelyes kiírásokban.

Esetünkben ez úgy alakult, hogy még a delegálási szerződés előtt az ÚMVP III. tengely TK1 ügyintézésénél két ügyintéző kapott ideiglenes hozzáférést az IIER-hez a kérelmek felviteléhez, amely az MVH központjában történt meg.

Elsőnek a megyében 2009. november 2-án kötöttük meg a delegálási szerződést az MVH-val. Ez egyben azt is jelenti, hogy az iroda és a személyi állomány megfelelt a jogszabályi feltételeknek.

A munkaszervezet delegált feladatai a következő munkakörök köré összpontosultak: ügykezelői feladatok, ügyintézői feladatok (A1, A2), vezetői feladatok (A1, A2, A3, szemlejegyzőkönyvek jóváhagyása, stb.). A feladatkörökön belül az átjárhatóság nem volt lehetséges, összeférhetlenségi okok miatt, így a szabályszerű feladatellátásnak kezdetben minimum 4 fő alkalmazotti igénye volt. Később A3 ügyintézői feladat megszűnésével már elég volt 3 fő is a teljes feladatkör ellátásához, ami javította a HACCS hatékony működését is.

Ügykezelő – Bogáti Csaba – IIER rögzítői hozzáférés

Ügyintéző – Szikora Ágnes (A1, A2) és Kun László (A1, A2) – IIER ügyintézői hozzáférés

Vezető – Bodnár János (A1, A2, A3) – IIER ügyintézői hozzáférés jóváhagyási jogosultsággal.

Az IIER használata során az információbiztonság tekintetében a LEADER HACCS köteles volt a megállapodásban foglalt feladatok ellátásához kapcsolódóan az MVH által átadott Informatikai Biztonsági Szabályzatában rögzítetteknek megfelelően eljárni.

Kérelmekhez tartozó összes irat érkeztetése, iktatása, rögzítése, szkennelése, aktásítása *ügykezelő feladata*, aki külön erre IIER hozzáféréssel rendelkezett.

Ügyintézői feladatkör a következően alakult: kérelmek adminisztratív ellenőrzése (A1), alapjogosultsági kritériumok vizsgálata (elutasítás előkészítése); jogosultságvizsgálat – formai, tartalmi ellenőrzés (elutasítás előkészítése); előzetes helyszíni szemle lefolytatása, a

jegyzőkönyvek szkennelése valamint kiértékelése; hiánypótlások kezelése; kérelmek A1 adminisztratív ellenőrzésének felülvizsgálata (elutasítás előkészítése), értékelés, pontozás (A2); határozatok, végzések nyomtatása, kiadmányozása, postázása. Az A1 és A2 ügyintézők váltották egymást, de az A3 ügyintézői feladatkör megszűnése után legtöbbször a vezető végezte a kérelmek értékelését (A2).

Vezetői feladatkör kezdetben a következően alakult: elutasító döntések meghozatala (határozatok, végzések); a kérelmek mintavételes vezetői felülvizsgálata (A3); előzetes rangsorállítás; javaslat összeállítása a rangsorra; vezető által felterjesztett rangsor alapján döntés a forrásról; a támogatási kérelemmel kapcsolatos egyéb feladatok ellátása (felfüggesztés, visszavonás, lemondás, kötelezettség-átadás, vis maior, jogutódlás, módosítások kezelése); szemle jegyzőkönyvek jóváhagyása; monitoring adatok feltöltése és egyéb munkaszervezeti feladatok.

Helyszíni szemlék tekintetében: a LEADER HACS az MVH által meghatározott mértékben és minőségben, a vonatkozó Ellenőrzési Segédletek és a kapcsolódó jogszabályok alapján az adminisztratív ellenőrzés részeként végezte a következő helyszíni vizsgálatokat az A1 és A2 ügyintéző, valamint az ügykezelő bevonásával, azaz: a támogatási kérelmek bírálatához szükséges előzetes helyszíni szemle, és a kifizetési kérelmek bírálatához szükséges helyszíni szemle (rendezvények esetében).

Előzetes helyszíni szemlét kellett tartani valamennyi felújítást, korszerűsítést tartalmazó beruházási támogatás esetén. A LEADER HACS munkatársai valamennyi helyszíni vizsgálatról jegyzőkönyvet készítettek. A helyszíni szemléket a „négy szem elvének” biztosítása érdekében minden esetben 2 fő végezte. Csak az utolsó kiírásoknál engedélyezték egy fő ellenőr részvételét az előzetes helyszíni szemléken.

A LEADER HACS kérelemkezelésének eredménye IIER-en keresztül jut el az MVH-hoz. Ezt követően a támogatási jogosultságról szóló döntést az MVH hozza meg. Az MVH által meghozott döntésekről a LEADER HACS az IIER-en keresztül értesült. A döntések nyomtatását, kiadmányozását és postázását a LEADER HACS az MVH nevében végezte.

2.4.2 HACS-MVH együttműködés bemutatása: napi, illetve rendszeres kapcsolat jellemzése, képzések hatékonysága, segítségnyújtás görbületénysége;

A napi kapcsolattartásra minden HACS számára ki volt jelölve egy kapcsolattartó az MVH-nál, akivel a napi kapcsolattartás összességében kielégítően zajlott, bár el kell mondani, hogy az MVH kezdetben ragaszkodott bizonyos kapcsolattartási idő betartására, vagy elektronikus levelezésre. Ez az ügyintézés minőségét nem, de az időtartamát bizony kedvezőtlenül befolyásolta.

Természetesen az MVH-nál történt „korszakváltás” az úgynevezett „ügyfélbarát” magatartás bevezetésével (2011) ez felhígult, és egy szinte kollegiális viszony alakult ki a közös munkában. Csak az MVH központi szervezetének továbbküldött állásfoglalás kérésekre jöttek sokáig a válaszok. A legtöbb ilyen esetben természetesen „józan paraszti ésszel”, az

érvényben lévő jogszabályok keretein belül, itt helyben, vagy akár az illetékes megyei MVH-nál eldönthető lehetett volna a kérdés, mégis szükséges volt az MVH központi szervének állásfoglalására, amely az ügyintézési időt hosszabbította meg.

Ezen túlmenően minden kiíráshoz hozzá volt rendelve egy intézkedés-felelős, akit az adott intézkedés kapcsán lehetett keresni. Talán ez a kapcsolati forma volt a leghatékonyabb, így utólag.

Minden intézkedés kapcsán megrendezett oktatások, majd az azt követő tesztek megítélésünk szerint hatékonyak voltak. Az MVH minden esetben igyekezett az oktatások anyagait időben megküldeni (ügyintézésit és ellenőrzésit is). Bár az oktatások alkalmával az ismétlődő kiírások hatására már a gyakran ismétlődő részek időnként unalmasak voltak, de megértjük, hiszen az utolsó képzésekre a jelenlévők közül csak elvétve láttunk ismerőst, aki a kezdetektől (2008) részt vett ezeken. Sajnos ez az örökös átalakulás más HACs-oknál rányomta a bélyegét az általuk végzett feladat minőségére is, és ez kihatással volt a többiekre is, vagyis nekik is időbe telt míg beletanultak.

2.4.3 A HACs véleménye az MVH-ról, valamint az együttműködésről

Elsőként a megyében 2009. november 2-án kötöttük meg a delegálási szerződést az MVH-val, amire büszkék vagyunk ma is. Az MVH vezetésével is igyekeztünk mindig jó kapcsolatot ápolni.

Jellemezve az együttműködést így utólag, egy gondolat fogalmazódik meg bennünk: **„Igazán nagyszerű, hogy idáig jutottunk, de mennyire kár, hogy csak most.”** A közös tenni akarás, gyors, hatékony, minőségi munka az ügyfelekért, a közösségi célokért, ez jellemzi leginkább a mában az MVH-val történő együttműködést. Már csak a szépre emlékezünk.

Azonban azt is itt kell elmondani, hogy az iroda megfelelővé tétele kapcsán a HACs beruházásokat végzett, amelyek költségeit beállíthatta a háromhavi elszámolásokba (kifizetési kérelmekbe). Csakhogy a munkálatok átnyúltak a beszámolási időszakokon és az MVH szakembereinek javaslatára készített kifizetési kérelem utólag, ezen „problémából” adódóan mégsem volt megfelelő. Így az MVH elutasított egy számlát, csaknem 1 millió forint összegben. Az MVH eljárását méltánytalannak tekintjük, és 2009 óta bírósági úton próbáljuk érvényesíteni sérelmünket. Sajnos pont az MVH munkatársának „segítő” javaslata gátolja eddig ebben az eredményességünket.

3. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósítása

3.1 A HVS végrehajtási időszakának részletes bemutatása

3.1.1 HVS megalkotása: alapadatok

(terület, lakosság, alapvető természeti, társadalmi, szociális jellemzők, kiindulási helyzet jellemzése – nem megismételni kérjük a HVS-t, hanem egy összefoglaló anyagot kell írni), HVS szerkezete, elfogadása, alapvető igazodási pontok (OTK, regionális, megyei, térségi, települési fejlesztési tervek) bemutatása, illeszkedés bemutatása, egyeztetési mechanizmusok;

Az Irányító Hatóság (IH) részéről az előzetes elismerést követően (2007. november 12.) kezdődött a HVS megalkotásának folyamata, az IH által megküldött metodika alapján, a Helyi Vidékfejlesztési Irodák (HVI) felügyelete mellett. A Tervezési Koordináló Csoportot (TKCS) már 2007. december 17-én létrehozta az előzetesen elismert akciócsoport. Ezzel párhuzamosan az egyesület alakulása is elkezdődött az IH iránymutatása szerint. A Felső – Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület 2008. január 15-én alakult meg hivatalosan, azaz ekkor került sor az Alapszabály elfogadására. A TKCS legfőbb feladata az volt, hogy megalkossa az egyesület, a közösség Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáját. Ez a dokumentum az egyesület közgyűlése részéről 2008. március 30-án lett elfogadva. A HVS alkotás folyamatában volt projektötlet gyűjtés és szinte minden településen fórum. A tervezés dokumentumai egy központi elektronikus kezelőfelületre voltak folyamatosan feltöltve, egyáltalán nem zökkenőmentesen (az elektronikus felület gyakran működésképtelen volt), majd a felület legenerált egy Microsoft Power Point fájlt, amit kinyomtatva tekinthettünk a HVS dokumentumának. A HVS elfogadása az IH által 2008. szeptember 26-ra tehető és ettől számolhatunk a Felső-Szabolcsi LEADER HACCS megalakulásával.

A regionális, megyei, térségi, települési fejlesztési tervek beépülése a HVS-be, illetve ennek illeszkedése, a már meglévő programokhoz végig kísérte a tervezés folyamatát. Ennek érvényesítése a TKCS-ba delegált képviselők által történt. A TKCS-ben tanácskozási joggal részt vett az Észak-Alföldi Régió Fejlesztési tanácsának képviselője Ardó Annamária, a Kisvárdai HVI képviselője Kun László, a Kisvárdai HVI képviselője Putnoki Nagy Dóra és a Záhonyi HVI képviselője Rákóczi András. A települési szintű programokhoz történő illeszkedésért maga a TKCS felelt, amelynek tagjai között több polgármester is részt vett (Lukácsi Attila, Mártha Mihály Tibor, Bardi Béla).

A HVS rávilágít a legfontosabb térségi problémákra, megoldandó feladatokra és lehetőségekre. Emellett tartalmaz egy helyzetelemzést, amely a közösségünk lefedettségét területének természeti adottságait, társadalmi, szociális, gazdasági jellemzőit mutatja be, elemzi. Bemutatja a különböző problémákra adható megoldási javaslatokat és kitér a korábbi (azaz LEADER előtti) fejlesztési tervek térségünkre gyakorolt hatásaira is.

Nézzük tehát a 2008. évi kiindulási helyzetét térségünknek:

A helyi közösség az Észak-Alföldi Régió észak-keleti részén található, a Nyírségnek nevezett nagytáj tiszaháti, újabb elnevezéssel felső-szabolcsi, vagy tiszakönyöki részén helyezkedik el.

A megyében jellemző aprófalvas településhálózat a térséget is jellemzi. A térség természetes központja gazdaságilag, kulturálisan és közlekedésileg Kisvárdra, a közösség települései között alakuláskor három város volt található (2013-tól Ajak is városi rangot kapott). Ezek a városi települések azonban településszerkezetileg, szolgáltatások szempontjából nagyközségi szintet képviselnek.

A térség észak-déli tengelye mentén a vasúti fővonal (100-as), a 4. számú főútvonal, valamint a magyar-ukrán (korábban szovjet) határátkelő térformáló hatására logisztika, és feldolgozóipar telepedett le. A peremterületeken, melyet a Tisza folyó határol, megmaradt a mezőgazdasági termelésre alapuló helyi gazdaság.

A Felső – Szabolcsi LEADER HACS területe az alakuláskor 24 települést foglalt magába, melyek közül akkor 3 város volt. A térség lakossága ekkor (2008) 49.391 fő, a városokban élő lakosok száma 13,654 fő volt. A lefedett térség területe 456,41 km².

A táj felszíne igen alacsony térszínű síkság, melynek kialakulásában jelentős szerepet játszott a térséget mintegy 60 km hosszan körbefutó Tisza folyó. Szabályozásának eredménye, hogy a folyó mentét holtágak kísérik. A talajt gyenge adottságú földek jellemzik, homok, helyenként szikes, illetve a Tisza folyó mentén löszös iszap jellemző. A használatban lévő földterületek legnagyobb része szántó, illetve jelentős részt képviselnek a gyümölcsösök (alma, meggy) és a szőlő. Térségünk éghajlata mérsékelt meleg, mérsékelt száraz, időjárási szempontból az észak-keleti Kárpátok lejtős területeihez tartozik. A klímaváltozás negatív hatásai térségünket is elérték, ezek a súlyosbodó aszályos időszakok, szélsőségesebb időjárási viszonyok (tavaszi fagyás, jégesők gyakorisága).

A térség lakosság száma összességében kiegyensúlyozottnak látszik, de a részletek romló mutatókat jeleznek. Az élve születések száma országos átlag feletti, ez elsősorban azon településekre jellemző, ahol magasabb a cigány kisebbség aránya. A természetes szaporulat pozitív mérlegű, azonban az elvándorlás igen negatív képet mutat. Az elvándorlás is főként a szakképzett, illetve diplomás munkaerőre jellemző. Míg közösségünk megalakulásakor, azaz 2008-ban 49 391 fő volt térségünk lakosság száma, addig 2012-ben már csak 44 685 fő. Ez a 4 706 fős csökkenés egy térségi kisváros lakosságát jelenti, ennyi embert veszítettünk el 4-5 év alatt a térségből. A települések előregedőnek minősíthetők és magas a szakképzettséggel és az iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya is. A diplomások száma kevés, közöttük pedig alig van gazdaságfejlesztési szempontból fontos végzettségű.

A kisebbségek közül a térségben szinte csak a cigány kisebbség van jelen. Az egyes településeken viszonylag nagy arányban élnek. Körükben különösen magas a munkanélküliség, amelynek fő oka a képzetlenség.

A jövedelmi, szociális és egészségügyi helyzete a lakosságnak rossz képet mutat, ennek legfontosabb okát a gazdasági hanyatlásban látjuk.

A viszonylag kis területen elhelyezkedő közösség rendkívül változatos képet mutat. A településen belüli és a települések közötti partnerség nem igazán jellemző a térségre (bár mára

már mutatkozik némi javulás e téren), amely elsősorban régi társadalmi és gazdasági beidegződés miatt alakult ki.

Stratégiánk megfogalmazáskor alapvető kiindulási pontként értelmeztük **Záhony komplex gazdaságfejlesztési stratégiáját**. A két stratégia összehangolására 2009-ben elkészült a LEADER HACS által megrendelt tanulmány ("A záhonyi térség különleges gazdasági övezete komplex gazdaságfejlesztési programjának összehangolása a térség ÚMVP III. és IV. tengelyes intézkedéseivel" című tanulmány), amely gerincét képezi a HVS felülvizsgálatának.

Másik nagyon fontos dokumentum volt a **Kisvárdai kistérség „Agrárstruktúra és vidékfejlesztési programja”**. A dokumentum három fontos célkitűzést fogalmazott meg, melyet mi is figyelembe vettünk. Az 1. számú célkitűzés a kistérség egész területére vonatkoztatható, ugyanis az alpinfrastruktúrák kiépítettsége terén még vannak hiányosságok a kistérségben, melyek felszámolása létkérdés. Mindemellett igen fontos a már említett turisztikai mikro régiók természeti környezetének megóvása és fejlesztése. A 2. számú célkitűzés az adottságok és lehetőségek függvényében a kistérség egészére értelmezendő. A versenyképesség fejlesztésénél figyelembe kell venni az élelmiszer-feldolgozó üzemek szükségleteit és igényeit is. A kistérség jelentős számú lakosságának a mezőgazdaság jövedelemkiegészítő forrást jelent, több helyen szükség lenne mezőgazdasági terménnyel foglalkozó termelő és értékesítő szövetkezek létrehozására. A 3. számú célkitűzés megvalósítása azokon a településeken lehet eredményes, ahol a vállalkozások letelepedéséhez és fejlődéséhez minden szükséges infrastruktúra adott, azon kívül rendelkezésre állnak kihasználatlan ingatlanok is. Kapcsolatot kell kialakítani olyan nagyobb vállalkozásokkal is, amelyekkel a térségi kisvállalkozások beszállítói kapcsolatot tudnak létesíteni. Meg kell teremteni a kistérség stabil gazdasági bázisát. Ki kell használni a térségünk kedvező adottságait.

Harmadik fontos dokumentum a **Záhony és Térsége középtávú fejlesztési stratégiája**, mely 2004-ben lett elfogadva. A program keretében eltérő adottságokkal rendelkező fejlesztési zónák kerültek meghatározásra. Az egyik zónában jelentős logisztikai és feldolgozóipari kapacitásokkal rendelkező települések találhatók, így a zóna kimondottan ilyen irányú beruházásokra alkalmas. A másik zónában elsősorban a vidékfejlesztés eszközei kínálnak fejlődési lehetőséget a települések számára. Ebben a zónában a gazdaságfejlesztési, befektetés-ösztönzési tevékenységek korlátozott lehetőségekkel rendelkeznek. Így ez a dokumentum is iránymutatással volt a fejlesztés megalapozására.

3.1.2 Általános társadalmi- gazdasági trendek a HACS területén, valamint a HVS végrehajtása során felmerült társadalmi-gazdasági változások jellemzése;

A kis- és mikrovállalkozások elsősorban elsődleges lakossági igényeket elégítenek ki és magas a kényszervállalkozások aránya a térségben. Ez különösen jellemző a mezőgazdasági szektorban. A kis- és mikrovállalkozások tőkehiánya mellett a legfontosabb probléma (még mindig) a vállalkozások közötti együttműködés hiánya, azaz az egységes fellépés a piacon.

Nincs vállalkozásfejlesztési együttműködés, a termelési – értékesítési szövetkezetek száma kicsi, hiányzik az egységes térségi arculat és a közös érdekek menti összefogás.

A vállalkozások száma országos átlag alatt van, mely egyrészt a vállalkozási kedv hiányából, másrészt a jövedelemszerző képesség alacsony szintjéből fakad, illetve jelentős ok a tőkehiány is. A vállalkozások jelentős része egyéni vállalkozás. Legtöbbjük a kereskedelem és javítás szektorban működik. A legnagyobb foglalkoztató a szállítási, raktározási, postai és távközlési szolgáltatásokra vonatkozó szektor.

Aktív vállalkozások száma szektoronként (db)

Mezőgazdaság, erdő-, hal-, vadgazdálkodás	96
Bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	61
Építőipar	117
Kereskedelem, javítás	398
Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	121
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	102
Pénzügyi közvetítés	60
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	167
Egyéb szolgáltatás	122
Egyéb tevékenység	1

Foglalkoztatottak száma szektoronként (fő)

Mezőgazdaság, erdő-, hal-, vadgazdálkodás	508
Bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	2 548
Építőipar	387
Kereskedelem, javítás	1 416
Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	216
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	4 146
Pénzügyi közvetítés	99
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	436
Egyéb szolgáltatás	2 682
Egyéb tevékenység	0

A térségben megalakulásunkkor nem volt olyan település, mely a 33 leghátrányosabb helyzetű kistérség közé tartozna. 19 hátrányos besorolású településünk volt a 24-ből, ezek közül egy társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott település 16 az országos átlagot legalább 1,75-szörösen meghaladó munkanélküliséggel sújtott, két település mindkét jellemző szempontjából hátrányosnak minősíthető volt. Az öt nem hátrányos besorolású település egyes gazdasági mutatói jobbak egy kijelölt szinttől, de a közösség többi településétől jelentősebb eltérés nincs. Véleményünk az, hogy a települések közötti ilyen típusú megkülönböztetés a program végrehajtását nem segíti, a közösség összetartó ereje ellen hat a statisztikai adaton alapuló szegregáció!

A térség, foglalkoztatási szempontból egyértelműen a rendszerváltás vesztese. A mezőgazdasági szektor az alacsony jövedelemszerző képesség miatt felaprózódott, általánossá vált a családi gazdálkodás keretében is átlagos jövedelmet biztosító almatermesztés, melyhez

a környezeti feltételek adottak. A szétaprózódott birtokszerkezet az egyik oka annak, hogy a gyümölcsstermesztés nem kellően hatékony, különösen nemzetközi összehasonlításban.

A nagy állami vállalatok megszűnése, vagy tevékenységük beszűkülése miatt jelentős számú munkanélküli került a szociális ellátórendszerbe, vagy ami még rosszabb, a rendszeren kívülre. Esetükben a munka világába való visszavezetésnek hagyományos módszerei már nem működnek.

2008. első félévében elkészült a HVS, amely egy elfogadható fejlődési pályát tételzett fel, de nem számoltak tervezői, illetve nem számolhattak azzal, hogy a súlyos világgazdasági válság írja felül terveiket. A vidéken élők, köszönhetően a LEADER közösségek megszervezésének, talán ma az elmúlt évtizedekhez mérten sokkal szervezettebbek lettek. Még ha a HVS 2011. és 2013. évi felülvizsgálatával, a válság teremtette új társadalmi-gazdasági körülményekhez történő igazításával is, de mégis élére állhattak bizonyos helyi fejlesztések megvalósításának. A válság talán legnegatívabb hozadéka ellen, amely a bankszektor hitelezési gyakorlatának megváltozását hozta, teljesen kiszolgáltatottá vált a vidék. A stratégia megvalósítása során, figyelembe véve az ÚMVP intézkedéseinek kiírására beadott kérelmeket is megállapítható volt, hogy egyrészt a munkahelyteremtésre és –megőrzésre, másrészt a helyben megtermelt áruk felvásárlásának és értékesítésének megszervezésének a megoldására kell nagyobb figyelmet fordítani.

A 2011. és 2013. évben végrehajtott HVS felülvizsgálatok óta, 2013 tavaszán újabb esemény, az ukrán – orosz konfliktus is negatív folyamatokat indított el térségünkre nézve, ugyanis jelentős azoknak a vállalkozásoknak, munkaadóknak a száma, akik Oroszországbeli, vagy ukrainai partnerekkel folytattak kereskedelmet, vagy áruszállítóként voltak jelen. Azonban a kialakult helyzet jelentősen csökkentette az áruforgalmat, a kereskedelmi tevékenységet ezen irányokba és mindez további munkahelyek megszűnését eredményezte, sőt, ez a folyamat még nem állt meg ezen a ponton. Erre az újabb gazdasági változásra a jövőben, a 2014-2020-as időszakban „válaszolnunk” kell majd.

3.1.3 HVS társadalmasítása, HVS megalkotásában résztvevők jellemzése, fejlesztési elképzelések becsatornázásának módjai, stratégia alkotás módja, eszközei, folyamata (a HVS előrehaladása folyamán is), beérkező projektötletek száma (nagyságrend), minőségük jellemzése, feldolgozásuk módja, nyilvánosság bemutatása, nyilvánosság eszközei);

A Felső – Szabolcsi LEADER Helyi Közösség, a stratégia megalkotásának érdekében 2007. szeptember 27-én tartott először ülést. Ekkor már egy stratégiai vázlat megalkotására sor került. Ennek a vázlatnak a továbbtárgyalása 2007. október 2-án, egy következő közösségi ülés alkalmával folytatódott. Ekkor merült fel a munkaszervezet létrehozása is. A kidolgozott stratégia elkészítését 2008 márciusára tűzték ki. Már ekkor szó volt arról, hogy a Záhony komplex programot is figyelembe véve kell megalkotni a stratégiát. Ekkor megfogalmazódott, hogy fő célunk a LEADER gondolkodásmódnak a kistérségekben és a közösségen belül való népszerűsítése, elterjesztése. Megfogalmazódott öt irányvonal is a stratégiánkat illetően:

multifunkcionális mezőgazdaság kialakítása, vállalkozásfejlesztés, falumegújítás, egyéb turisztikai attrakció, közösségi kapcsolatok.

A 147/2007. (XII. 04.) FVM rendelet alapján, amely többek között a tervezés menetét is szabályozta, az előzetesen elismert vidékfejlesztési akciócsoportunk 2007. december 17-én létrehozta a Tervezési Koordináló Csoportot (TKCS). A csoport 7 főből állt, egy csoportvezető állt az élén és egy csoportvezető-helyettes. Összesen 3 fő közsférabeli, és 2-2 fő üzleti, illetve civil szférát képviselő tagból állt. Ennek a csoportnak az egyik feladata volt, hogy a helyi közösség Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáját megalkossa. Fontos feladata volt ezen kívül az előzetesen elismert vidékfejlesztési akciócsoport számára egy jogi személyiséggel rendelkező szervezeti formát találni, javasolni, illetve megállapítani azt, mennyi alaptőkével jöjjön létre a jogi személyiséggel rendelkező szervezet.

A TKCS az első ülését 2008. január 3-án tartotta, ahol eldöntötték, létrejön a Felső – Szabolcsi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület (alakuló ülés 2008. január 15-én volt), illetve meghatározták, hogy 3 millió Ft legyen az egyesület alaptőkéje. Ezután a TKCS munkája a projektgyűjtésből azok rendszerezéséből, elemzéséből és a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megalkotásából állt. A projektgyűjtés kérdőíves adatgyűjtés formájában indult, az önkormányzatok tettek javaslatot, hogy a településeiken kiknek a körében érdemes felméréseket végezni, illetve lakossági fórumokat javasoltak tartani. Már ekkor voltak projektötletek a frissen alakult egyesület birtokában.

A források felhasználására meghatározott prioritások a következők voltak: munkahelyek létrehozása és jövedelemszerzési képesség erősítése a vidéki vállalkozások fejlesztése által, valamint az életminőség javítása a falumegújítás elősegítésével és az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása kistérségi IKSZT-k létrehozásával. A vidéken élők képességeinek, kompetenciáinak fejlesztését különböző oktatási módszerek alkalmazásán keresztül képzelték el. Fontosnak tartotta közösségünk a partnerségen alapuló fejlesztéseket, a helyi partnerségek megerősítését a közsféra, vállalkozói szféra és civil szféra képviselői között, illetve az alulról jövő vidékfejlesztési politika előmozdítását. Az első tervezési folyamatok során, a közösségek szerveződésében még nem vettük figyelembe a statisztikai-tervezési határokat, a LEADER közösségek tagjai nem feltétlenül egy kistérséghez tartoztak.

Végül a TKCS felkereste az érintett településeket, ahol közmeghallgatáshoz hasonló megbeszéléseket tartottak. Ide az érintett szférák képviselőin kívül a helyi lakosságot is várták. Ezen túlmenően települési szintű kérdőíveket továbbítottak a polgármesterek részére, amelyekben elsősorban a KSH által megadott adatokra kellett nyilatkozni és ezekkel a kérdőívekkel fel kellett keresni a településen működő öt legnagyobb vállalkozást is.

A beérkező projektötletek száma (nagyságrend):

A stratégia tervezése időszakában kb. 90 projektötlet, javaslat érkezett egyesületünkhöz. Ezekből azonban több is átfedte egymást, illetve akadt olyan, amit végül nem tartottunk hasznosíthatónak, mert a LEADER rendszerébe nem volt beilleszthető (pl. túl nagy léptékű beruházás), vagy mert más pályázati kiírásból finanszírozható volt.

Végül kb. 26 db gazdaságfejlesztési javaslatot építettünk be a stratégiánkba, ebből 6 db a turisztikai fejlesztéseket célozta meg. 23 db szolgáltatásfejlesztési körbe tartozó javaslatot is belefoglaltunk a munkánkba, amelyből 7 db a kultúra témakörébe tartozik.

3.1.4 SWOT elemzés alapján leszűrt következtetések, a felülvizsgálatok során megállapított főbb változások;

A Felső-Szabolcsi LEADER Vidékfejlesztési közösség által megalkotott stratégia már a kezdetektől egyértelműen lehetőséget biztosított arra, hogy a térség mind gazdasági, mind társadalmi szempontból folytassa felzárkózását az EU-s átlaghoz. Ez annak köszönhető, hogy a térség specifikumaihoz igazodott a stratégia, figyelembe vette a kialakult gazdaságfejlesztési programokat, a turizmusban rejlő potenciált és a társadalmi olló szükséges szűkítését.

A SWOT elemzés alapján leszűrt következtetések a következő megoldásokon keresztül szándékoznak orvosolni a kiinduló helyzetet, létrehozni a kívánt jövőképet:

- 1. Helyi gazdaságfejlesztés.*
- 2. Helyi életminőség fejlesztése.*
- 3. Helyi turizmus ágazat fejlesztése.*
- 4. Közösségteremtés.*
- 5. A térség egészére kiható projektek támogatása.*

Ez a fentebb leírt öt fő célkitűzés fogalmazódott meg az eredeti teljes HVS-ben. Sem a 2011. évi, sem a 2013. évi felülvizsgálat után változtatni benne nem volt szükséges, mivel a célkitűzések a mában is alátámasztják a stratégiában megfogalmazott jövőképet.

Elmondható, hogy a felülvizsgálatokban is elfogadott, stratégiákban szereplő korábbi célkitűzések ma is érvényesek a LEADER HACS egészére vetítve, még akkor is, ha az elmúlt időszakban változások mentek végbe a gazdasági, társadalmi szükségletek, igények és környezeti feltételek rendszerében.

3.1.5 HVS jövőképe, fő céljainak és a célokhoz rendelt fő indikátorok ismertetése (számszerű és szöveges indikátorok bemutatása, indikátorok mérése);

A Felső-Szabolcsi LEADER Vidékfejlesztési közösség által megalkotott stratégia egyértelműen lehetőséget biztosít arra, hogy a térség mind gazdasági, mind társadalmi szempontból folytassa felzárkózását az EU-s átlaghoz. Ez annak köszönhető, hogy a térség specifikumaihoz igazodik a stratégia, figyelembe véve a már kialakult gazdaságfejlesztési programot, a turizmusban rejlő potenciált és a társadalmi olló szükséges csökkentését.

A helyzetelemzés megállapításaiból eredően a **következő öt fő célkitűzések fogalmazódtak meg** a stratégia készítése során:

Helyi gazdaságfejlesztési akciók: A gazdaságfejlesztés érdekében megfogalmazódnak célok, illetve közös fellépések, és ezen belül a vállalati együttműködések támogatása nagymértékben

lendítheti előre a térség gazdaságát, eddig fel nem tárt szinergiák létesítésével. A munkaerő képzettségének fejlesztése elősegítése javítani fogja a térség versenyképességét a foglalkoztatási szint növelését.

Helyi turizmus ágazat fejlesztése: A korábbi években jelentős magánbefektetést is vonzó a Tisza folyóra alapozott turisztikai kínálat már nem csak hazánk határai között népszerű. E folyamat további erősítése és a kínálat „szakosítása” a keresletet is serkentő eszközök alkalmazásával növelhető a turisztikai potenciál. A térségben megfigyelhetőek a valóban jelentős történelmi és kulturális értékkel bíró elemek, ezek színvonalas és integrált bemutatására való törekvés megfelel a turisztikai trendek elvárásainak.

Helyi életminőség fejlesztése: Ez a fejlesztési cél jogos és létező igényeknek kíván megfelelni, a sikeres megvalósítás nagymértékben hozzájárul a népességmegtartó képesség erősítéséhez, az életszínvonal emelkedéséhez. A programban támogatható tevékenységek jól kiegészítik más operatív program keretében támogatható ilyen célú fejlesztéseket, számos humán területet ölel fel: egészségügy, szociális infrastruktúra, közoktatási infrastruktúra és információs társadalom valamint ebből adódóan nagyszámú támogatási lehetőséget is biztosít, azonban a rendelkezésére álló források nem fogják tudni adekvát módon kezelni az igényeket.

Közösségteremtés: E fejlesztendő terület szakszerűen látja a kistelepülések környezetbarát fejlesztéseinek szükségességét és módját. A térségen belüli közösségteremtés fejlesztése, a már meglévő, kialakított közösségteremtő elvek mentén végezhető el.

A térség egészére kiható projektek támogatása: A térségi gondolkodás erősen sugallja a LEADER elvek érvényesülését, hiszen olyan problémákra adnak választ, melyek általánosak a térségre nézve. A térség egységes arculatának megvalósítását és ennek felépítését a közgondolkodásban, valamint „kifelé” a marketingben egy aránylag hosszú folyamat biztosíthatja, amelynek megvalósítása állandó odafigyelést igényel.

3.1.6 Az országos, regionális és az ágazati politikák hatása a HVS végrehajtására;

Már a tervezés kezdeti szakaszában látszott, hogy igazodni kell országos, regionális és az ágazati politikák hatásával a HVS végrehajtásakor. A Felső-Szabolcsi HACS által készített HVS összehangolása a Záhony térség különleges gazdasági övezetének komplex gazdaságfejlesztési programjával, különösen a térségspecifikus fejlesztési célok figyelembevételére.

A térség fejlesztéspolitikája minden képen igényelte 2009-ben, hogy a HACS készítsen erről egy tanulmányt. A tanulmányban fogalmazódott meg a záhonyi térség különleges gazdasági övezete komplex gazdaságfejlesztési programjának összehangolása a térség ÚMVP III. és IV. tengelyes intézkedéseivel. A tanulmány elkészítésének célja azoknak a fejlesztési irányoknak a meghatározása, amelyek megvalósulása esetén a térségben működő önkormányzatok, logisztikai és nem logisztikai kis- és középvállalkozások, mikro vállalkozások leginkább hozzájárulnak az érintett térség fejlesztési prioritásainak kiteljesedéséhez, a térség gazdaságának fellendítéséhez.

A Felső-Szabolcsi LEADER közösség által megfogalmazott HVS alapvető célja olyan társadalmi és gazdasági környezet kialakítása a térségben, amely kihasználva a logisztikai és természeti adottságait, épít a mezőgazdasági és kulturális hagyományaira, versenyképes szolgáltatást biztosít az itt élő és ide betelepülő lakosságnak, munkát és megélhetést biztosítva a szakképzett munkaerő számára, elősegítve ezáltal a lakosság életminőségének javulását és a fiatalok elvándorlásának megállítását. A leírtakból jól kitűnik a két program céljainak összehangoltsága, hiszen mindkét program ugyan annak a térségi fejlesztési célnak egy-egy részét vállalja fel. Míg a komplex program a fenntartható és lehetőségeiben folyamatosan bővülő gazdaságfejlesztésre alapozva, addig a vidékfejlesztési stratégia a térség emberi és természeti erőforrásait kihasználva próbál egyfajta, kedvezőbb életszínvonal emelkedést elérni. A két elképzelés középpontjába az itt élő ember van állítva, csak míg a gazdaságfejlesztés a megélhetést, az anyagi jólétet szeretné számára biztosítani, addig a vidékfejlesztés a fenntartható környezetet és az emberi léthez szükséges minőségi életteret kívánja elérni, fejlesztési programjaival az egészen kis közösségeket szolgálni.

Elsősorban annak a lehetőségét kutattuk, hogyan kapcsolódhatnak a komplex program fejlesztései a HVS-hez és fordítva. Azonban a tanulmányban megfogalmazott közös fejlesztési megoldások a valóságban inkább eltávolodtak egymástól mintsem erősítették volna egymást. A 2008-as gazdasági világválság évekre leállította a Záhony térség különleges gazdasági övezetének komplex gazdaságfejlesztési programját. Az UMVP III tengelyének vállalkozásfejlesztési kiírásai kizárták a kisvárosokat (Záhony, Mándok, Dombrád). Azaz a már eleve a térség adottságait figyelembe vevő HVS-ből pont ez a fejlesztés maradt ki.

3.1.7 A HVS felülvizsgálatai, azok eredményei, az esetleges változtatások bemutatása;

2011-es felülvizsgálat idejére egy új történelmi helyzet adódott, így a világgazdasági válság új megközelítésre kényszerítette az országokat, a gazdaságirányítást és a vidéket is. A vidéken élők joggal reménykedtek a LEADER fejlesztésekben, ettől várták helyzetük javulását, életkörülményeik jobbra fordulását. Ez a program az EU minden országában, ahol csak elindították, eddig egy sikertörténet volt.

2008 első félévében elkészült a HVS, amely egy elfogadható fejlődési pályát tétélezett fel, de nem számoltak tervezői, nem számolhattak azzal, hogy a súlyos világgazdasági válság írja felül terveiket. A vidéken élők, köszönhetően a LEADER közösségek megszervezésének, talán ma az elmúlt évtizedekhez mérten sokkal szervezettebbek lettek. Még ha a HVS 2011. évi felülvizsgálatával, a válság teremtette új társadalmi-gazdasági körülményekhez történő igazításával is, de mégis élére állhattak bizonyos helyi fejlesztések megvalósításának. A válság talán legnegatívabb hozadéka ellen, amely a bankszektor hitelezési gyakorlatának megváltozását hozta, teljesen kiszolgáltatta a vidék. Ezért is félő, hogy a LEADER utófinanszírozásra épülő rendszere, valamint a beruházások elszámolásakor az MVH-nál megtapasztalt merev hozzáállás, több hasznos helyi kezdeményezést is elriaszthat a jövőben, és ezt tapasztaltuk már eddig is néhány elképzelés esetében. E helyzet megoldására tettünk

kísérletet a stratégia felülvizsgálatakor, 2011-ben, olyan célterületek meghatározásával is, amelyek ténylegesen a helyi igényekre épül, alulról jövő kezdeményezések eredménye.

A fejlesztési célok tekintetében a felülvizsgálat során nem fogalmazódott meg új célkitűzés. A meglévő HVS célkitűzései 2011-ben is aktuálisak voltak, így a térség gondjainak megoldására a következő célkitűzések lettek megfogalmazva: *1. Helyi gazdaságfejlesztés. 2. Helyi életminőség fejlesztése. 3. Helyi turizmus ágazat fejlesztése. 4. Közösségteremtés. 5. A térség egészére kiható projektek támogatása*

A TK3 pályázati körének alapot adó LEADER-terv a 2013-ban készült HVS felülvizsgálatában már csak a LEADER kiírás intézkedéseire koncentrált, bár még tudomásul vette az egyéb nevesített, de nem LEADER forrású intézkedéseket. Ez a tervezési forma lett a leginkább életszerű, valamint adta a legtöbb nyertes pályázatot is.

3.1.8 HVS tervek az EMVA III. tengelyére vonatkozóan (Mi érvényesült jobban: a területi szemléletű vagy a települési szintű tervezés? Projektötlet alapú és pontszerű fejlesztések a jellemzőek, amelyek nem alkotnak koherens egységet, vagy nagyobb, egységes rajzolatú projektvonulatok is felrajzolhatók?);

Az EMVA III. tengelyre vonatkozóan elmondható, hogy míg a tervezés (HVS) végig számolt a LEADER-szerű (alulról építkező jellegű) megvalósítással. A valóságban csak kis mértékben tudott érvényesülni a helyi tervezési szándék. A központ által vezérelt kiírások jellemzően csak a projektötlet alapú és pontszerű fejlesztések adott lehetőséget, amelyek nem alkotnak koherens egységet. A támogatásoknak HVS-ben rögzített elvek mentén történő odaítélésére egyedüli eszköz a helyi Döntéshozó testület kezében csak a ponthatárok tologatása volt. A TK1-ben még a HACCS pontozását sem lehetett figyelembe venni. A nagyobb, egységes rajzolatú projektvonulatok (Vidéki örökség megőrzése) esetében, a TK1 alkalmával Döntéshozó testületünk élt azzal a jogával, a túlrazott projekt költségvetések miatt, hogy nem támogatott egyetlen kérelmet sem, nagyon magasan meghúzva a ponthatárt. Az érintettek figyelembe vették a Döntéshozó testület szándékát és a következő kiírásokban már minden kérelmező támogatva lett. Most öröm látni, ahogy a térség egésze rendbe hozta örökségét.

3.1.9 HVS tervek az EMVA IV. tengelyre (LEADER) vonatkozóan (Ld. előző pont)

Az EMVA IV. tengelyre vonatkozóan elmondható, hogy a tervezés (HVS) a LEADER, alulról építkező projektek megvalósítására koncentrált. A LEADER TK1 a valóságban csak kis mértékben tudott érvényesülni a helyi tervezési szándék, mivel a központ (IH) által elfogadott kiírások jellemzően csak a projektötlet alapú és pontszerű fejlesztések adott lehetőséget, továbbá az Annex 1 lista előkerülése igencsak felülírták a tervezetteket. Nem csoda, hogy több célterületre nem is érkezett pályázat.

Tanulva a LEADER TK1-ből a 2011. és 2013. évi kiírásokban már másként állt neki a tervezői csapat a célterületek és kritériumok megfogalmazásában. Itt már jobban érvényesült a területi szemléletű tervezés. Projektötlet alapú és pontszerű fejlesztések mellett, amelyek nem alkotnak koherens egységet, megjelentek a nagyobb, egységes rajzolatú projektvonulatok is. Például: civil szervezetek eszközellátása, polgárőr szervezetek eszközellátása, arculati kézikönyv alapján települések (19+5) arculati elemekkel történő felszerelése, templomi orgonák felújítása, közösségi terek létesítése stb.

A támogatásoknak HVS-ben rögzített elvek mentén történő odaítélésére teljes eszköztár állt a helyi Döntéshozó testület (Helyi Bíráló Bizottság) kezében. Elmondhatjuk, hogy a LEADER két utolsó köre a közösség egészére nézve egy igazi sikertörténet.

3.1.10 Innováció megjelenése a HVS-ben (új, innovatív munkaszervezési módszerek, technológiai újítások a térségben, stb., megjelenése a tervezésben és a tervezett projektek során)

A HVS megalkotása során még hangsúlyosan szerepelt az új, innovatív munkaszervezési módszerek, technológiai újítások támogatása a térségben. Megjelenése a tervezésben és a tervezett projektek során azonban a háttérbe szorul, mivel a támogatások fajlagosan kis összege (maximum 200.000,-EUR), valamint a projektek utófinanszírozása nem kimondottan az innováció megjelenését ösztönzi. Sajnos a tervezésnél tévesen még ennél is kisebb összeggel számoltunk és csak a technológiai újítások támogatása került a HVS-be. Ezt a tervezési hibát a felülvizsgálatokkal sem sikerült orvosolni.

A HVS-ben betervezett térségi projektet az „Integrált, elektronikus időjárás ellenőrző-növényvédelmi rendszer kiépítése termelői hálózattal” sikerült megvalósítani, igaz kisbővebb lefedettséggel, mint a HACS teljes területe.

3.1.11 Munkahelyteremtés a HVS-ben (Számadatok, statisztikák a HACS illetékességi területén, továbbá Pl. Hogyan ösztönözték a munkahelyteremtést? Hogyan tervezték a kötelező 45%-os gazdaságfejlesztési intézkedésekre allokálható forrással kapcsolatban a munkahelyteremtés elősegítését?)

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. tengelye keretében összesen 56 új munkahely teremtdött, míg a LEADER projektek által 25. Ez azt jelenti, hogy az elmúlt 7 éves időszakban összesen 81 embernek sikerült munkalehetőséget teremteni. Ez tényleg lehetőséget jelent, ugyanis a beadott és támogatást kapott kérelmek alapján tudjuk csak felvázolni ezeket a számadatokat.

III. tengelyben a munkavállalók számának növelése jelentős többletpontokat jelentett, főként, ha az új munkavállaló hátrányos helyzetű volt. Többen, a többletpontok reményében írták be támogatási kérelmükbe azt, hogy új munkavállalót vesznek fel a projektjük megvalósítása közben, ugyanakkor sokan olyan tevékenységre, olyan projektre pályáztak, akiknek valóban

szükségük volt több dolgozó alkalmazására. Akik végül nem vettek fel annyi új dolgozót, mint amennyiről nyilatkoztak a támogatási kérelmükben, azok egy az MVH általi ellenőrzést követően büntetést kellett, hogy fizessenek.

A III. tengelyes kiírásoknál nehéz, szinte lehetetlen volt befolyásolni, hogy a kérelmeket mely intézkedésekre adják be. Ezt mutatja az is, hogy az eredeti HVS-ben tervezett forrásfelosztás alapján gazdaságfejlesztésre a források 54 %-a jutott, míg az utolsó kör végén, a kipályáztatott összegek alapján 44,47 % jutott gazdaságfejlesztésre. Ez éppen hogy megközelíti a 45 %-os határt.

A IV. tengelyben beadott kérelmeknél ugyanez volt jellemző. Itt is többletpontot jelentett, ha a pályázó új munkahelyet hozott létre, illetve többletpont járt, ha az új munkavállaló hátrányos helyzetű. A projekt megvalósítását követően történő ellenőrzések során, a nem teljesített munkaerő-vállalások után szintén büntetés fizetésére kötelezett a kérelmező.

A IV. tengelyben kiírt célterületeket a HACCS határozta meg a beérkezett projektötletek alapján, illetve a Közgyűlés is beleszólt a célterületek sorába. I. körben a kérelmekkel kiosztott források 13 %-a volt vállalkozás alapú fejlesztésre fordított, II. körben a 42 %-a, míg III. körben a 49 %-a. Ha a három LEADER kiírást együtt nézzük, a gazdaságfejlesztésre fordított forrás 45,99 % volt.

3.2 HVS megvalósulása a projekteken keresztül

3.2.1 HVS forrásallokációja, változásai, változások okai (EXCEL: forrásallokáció tengelyekre, továbbá intézkedésekre lebontva, pályázatok intézkedésenkénti megoszlása számszerűen, valamint pályázati időszakokra lebontva);

A III. tengelyben a kipályáztatott összegek alapján allokált források a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiánk alapján allokált forrásokhoz képest eltérnek. A HVS-ben allokált források a négy intézkedés között nagyjából egyforma arányban oszlottak meg, összesen 1 164 999 473 Ft összeget lefedve. Falufejlesztésre jutott a legkevesebb, mintegy 222,7 millió Ft, míg vidéki örökségmegőrzésre, turisztikai fejlesztésekre és mikrovállalkozások fejlesztésére 310 – 320 millió Ft közötti összeg.

A felhasznált források azonban a következőképp alakultak:

Falufejlesztésre lekötött forrás mintegy 353,6 millió Ft volt, ez 131 millió Ft-tal több, mint az eredetileg allokált. Ezt az összeget 20 támogatott kapta meg. I. körben a források 46 %-át, II. körben 19,5 %-át, III. körben 34,5 %-át használták el a forrásoknak, 11 önkormányzat, 7 egyházközség és 2 civil szervezet.

Vidéki örökségmegőrzés intézkedés keretében 366 710 061 Ft forrást kötöttek le a támogatott projektek, ez mintegy 57,5 millió Ft-tal haladja meg a HVS-ben tervezettet. Itt I. körben nem volt támogatva egyetlen kérelem sem, II. körben azonban a támogatások 76 %-át, míg III.

körben a 24 %-át kapták meg a pályázók, amely 19 egyházközséget és 1 önkormányzatot jelent, azaz 20 db támogatott kérelmet.

Turisztikai tevékenységek ösztönzése intézkedés keretében került kiosztásra a legkevesebb forrás, amely 136 468 251 Ft-ot jelent. Ez az összeg a HVS-ben megjelölthöz képest 183 millió Ft-tal kevesebb. I. körben csupán 35 millió Ft került lekötésre, amely az ebben az intézkedésben kiosztott források csupán 26 %-a. II. körben nem volt támogatott kérelem, III. körben kiírás sem volt e témában, majd IV. körben került kiosztásra az e források 74 %-a, azaz mintegy 101,3 millió Ft. Az intézkedés keretében kiosztott forrást összesen 7 kérelmező kapta meg.

Mikrovállalkozások fejlesztése intézkedésre 440 339 456 Ft került kiosztásra, ami 127 millió Ft-tal több, mint a HVS-ben megjelölt. Ebből az összegből 28 projekt valósult meg. I. körben a források 26 %-a, II. körben 33 %-a, III. körben 41 %-a került lekötésre. Erre az intézkedésre a kiírások alkalmával viszonylag egyenletesen került elosztásra a forrás.

ÚMVP III. tengely keretében I. körben összesen 311 103 614 Ft támogatást kapott 15 kérelmező, II. körben már 23 támogatott ügyfelünk volt mintegy 493 millió Ft forrásra. III. körben az előzőhöz képest 100 millió Ft-tal kevesebb, mintegy 392 millió Ft-ot kötött le 32 pályázó, míg a IV. körben, ahol csak turisztikai fejlesztésekre volt kiírás, 5 nyertes kérelem kötött le 101 322 126 Ft-ot.

A HVS-ben megjelölt forrásallokáció alapján gazdaságfejlesztésre a források 54 %-a jutott, míg a kipályáztatott összegek alapján 44,47 % került felhasználásra gazdaságfejlesztési projektekre.

3.2.2 Fejlesztések bemutatása: EMVA III. és IV. tengelyének megvalósítása a térségben – általános jellemzés az alábbi szempontok alapján

3.2.2.1 EMVA III. tengely

- intézkedésekre alapuló forrásallokáció és változásai (Hátrányok-előnyök jellemzése, IH-i utasítások végrehajthatóságának jellemzése hatása a HVS HACS tervezés alapú megvalósítására, gazdaságfejlesztési 45% betarthatóságának előnyei-hátrányai, nehézségei; Akadályozta vagy segítette a HACS munkáját az egyes intézkedésekre allokálható források korlátozott módosítási lehetősége? Élt-e a HACS az intézkedések közötti forrásátcsoportosítás lehetőségével? Mikor, hányszor, miért?

Forrásallokáció a III. tengely intézkedései között a 2012. éves III. körös kiírás esetében volt a jellemző. Gazdaságfejlesztésről (mikrovállalkozások fejlesztése) csoportosítottunk át falufejlesztés és vidéki örökség megőrzése intézkedésekre. Átcsoportosítások kiváló lehetőséget adtak a HACS területén felmerült igények figyelembe vételére a stratégiában megfogalmazott célok elérésére. Az allokáció előnyökkel járt hátrányt nem jelentett a célok elérésében. A stratégiánk alapvetően is a gazdaságfejlesztésre épült, így a kötelező 45%

gazdaságfejlesztési tervezés nem jelentett nehézséget. A HVS készítésekor az igények felmérése, a helyzetértékelés megfelelő alapossággal készült így az intézkedésekre allokált források aránya megfelelőek voltak. Ebből adódóan az átcsoportosításoknak a lehetősége elegendő volt számunkra. Az átcsoportosításokkal négy esetben éltünk a II. kör esetében: Mikrovállalkozások fejlesztése intézkedésről 112 256 eurót csoportosítottunk a Falufejlesztés intézkedésre; Mikrovállalkozások fejlesztése intézkedésről 112 256 eurót csoportosítottunk a Vidéki örökség megőrzése intézkedésre; Turisztikai tevékenység ösztönzése intézkedésről 1 eurót Falufejlesztésre; Vidéki örökség megőrzése intézkedésről 29 753 eurót Falufejlesztés intézkedésre. Az átcsoportosításokra a vidéki örökségek megőrzése során jelentkező aktivitás következtében volt szükség, ami nem veszélyeztette a 45%-os gazdaságfejlesztésre szánt források betartását.

- HACS szerepe a projektek kiválasztásában (A HACS hogyan „használta” bírálati jogosultságait (pontosításban a mozgásterét) az értékelésben);

A pontosítás a III. tengely I. körében még ún. papír alapon történt, majd az MVH is elvégezte a pontosítást és végül az MVH pontszámait kapta meg a kérelmező, ez alapján történt meg a rangsor állítása. A pontosítás egyébként inkább objektív, az ügyfél / pályázó által megadott adatok alapján adható pontszám került felvezetésre pontosításkor. A pénzügyi tervet már a legelső körben is egy segéd-excel táblázat alapján pontosztuk. Az üzleti vagy működési és fenntarthatósági terv volt az, amely tartalmazott némi szubjektív elemet is. Azonban ezek a pontosítási szempontok nem hoztak nagy eltérést a kérelmek között, ha valaki helyesen töltött ki mindent a kérelmében. Ugyanakkor az jelenthetett a pontszámokban lemaradást, ha szervezetünk HVS-éhez a kérelem tárgya nem illeszkedett. Ez azonban ritka esetben fordult elő.

A többi III. és IV. tengely kiírása esetében az IIER rendszerben végeztük a pontosítást, de az elv hasonló volt a már említett papír alapú pontosításhoz.

Tapasztaltuk azt a pontosítás során, hogy akinek nem volt szükséges Üzleti vagy Működési és fenntarthatósági tervet benyújtania (5 millió Ft támogatás alatt), azok a pontosításkor kerülhettek hátrányba, mert a többi pontosítási szempontra kapott pontszámát arányosítva kapta meg az erre a részre vonatkozó pontjait is. Ha tehát a kérelmére bizonyos okokból (pl. nem hátrányos helyzetű, nem hoz létre új munkahelyet, stb.) nem kapott túl magas pontszámot, akkor az arányosításkor sem emelkedett olyan mértékben, mintha egy benyújtott, teljes Üzleti vagy Működési és fenntarthatósági tervet pontosztunk volna.

- a fejlesztések földrajzi megoszlása (HVS-nek megfelelő, vagy nem irányítható? HACS befolyása az intézkedések megvalósulására:)

A fejlesztések földrajzi megoszlásából először az tűnik ki, hogy a kisvárosi ranggal rendelkező települések a III. tengelyen belül nem minden intézkedésből kaphattak forrást. Így összességében a legkevesebb támogatást ezek a települések hívták le e tengelyből.

Egyenként vizsgálva az intézkedéseket, a következőket állapíthatjuk meg:

Falufejlesztés keretében a legtöbb támogatás Ajakra jutott, ez az intézkedésre jutó források 14 %-át jeleni. Ez egyáltalán nem mondható kiugróan magas aránynak. Az egyes településekről csupán 1, maximum 2 kérelem érkezett be a kiírásokra összesen a 7 év alatt. 8 település a 24-ből egyáltalán nem pályázott.

Vidéki örökségmegőrzés intézkedésen belül a legtöbb támogatást (szinte ugyanannyit, közel 50 millió Ft-ot) két település mondhat magáénak, Tiszabezdéd (2 projekttel) és Tornyospálca (szintén 2 projekttel). Ez 13,6 – 13,8 %-ot jelent az intézkedésen belül kiosztott támogatásokból. Szintén nem kiugró értékeket jelent, főleg ha azt nézzük, hogy pl. Tornyospálcán a református templom, amely ebből a támogatásból újult meg, történelmi jelentőséggel bír, a XIV. században épült épített örökségünk. Ezen intézkedésre 9 település nem kapott támogatást.

A legkevesebb forrásigény a turisztikai tevékenységek ösztönzése intézkedésre érkezett, 5 településről. Térségünk nem elsősorban turisztikai szempontból vonzó, egyedül a Tisza folyó emelkedik ki, mint turisztikai attrakció. Ez mutatja, hogy az egyik legtöbb támogatást ebből az intézkedésből Tuzsér kapta 22,4 % arányban. A másik legtöbb támogatást lehívó település Tornyospálca volt 27,4 %-al, ii a falusi vendéglátás volt a projektek fő célja. Ezek mellett a tiszamogyorósi Főnix camping kapott még mintegy 16 % arányban támogatást, valamint a térségben lovas turisztikában kiemelkedő Döge 16,1 %-ban. A mellékelt táblázatban szereplő fényeslitkei vállalkozó tudomásunk szerint végül nem valósítja meg projektjét, de mi feltüntettük a listában.

Mikrovállalkozások fejlesztése keretében Tuzsér település 19,4 %-os aránnyal a legtöbb támogatást kapta. De jelentős még az intézkedésen belül Gyulaháza (15 %) és Pátroha (13,1 %) részesedése is. Itt ugyancsak 9 település nem részesült támogatásban.

Összességében elmondhatjuk, hogy kiugró számok a turisztikai fejlesztéseket tartalmazó intézkedés keretén belül vannak, de térségünk nem elsősorban turisztikai attrakciókban gazdag. A III. tengelyben kiosztott források pedig a 24 település között 0,6 % és 8,7 % között mozognak. Egy település, Benk pedig az, ahonnan egyik kiírásra sem érkezett kérelem.

A fejlesztések földrajzi eloszlása a HVS-nek megfelelőnek tekinthető. Azt, hogy mely településekről mennyi kérelem érkezett be, nem befolyásolta sem az elnökség, sem pedig a munkaszervezet. A rangsorállításokat követő döntések során elsősorban azt vette figyelembe a döntéshozó bizottság, hogy a maximálisan elérhető pontszámból mennyit ért el egy-egy kérelem, illetve mennyire reálisak az abban foglalt vállalások. Esetünkben a kérelmek földrajzi megoszlása nem volt irányított és igazából nem is volt lehetőségünk irányítani.

Mindemellett végeztünk egy kimutatást arra vonatkozóan, hogy az egy főre jutó támogatások alapján milyen földrajzi megoszlás mutatkozik meg a kapott támogatásokban a térségünket illetően. Ez a kimutatás érdekes képet mutat:

Falumegújítás keretében a legmagasabb egy főre jutó támogatást a mindössze 138 főt számláló Győröcske kapta 117 696 Ft/fő összegben (ez a térségünkre nézve egy főre jutó támogatások több mint 1/3-a!), valamint a 732 lakosú Újdombrád és az 1 055 fős Újkenéz.

Vidéki örökségmegőrzés intézkedés esetében nincs ilyen kiugró adat az egy főre jutó támogatások tekintetében.

Turisztikai fejlesztések terén már az egy főre jutó támogatás tekintetében Tiszaújváros kapta a legtöbb forrást (30 799 Ft/fő), Tornospálca pedig a második legtöbbet (13 645 Ft/fő), de ez is a fele a Tiszaújvároson egy főre számított értéknek.

A mikrovállalkozások fejlesztésre fordított források esetében szintén Győröcske települése a legmagasabb egy főre jutó támogatás, ami egy nem egészen 8 millió Ft-os fejlesztést jelentett. Mezőladány (1 126 lakos), Szabolcsbáka (1 229 lakos) és Gyulaháza (2 043 lakos) kapták az egy lakosra jutó legtöbb támogatást 42 000 Ft/fő és 32 000 Ft/fő között.

Ha a négy intézkedést nézzük összesen, akkor az egy főre jutó támogatások terén Győröcske település részesedett legnagyobb mértékben, de nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy mindössze 138 fő lakossal rendelkezik. Ha a többi települést hasonlítjuk ily módon össze, akkor legjobban az 1 000 – 2 000 lakos közötti települések kapták a legtöbb egy főre jutó támogatást III tengelyben.

- kedvezményezettek típusai (Az adott HACs illetékességi területén az egyes III. tengelyes intézkedéseknél a lehetséges kedvezményezetti körből kik voltak a leginkább nyertesei az intézkedéseknek, tudta-e befolyásolni valamilyen módon a HACs az egyes kedvezményezettek szereplését a források elnyerésében? Kik voltak aktívak, mely célcsoportok esetében működtek a HACs ösztönzései?)

Kedvezményezettek típusait tekintve elmondható, hogy minden szektor a maga területén „járt jól”. Ez azt jelenti, hogy falufejlesztésre szánt forrásokból az önkormányzatok részesedtek legnagyobb arányban (összesen 13 önkormányzat), vidéki örökségmegőrzés keretében az egyházak (templomok felújítása) 26-an, turisztikai fejlesztésekre szinte csak az üzleti szféra kapott támogatást (egy önkormányzat), mikrovállalkozások fejlesztése keretében pedig összességében 14 mikrovállalkozás és 14 magánszemély kapott forrást.

A legaktívabban az egyházak voltak, akik a vidéki örökségmegőrzés keretében templomokat újítottak fel. Ebben az esetben történt meg az, hogy I. körben végül a döntéshozó bizottság nem támogatott egyetlen kérelmet sem, mert úgy ítélte meg, hogy a költségekkel nagyon elszálltak a pályázók. Ugyanis emiatt csupán 5-6 projektet tudtak volna támogatni, így viszont a 3 kiírásból 18 kérelmet sikerült támogatni. Ebben az esetben szükséges és eredményes volt befolyásolni a források elnyerését és ezzel az eszközzel sikerült is.

Az adatokat vizsgálva inkább azt szögezhetjük le, hogy a civil szféra képviselői a legkevésbé nyertesei a III. tengelynek, hiszen mindössze 2 szervezet kapott falufejlesztésből támogatást. Viszont a LEADER kiírásokból szép számmal részesedtek támogatásban a civilek is.

- megvalósult projektek fenntartási időszakára vonatkozó adatok (pl. kedvezményezettek által a fenntartási időszakra tett kötelező és többletpontokat jelentő vállalások jellemzése, mennyire van kapacitása, lehetősége a HACSNak a nyertes ügyfelek projektjeinek utókövetésére, mennyire van kapcsolata az ügyfeleknek a HACSSal a projekt elnyerése után a megvalósítás során, továbbá a fenntartási időszakban – általános, szintetizáló áttekintés szükséges);

A kedvezményezettek jó része vállalt olyan kötelezettségeket III. tengelyben, amelyek többletpontot jelentettek számára. Ezek a pályázók általában a nagyobb összegű projektjeiket próbálták bebiztosítani a többletpontokkal. A vállalások legnagyobb része az egy, vagy akár több munkaerő felvételére vonatkozott, de több helyen, ahol releváns lehetett, az akadálymentesítést is bevállalták, volt, aki még a teljes akadálymentesítést is, holott nem volt tudatában annak, hogy a teljes akadálymentesítés mit is jelent valójában. Többletpontot érő vállalat volt még bizonyos esetekben az energiatakarékos beruházás, amit szintén többen vállaltak pl. napkollektor felszerelésével vagy az energiahatékonyságot támogató kazán beszerzésével.

Azonban arról igazából nincs pontos információnk, hogy a többletpontokat érő vállalásokból mi valósult meg. Annyit elmondhatunk, hogy amennyiben az ügyfél nem teljesíti a kérelmében tett vállalásait, úgy a kifizető hatóság ezt szankcióval, pénzbírsággal súlytja.

A megvalósult projektek ellenőrzése nem a HACSS feladata – kivéve a rendezvényeket –, így azok utókövetésére mélyebb szinten nincs is lehetőségünk. Vannak olyan ügyfelek, akik a kifizetési kérelmük összeállításában kérnek segítséget irodánktól, az ő esetükben nagyobb a rálátásunk a projektjük megvalósulására, de annak a megvalósulást követő öt évre kiterjedő üzemeltetési időszakára már szintén nincs lehetőségünk. Ugyan a megvalósult projekteket összegyűjtöttük, minden helyszínt meglátogattunk és készítettünk fényképeket is, ez azonban azért történt, mert egy a 2007-2013-as időszakot összefoglaló kiadványt készítettünk.

- Támogatási kérelem (a továbbiakban: TK) benyújtási folyamat és a TK-k minősége (A pályázatkezelés folyamata és feldolgozási üteme, nehézségei, pályázati előkészítésben való részvétel és ennek lecsapódása a támogatási kérelmek minőségében, Volt-e különbség az egyes TK benyújtási körök között az igénylési folyamat nehézségét illetően, volt-e fejlődés az ügyfélbarát szabályozási rendszer kialakításának folyamatában? Az egyes TK benyújtási körök előrehaladása jelentett-e adminisztratív, szabályozási szempontból kedvezőbb környezetet az ügyfelek és a HACSS-ok számára? Hiánypótlások hiánya/megléte; stb.)

Az első III. tengelyes kiírás 2008-ban került meghirdetésre és 2009 évre is átnyúlt. Ekkor még munkaszervezetünk is az ún. tanulási időszakban volt. Ekkor még papír alapon nyújtották be a kérelmezők a projektjeiket postai úton, illetve meghatalmazhatták a munkaszervezet valamely

tagját, hogy ügyfélkapun keresztül töltsük fel kérelmét. Ezzel a lehetőséggel nem éltek sokan. Ennek az lett a következménye, hogy az MVH segítséget kért ahhoz, hogy minden kérelmet időben rögzíthessenek elektronikusan. Így néhány napon munkaszervezetünk két munkatársa a megyei MVH-nál végzett kérelem-rögzítői tevékenységet. Sajnos azonban a kérelmek további ügyintézése is elhúzódott, január végén végeztük az előzetes pontozást, amelynek eredményét végül nem vette figyelembe az MVH, hanem az általa küldött rangsor volt a mérvadó. Még 2009. január végén zajlott egy rangsorállítási és ponthatár megállapítás a mi pontozásunk alapján az elnökség, mint döntéshozó bizottság részéről. Ugyanakkor végső rangsorállítási és ponthatár meghatározás az MVH rangsora alapján csak 2009 szeptemberében történt meg, tehát eredmények a kiírás megjelenéséhez képest mintegy 10 hónapra születtek!

A II. körben III. tengelyben 2009. decemberében érkeztek be a támogatási kérelmek. Az első hiánypótlások azonban csak 2010 májusában kerültek kiküldésre és benyújtásra, illetve az MVH miután felülvizsgálta az összes kérelmet, újabb hiánypótlásokat kellett kiírnunk, amelyekre azonban 2011 elején került sor! A támogató határozatok a 2009. decemberi kiíráshoz képest 2011 májusában kerültek kiküldésre, ami felháborította a kérelmezőket is (jogosan)!

A harmadik kiírás központi költségvetésből volt finanszírozva, a TK4 (nem a mellékelt táblázat alapján) kiírásaira 2012-ben került sor. Itt a turisztikai tevékenységek ösztönzése intézkedés nem került kiírásra, a többi három igen. Az ügyintézés már gördülékenyebben ment, mint a korábbi körökben.

TK5 körben csak turisztikai tevékenységek ösztönzése intézkedés keretében lehetett kérelmeket beadni. 2013 novemberében jelent meg a kiírás és 2014 márciusában már rangsorunk volt!

Összességében elmondható, hogy az igénylési folyamat nehézségét illetően, az ügyfélbarát szabályozási rendszer kialakításának folyamatában volt pozitív irányú változás. Jó lett volna, ha már az első kiírások ügyintézése is gördülékenyebben mehetett volna. Az egyes TK benyújtási körök előrehaladása végülis jelentett adminisztratív, szabályozási szempontból kedvezőbb környezetet az ügyfelek és a HACS-ok számára, azonban az I. kör nehézségeit követően lehetett volna orvosolni a problémákat. A tapasztalat azonban az volt, hogy a II. kör még csak rosszabb lett, ami az ügyintézési menetet, időt, folyamatot illeti. Az utolsó két körre javult a helyzet ez ügyben és átláthatóbb, kezelhetőbb lett a kérelmezés az ügyfelek számára is.

Az az ügyfél, aki komolyan is gondolta a kérelme beadását, általában behozta hozzánk áttekintésre a dokumentumait, mielőtt beadta azt. Sokan érdeklődtek telefonon és személyesen, illetve fórumokat is tartottunk egy-egy kiírás megjelenését követően. Azok, akik segítséget kértek tőlünk, általában sikerebben pályáztak.

Ha az összesen beérkezett kérelmeket nézzük körönként, a következőket vonhatjuk le:

I. körben a 74 beérkezett kérelemből mindössze 15 kapott támogató határozatot (20%). Ez egyrészt abból adódott, hogy a vidéki örökségmegőrzésre benyújtott pályázatokat a

döntéshozó bizottság egyszerűen túlárazottnak találta, így a 15 kérelemből egyet sem támogatott. A mikrovállalkozások fejlesztése intézkedésnél született még drasztikus eredmény, hiszen 31 kérelemből mindössze hetet támogattak, azért, mert a maximum kapható 170 pontból a 110 pont felettieket támogatták, figyelve a kérelmek minőségére. A „tanulói időszak” nyomai tehát láthatóak a benyújtott és támogatott kérelmek számában.

II. körben már a kérelmek több mint fele (53,5 %) kapott támogató határozatot, III. körben (2012) már 82 %-uk, míg IV. körben 83 %-uk nyert támogatást. A számokból látszik, hogy a kezdetben kissé szokatlan kérelmezési rendszerhez az ügyfelek is „hozzászoktak”. Ugyanakkor azt is tapasztaltuk, hogy egyre többen fordulnak irodánkhoz tanácsért a jó pályázat benyújtásának érdekében, illetve több, merevnek mondható szabályon is változtattak a kiírások alkalmával.

- projektek megvalósítása (eredmények összefoglalása, kvalitatív és kvantitatív leírás a vonatkozó monitoring adatok és indikátorok alapján, esetleges meghiúsulások okai);

III. tengelyben a támogatási döntéssel lekötött kötelezettségvállalás összesen 1 290 211 830 Ft. Ebből a kifizetési kérelmekkel jóváhagyott összeg összesen 1 169 400 319 Ft. A két adatból leszűrt teljesülési arány 90,64 %, amely alapján a Felső – Szabolcsi LEADER HACS az 5. helyet foglalja el az országos adatokhoz viszonyítva.

A nyertes kérelmekkel lekötött összegek a következőképp alakultak:

I. kör (TK 1) összes lekötött III. tengelyes forrása 311 103 614 Ft volt. Ebből 163 104 481 Ft falufejlesztésre, 35 146 125 Ft turisztikai fejlesztésekre és 112 853 008 Ft mikrovállalkozás fejlesztésre fordítódott. Vidéki örökség intézkedésben e körben nem hirdetett nyertest a döntéshozó bizottság a korábban említett okok miatt.

II. körben (TK 2) összesen 492 819 033 Ft forrást kötöttek le a nyertes kérelmek. Ebből falumegújításra 76 335 220 Ft, vidéki örökségmegőrzésre 271 642 480 Ft, mikrovállalkozás fejlesztésre 144 841 333 Ft jutott. Turisztikai tevékenységek ösztönzése intézkedés keretében nem hirdetett nyertest a döntéshozó bizottság.

III. körben (TK 4) 391 918 888 Ft forrást kötöttek le a nyertes projektek. Ebből 121 488 568 Ft jutott falufejlesztésre, 87 785 205 Ft vidéki örökség megőrzésére, illetve 182 645 115 Ft mikrovállalkozás fejlesztésre. Ebben a körben a LEADER HACS nem allokált forrást turisztikai fejlesztésekre.

Végül a IV. körben (TK 5) csak a turisztikai tevékenységek ösztönzése intézkedés került meghirdetésre, amelynek keretében 5 nyertes kérelem 101 312 865 Ft forrást kötött le.

A projektek a költségeiket alapul véve alig 9 %-a nem valósult meg, ennek legfőbb oka pedig az utófinanszírozás. A kérelmezők között mindig volt olyan, aki végül rájött, hogy az utófinanszírozást komolyan kell venni, előbb a projektjét meg kell valósítania, sőt, számlákkal és egyéb dokumentumokkal kell igazolnia azt, amelyet kifizetés előtt legtöbb esetben

ellenőriznek a helyszínen is. Hiába a fórumozás, a tanácsadás, mindig akadt ilyen projektgazda. Több olyan projekt van, amely esetében a kifizetési kérelemmel akadtak gondok és végül a kifizető hatóság nem ítélte meg az összes tétel kifizetését.

- elért eredmények, output-indikátorok bemutatása intézkedésenként;

Falumegújítás és fejlesztés intézkedés:

I. körben (TK 1) 6 db kérelem kapott támogatást, amelyből három településközpont újult meg, egy településen három játszótér létesült, illetve két egyházközség nyert a templomának felújítására.

II. körben (TK 2) összesen négy projektet támogatott a döntéshozó bizottság, amelyből 2-2 db kérelem településközpont megújítását, illetve játszótérek létesítését célozta.

III. körben (TK 4) került támogatásra a legtöbb projekt ezen intézkedés keretében, összesen 10 db. Itt már 5 egyházközség kapott támogatást templomfelújításra, illetve közösségi ház kialakítására. Két sportegyesület nyert támogatást, egyik sportöltözőt újított fel, a másik civil házat hozott létre, illetve 3 önkormányzat kapott épület felújításra támogatást.

Vidéki örökség megőrzése intézkedés:

I. körben (TK 1) 15 támogatási kérelmet nyújtottak be a pályázók, de mint ahogy azt már egy másik pontban említettük, egyet sem támogatott a döntéshozó bizottság azért, mert minden projektet túlárazottnak vélték.

II. körben (TK 2) 12 db kérelmet támogatott a döntéshozó bizottság. Ebből 12 templom újult meg az egyházközségek projektjei által és egy tájházat alakítottak ki egy önkormányzati projekt keretében.

III. körben (TK 4) összesen 7 templom felújítása került támogatásra a térségben, ezek a projektek azonban már jóval kisebb támogatási összeget kaptak, mint az előző körökben.

E két intézkedés keretében munkahelyteremtésről közvetlenül nem beszélhetünk (közvetve adhattak munkát új munkaerőnek a beruházások), csak a felújítási munkálatokkal érintett épületekről, területekről számolhatunk be.

Turisztikai tevékenységek ösztönzése intézkedés:

I. körben (TK 1) a 12 db benyújtott kérelemből mindössze 2 db lett támogatva, mert azok minősége, HVS-hez való illeszkedése igen csak megkérdőjelezhető volt. Nagyon sokan akartak falusi vendégszállást kialakítani, amely vagy a vonatkozó jogszabályoknak nem felelt meg végül a benyújtott tervek alapján, vagy láthatóan későbbiekben magáncélra szánt ingatlanokról volt szó és vállalásaik alapján sem tudtak már elég magas pontszámot összegyűjteni. A két támogatott kérelemből az egyik a Tisza-menti turizmushoz köthető, a másiknál pedig a pályázó már eddig is szálláshely-szolgáltatással foglalkozott.

II. körben (TK 2) összesen 3 db turisztikai célú kérelem érkezett be hozzánk, de azok minősége miatt a döntéshozó bizottság egyet sem támogatott.

III. körben (TK 4) erre az intézkedésre nem allokált forrást a HACs, így csak a másik három intézkedésre lehetett kérelmet benyújtani.

IV. körben (TK 5) csak ez az intézkedés került meghirdetésre, amelyre 6 db kérelem érkezett és 5 db került támogatásra. Ebből kettő falusi szálláshely kialakítására irányult, egy lovas turisztikai beruházás, egy 30 férőhelyes gyermek- és ifjúsági szállás és egy szálláshelyfejlesztés eszközbeszerzéssel valósult meg. Ebben a körben ebben az intézkedésben 5 új munkahely létesült, a kérelmekben megjelölt vállalatok tükrében.

Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése intézkedés:

I. körben (TK 1) 7 db kérelem kapott támogatást, amelyek által, a pályázók vállalásai alapján 19 új munkahely jött létre a térségben. Megemlítendő, hogy 31 támogatási kérelem érkezett be, de ezek közül több olyan volt, amely már alapjogosultsági vizsgálaton sem ment át, vagy hiánypótlását nem teljesítette határidőre.

II. körben (TK 2) a beérkezett 20 kérelemből 6 db kapott támogatást. A nyertes projektek 17 új munkahelyet is teremtettek a térségben, ebből egy pályázó szándékozott 6 új dolgozót foglalkoztatni.

III. körben (TK 4) a szintén 20 beérkezett kérelemből már 15 kapott támogatást és 15 új munkahelyet teremtettek ezzel a pályázók.

A két gazdaságfejlesztési – turisztikai tevékenységek ösztönzése és mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése – intézkedés által összesen 35 kérelem került támogatásra, amelyek által 56 új munkahely jött létre térségünkben.

- helyszíni ellenőrzések tapasztalatai (előzetes helyszíni szemle, rendezvények; együttműködés jellemzése a kedvezményezettekkel és az MVH-val);

III. tengelyben nem volt rendezvény tárgyú támogatási kérelem, így előzetes helyszíni szemlék lefolytatására volt szükség.

A LEADER kiírásokhoz hasonlóan az építéssel járó beruházásokra irányuló támogatási kérelmek esetében volt szükség az előzetes helyszíni szemlék elvégzésére azért, hogy megbizonyosodjunk arról, hogy nem megkezdett beruházásról van szó. Kezdetben, I. és II. körben az ún. zöldmezős beruházásokat is szemlélnünk kellett, később azonban már csak a felújításra, bővítésre vonatkozó kérelmek esetében mentünk a helyszínekre.

III. tengely I. körében 12, II. körben 19, III. körben 23 és IV. körben (turisztika) 4 helyszínen végeztünk előzetes helyszíni szemlét. Egyik esetben sem tapasztaltunk visszaélést, vagy bármilyen más negatívumot, szabályellenességet. Az ügyfelek mindig rendelkezésre álltak,

vagy meghatalmazás útján biztosították képviselőiket. Az ellenőrzéseket nem akadályozták, kisebb hiánypótlásokat volt szükséges előírunk a jegyzőkönyvekben.

Amennyiben kérdés merült fel az előzetes helyszíni szemlékkel kapcsolatosan, úgy azokat az MVH munkatársai igyekeztek megoldani. Egy-egy szemlén ők is részt vettek, hogy a mi munkánkat ellenőrizzék, de különösebb problémát nem fedeztek fel munkánkban.

- egyéb általános megállapítások (A Ket. alapú kérelemkezelés tapasztalatai, továbbá a fenti szempontokon túlmenő megjegyzések, javaslatok, tapasztalatok;)

A Ket. alapú kérelemkezelés az uniós előírások betartására megfelelőnek bizonyult, a pályázati rendszertől elvárható rugalmasságot azonban nem tudta kezelni. Alapvető gond a támogató határozat, a módosításokat határozatban kell módosítani, ami a Ket. előírásaiból adódóan hosszadalmas folyamat és egy beruházás során az ilyen hosszas időintervallumokat nehéz kezelni. Úgy gondoljuk, hogy ezeket a problémákat támogatási szerződésekkel könnyebben át lehet hidalni. A legnagyobb gondot az jelentette, hogy az eljárások során méltányosságot az ügyintézőknek nem lehetett gyakorolni, így például ha az ügyfél a saját hibáján kívül elektronikus kérelem beadásnál egy tized másodpercet is késett, elbukhatta a megnyert, megvalósított pályázatát nem került kifizetésre a támogatási összeg és még szankciókkal is sújtották. Ilyen típusú büntetés még egy pályázati rendszerben sem volt jellemző. Nem azt mondjuk, hogy nem szükséges szankciót alkalmazni, de elégséges lett volna a támogatási összeg egy minimális százalékanak visszatartása.

- Hogyan valósult meg a HVS-ben tervezettekhez képest az EMVA III. tengely végrehajtása?

A HVS-ben kitűzött célok megvalósítása a tervezetthez képest részben sikeresnek mondható. Turisztikai fejlesztések elsősorban a Tisza menti településeken valósultak meg, kiemelten tudtuk támogatni a mikro vállalkozásainkat. Kiemelt figyelmet kaptak a térség kulturális örökségei és önkormányzatok is megvalósíthatták fejlesztési elképzeléseiket (piac, játszótér). Természetesen egy településen mindig van mit fejleszteni egy járda, játszótér, templom stb; igazán akkor lett volna hatékony a végrehajtás, ha a gazdaságfejlesztésre a mikrovállalkozások támogatására és a Tisza menti települések turisztikai fejlesztésére jelentősebb nagyobb forrás áll a rendelkezésünkre.

3.2.2.2 EMVA IV. tengely LEADER

- LEADER-terv helye, felépítése a HVS-ben (LEADER fejezet kidolgozásának, felülvizsgálatának legfontosabb jellemzői, okai, beleértve az IH által kötelező felülvizsgálatok jellemzését)

Az első 2008-ban készített HVS-ben a LEADER terv ömlesztve szerepelt a többi UMVP III. tengelyes és más operatív programokból fejleszthető javaslattal a „Komplex stratégia megoldási javaslatai” között. Ráadásul az úgynevezett HPME-k (Helyzet- Probléma-

Megoldás- Eredmény) még felosztották a térséget hátrányos és nem hátrányos településekre. Bár a HPME-k tartalmaztak olyan információkat, mint Helyzet/adottság, Probléma/lehetőség, Megoldási javaslat, Várható eredmény, Támogatható tevékenységek, Forrás, Jogcímcsoport, Hátrányos, Megoldási javaslattal érintett települések listája és az Allokáció leírásait. A TK1-ben az IH által megküldött Excel fájl kitöltésével terveztük újra a LEADER kiírást. Az IH a HVS tervezéskor ismerttől teljesen ismeretlen alapokra állította a pályázati megjelenés előkészítését. Az elkészült LEADER-terv a TK1-ben köszönő viszonyban sem volt a HVS-el. A pályázathoz benyújtásra kerülő igazolásokat, vagy a vállalatok űrlapjait a kitöltési útmutatóval az MVH hagyta jóvá. Ez a gyakorlat még a TK2-ben is megmaradt.

A következő TK2-es kiírásban az átdolgozott HVS-ben szereplő HPME-k már tartalmazták azt a 10 intézkedést, amely 2011. évi felülvizsgálat után pályázati kiírásként szerepelhettek.

A TK3 pályázati körének alapot adó LEADER-terv a 2013-ban készült HVS felülvizsgálatában már csak a LEADER kiírás intézkedéseire koncentrált, bár még tudomásul veszi az egyéb nevesített, de nem LEADER forrású intézkedéseket. Ez a tervezési forma lett a leginkább életszerű, valamint adta a legtöbb nyertes pályázatot.

- LEADER projektek előzetes tervezése a HACS illetékességi területén – milyen jellegű projekteket preferált a HACS, Hogyan képzelte a LEADER tengely megvalósítását a HACS?

A HVS megalkotásánál, és végig a következő felülvizsgálatok alatt a HACS következetes ragaszkodott a tervezéskor meghatározott Stratégia fő célkitűzéseinek megvalósításához. A megvalósítás alatt megpróbálta preferálni a munkahelyteremtő beruházásokat (ez a kiírásokban plusz pontokat jelentett a pályázónak) azonban ezt érvényesíteni a valóságban nagyon nehéz. Akárcsak a kiszűrése bizonyos nem kívánt fejlesztéseknek.

A LEADER projektek előzetes tervezése a HACS illetékességi területén a fórumok alatt elhangzottakból, projektötletek gyűjtésével, rendszerezésével, a TKCS feldolgozásával, majd a LEADER közösség jóváhagyásával valósult meg. Sajnos az IH-nál történő elfogadás mindig a közgyűlési elfogadás után volt, így gyakran kellett összehívni a közgyűlést az IH előírása/utasítása miatt. A közgyűlés, vagyis a HACS akkoriban több mint 100 tagot számlált. A gyakorlatban az első ülés mindig határozatképtelen volt. A nyolc napon belüli következőnél már nem számított a jelenlévők aránya a teljes tagsághoz.

Ahogy képzelte a LEADER tengely megvalósítását a HACS az csak a TK3-ban valósult meg. Ebben a körben már a klasszikus LEADER elvek érvényesülhettek, vagyis a kiírásban szereplő intézkedések a tényleges helyi igények megfogalmazása volt.

- LEADER pályázati körök jellemzése, értékelése – LEADER I. 122/2009. (IX. 22.) FVM rendelet, LEADER II. 76/2011. (VII. 29.) VM rendelet, LEADER III. (35/2013. (V. 22.) VM rendelet alapján meghirdetett körök) (Adminisztratív, szervezési, kapacitási szempontból

jellemzés, értékelés, IH-MVH-HACS kapcsolat jellemzése a pályázat benyújtási folyamat szervezése szempontjából;

LEADER I. körében, azaz 2009 novemberében a kérelmeket papír alapon, postai úton nyújtották be a kérelmezők. Ezután a munkaszervezet rögzítette elektronikusan, illetve szkennelte és feltöltötte IIER-ben. Ekkor ugyanis már akkreditálva volt az iroda és megkaptuk jogosultságainkat az IIER rendszeréhez. Az első hiánypótlások már 2010 januárjában beérkeztek, majd 2010. április-májusában is volt hiánypótlás. Ugyanakkor volt, akinek még 2010 augusztusában is szükséges volt hiánypótolni néhány dokumentumot. Döntés a LEADER rangsorban, I. körben 2010. szeptember végén született, tehát a kiírástól számított egy év múlva. A III. tengely I. köréhez hasonló tempóban zajlott az ügyintézés és a támogató határozatok kiküldése. Közben megtörtént az A1 és A2 ügyintézés, valamint az előzetes helyszíni szemlék lebonyolítása.

A LEADER II. köre a stratégia felülvizsgálatával kezdődött 2011 márciusában. Egy Budapesten megrendezett oktatással indult a munkaszervezet részére. Felállt egy új TKCS és hosszas fórum és tanácskozási időszak, valamint IH egyeztetés végen 2011. május 9-én lett elfogadva a HVS 2011. évi felülvizsgálata. Tanulva a LEADER TK1-ből a 2011. évi kiírásban már másként állt neki a tervezői csapat a célterületek és kritériumok megfogalmazásában. Itt már jobban érvényesült a területi szemléletű tervezés is. Például: civil szervezetek eszközellátása, polgárőr szervezetek eszközellátása, helyi termékek piacra jutásának/marketingjének támogatása, egységes térségi arculati kézikönyv alapján települések (19+5) egységes arculati elemekkel történő felszerelése stb.

A pályázatok benyújtása 2011. 09. 30-án kezdődött elektronikusan ügyfélkapun keresztül. A pályázatok beadását megelőzte a program társadalmasítása több helyszínen tartott fórumon, valamint a helyi médiában történő megjelenéssel. A HACS közgyűlése által megtörtént a Helyi Bíráló Bizottság (HBB) jóváhagyása, mivel csak a HBB által jóváhagyott pályázatok indulhattak neki az adminisztratív (A1, A2) ügyintézésnek. A HBB esetünkben az egyesület elnöksége volt, és munkáját az IH által megküldött HBB eljárásrend szabályozta. A bírálat értesítőket 2 körben küldtük meg a pályázni szándékozókknak. Az ügyintézés teljes folyamatát (kivéve az MVH/IH felülvizsgálatokat) az MVH iránymutatása, valamint képzése alapján a munkaszervezet dolgozói végezték az előzetes helyszíni szemlékkel és a megvalósítás alkalmával a rendezvények szemlézésével együtt.

A pályázati kiírás jelen körében érezték a LEADER közösség vezetői először, hogy érdemben tudják befolyásolni a térség vidékfejlesztését. Utólag elmondható, felelősen és bölcsen döntöttek, szinte csak térségi jelentőséggel is bíró pályázatok kaptak zöld utat (talán csak pár rendezvény nem). Az első nyerteseknek már 2012 áprilisában elkezdtük a támogató határozatok postázását.

A LEADER III. köre, a 2013-as kiírás, a benyújtási folyamat, az ügyintézés és a bírálati tevékenységek mind-mind gördülékenyek voltak. Ez volt az a kérelmezési ciklus, amelyre mindannyian, az ügyfelektől a munkaszervezeten át a bírálókig mindenki azt mondta, így kellett volna, kellene zajlania minden III. és IV. tengelyes kiírásnak. Ugyanis elsőként projekt adatlapokat nyújtottak be a pályázók, ennek beadása folyamatos volt 2013. június elejétől

július közepéig. A Helyi Bíráló Bizottság ezalatt négy alkalommal ülésezett és bírálta el, hogy támogathatónak tartja-e a projekteket. Amennyiben támogatható volt, akkor támogató záradékot kapott a pályázó, amivel beadhatta támogatási kérelmét, elektronikus úton. Az utolsó ilyen döntés 2013. augusztus 1-én volt. Ennek értelmében a kérelmek elektronikus beadása is folyamatos volt, így azok ügyintézése, előzetes helyszíni szemléje és a rangsorállítás is. Az utolsó helyszíni szemle 2013. november elején volt, az utolsó forrás-hozzárendelés, azaz rangsorállítás pedig 2013. december közepén. Tehát a 2013. júniusi első projekt adatlap beadástól az utolsó támogató határozatig, azaz 2013 decemberéig mindössze 7 hónap telt el és a kérelmek beadása, értékelése, bírálása folyamatos volt mindaddig, míg a forrás ki nem merült. Ebben a körben a rendszer minden szereplője, az IH, az MVH és a HACS is együttműködve, összehangoltan, gördülékenyen végezte munkáját, tehát a pályázatok benyújtásának folyamata abszolút pozitív irányba mutatott!

- LEADER felülvizsgálatok jellemzése: HACS-ok részvétele a pályázati rendszer átdolgozásában, elért eredmények jellemzése, adott HACS részvétele az átdolgozási folyamatban; HACS javaslatok megvalósulása, átdolgozások vívmányai;

A LEADER tervezés, avagy a HVS elkészítése (2007-2008), alulról építkező projektek megvalósítására koncentrált. A LEADER TK1 esetében (2009) a valóságban csak kis mértékben tudott érvényesülni a helyi tervezési szándék, ugyanis az Irányító Hatóság által elfogadott kiírások jellemzően csak a projektötlet alapú és pontszerű fejlesztések adott lehetőséget, amelyek nem alkotnak koherens egységet. A közösségünk által felmért és megalkotott célterületeket jelentősen át kellett formálnunk az IH iránymutatása alapján, így már csupán kvázi alulról jövő kezdeményezés volt. Ráadásul az Annex 1 lista előkerülése igencsak felülírták a tervezetteket. Nem csoda, hogy több célterületre nem is érkezett pályázat! 13 célterületünk volt, amelyből háromra nem is adtak be kérelmet, a többiben is egy-két nyertest tudtunk hirdetni. (Összesen 12.)

Tanulva a LEADER TK1-ből a 2011. és 2013. évi kiírásokban már másként állt neki a tervezői csapat a célterületek és kritériumok megfogalmazásának. Itt már jobban érvényesült a területi szemléletű tervezés. Az Irányító Hatóság is inkább segítő tanácsokkal szolgált a felülvizsgálatok során. Projektötlet alapú és pontszerű fejlesztések mellett, amelyek nem alkotnak koherens egységet, megjelentek a nagyobb, egységes rajzolatú projektvonulatok is. Például: civil szervezetek eszközellátása, polgárőr szervezetek eszközellátása, települések arculati elemekkel történő felszerelése, templomi orgonák felújítása, közösségi terek létesítése, stb.

A II. körben 10 célterületünk volt, amelyek között volt olyan, amely speciálisan egy-két kérelmet érinthetett, és voltak a fentebb említett célterületek, amelyek keretében több kérelmet tudtunk befogadni és támogatni, összesen 43-at.

A III. kör lett a legsikeresebb. Az Irányító Hatóság segítő szándékkal állt az intézkedések átdolgozásához, így a 11, a közösségünk által megfogalmazott intézkedésünk mindegyike kiírásra került. Hasonlóan az előző körhöz, voltak közte speciális, egy-két kérelmet váró

intézkedések és több kérelmet befogadó intézkedések is. Ebben a körben már 60 kérelmet támogattunk és több forrást osztottunk szét, mint az első két körben.

A támogatásoknak HVS-ben rögzített elvek mentén történő odaítélésére teljes eszköztár állt a helyi Döntéshozó testület (Helyi Bíráló Bizottság) rendelkezésére. Elmondhatjuk, hogy a LEADER két utolsó köre a közösség egészére nézve egy igazi sikertörténet.

- a LEADER pályázati rendszer felépítésének értékelése, a pályázati rendszer változásainak értékelése;

Az I. kör még a III. tengelyhez hasonlóan zajlott és lassabb is volt, mint a többi, ami az ügyintézés menetét illeti. Ekkor még papír alapú beadás volt, elektronikusan rögzíteni is nekünk kellett.

Már a II. körben lényegi változások történtek, ugyanis egyrészt elektronikus úton, ügyfélkapun keresztül történt a kérelmek beadása, azon kérelmeké, amelyeket előzetesen a HBB jóváhagyott. Ez az előzetes szűrés sokkal komolyabbá tette a kérelmezést is, a pontozásra már tényleg csak a HVS-hez illeszkedő kérelmek jutottak el. Az ügyfelek is üdvözltek az újításokat a pályázati rendszerben.

III. körre megmaradt a HBB általi előzetes projekt adatlap értékelés és az annak jóváhagyását követő elektronikus beadás. A változás abban volt, hogy mind a projekt adatlapok, mind az elektronikus kérelembeadás folyamatossá vált, forráskimerülésig. Ez az egész kérelmezési rendszert sokkal gördülékenyebbé tette. Folyamatossá és gyorsabbá vált az ügyintézés és a támogató határozatok postázása is.

- HACs szerepe a projektek kiválasztásában, a célterületek kidolgozásában (Pl. A HACs hogyan „használta” bírálati jogosultságait (pl. pontozásban a mozgásterét) az értékelésben, a projekt kiválasztásban, mennyire volt célratoró a célterületek kidolgozása: általános, sok projektet befogadó célterületek voltak jellemzőek, vagy specifikus, egyedi projektek befogadására alkalmas célterületek születtek);

A LEADER kiírások mindegyike során, az ügyintézés, értékelés az IIER-ben zajlott, ugyanis már az I. kiírásra akkreditált iroda voltunk.

A pontozásban az ügyintézőnek mozgásterét nem sok van, hasonlóan a III. tengely kérelmeihez, inkább objektív, az ügyfél / pályázó által megadott adatok alapján adható pontszám került felvezetésre pontozáskor. A pénzügyi tervet egy segéd-excel táblázat alapján pontoztuk, az abba beépített összefüggések alapján generálódtak a pontszámok. Az üzleti vagy működési és fenntarthatósági terv volt az, amely tartalmazott némi szubjektív elemet is. Azonban ezek a pontozási szempontok nem hoztak nagy eltérést a kérelmek között, ha valaki helyesen töltött ki mindent a kérelmében. Ugyanakkor az jelenthetett a pontszámokban

lemaradást, ha szervezetünk HVS-éhez a kérelem tárgya nem illeszkedett. Ez azonban ritka esetben fordult elő. Ilyenkor ugyanis akár 20-30 pontot is veszíthetett az ügyfél.

Tapasztaltuk a LEADER esetében is az volt a pontozás során, hogy akinek nem volt szükséges Üzleti vagy Működési és fenntarthatósági tervet benyújtania (5 millió Ft támogatás alatt), azok a pontozáskor kerülhettek hátrányba, mert a többi pontozási szempontra kapott pontszámát arányosítva kapta meg az erre a részre vonatkozó pontjait is. Ha tehát a kérelmére bizonyos okokból (pl. nem hátrányos helyzetű, nem hoz létre új munkahelyet, stb.) nem kapott túl magas pontszámot, akkor az arányosításkor sem emelkedett olyan mértékben, mintha egy benyújtott, teljes Üzleti vagy Működési és fenntarthatósági tervet pontoztunk volna.

A LEADER III. (2013) körében a kérelmek elektronikus beadását azonban megelőzte egy ún. projekt adatlap benyújtása, amelyet a HBB bírált. Itt a HACS HBB-je eldönthette, hogy az adott elképzelés, projekt illeszkedik-e a HACS HVS-éhez, tehát támogatja-e az ahhoz tartozó támogatási kérelem elektronikus beadását. A HBB szigorúan bírált. Az elutasított ügyfél, átdolgozást követően újra beadhatta projekt adatlapját addig, míg nem látszott az, hogy a forráskeret ki fog merülni. Volt, aki háromszor is beadta projekt adatlapját, de az nem volt megfelelően átdolgozva, ilyenkor a HBB elutasító nyilatkozatot bocsátott ki.

A LEADER I. körében még inkább az egyedi projektekre alapozó célterületek voltak jellemzőek HACS-unk esetében. Igyekeztünk a felmért igények között szelektálni és azoknak megfelelő célterületeket létrehozni. Volt közte a kisvárosainkra vonatkozó célterület, vagy nagyobb területi egységet lefedő projektekre kiírt célterület is.

II. és III. körben már sokkal vegyesebbek voltak a kiírásaink. Volt, amelyik célterület általános, sok projektet befogadó volt (civil szervezetek eszközellátottsága, rendezvények szervezése, polgárőrszervezetek eszközellátása) és voltak specifikusabbak is (kisvárosokra kiírt célterületek, kivéve az ott működő mikrovállalkozások támogatására vonatkozó célterületet, mert az népszerű volt a pályázók körében).

- Hogyan zajlott a LEADER projektek kiválasztása: milyen mélységben indokolta az elutasítást és a támogatást a HACS? Az elutasítást követően visszatértek-e az elutasított ügyfelek?

A LEADER kiírások első két körében (2009 és 2011) a kérelmek beadása, ügyintézése és bírálata hasonlóan zajlott a III. tengelyes kérelmekéhez. Tehát papír alapon nyújtották be azt az ügyfelek a támogatási kérelmet, amit aztán rögzítettünk az IIER-ben, szkenneltük, majd következett az ügyintézés, amelynek során eldölt, ki az, aki támogatható, tehát pontozható a kérelme és bekerülhet a rangsorba. A rangsorok célterületenként jelentek meg.

Voltak olyan támogatási kérelmek, amelyeket alapjogosultsági okok miatt kellett elutasítanunk, voltak olyanok, amelyekben olyan hiányosságok voltak, amelyek nem voltak hiánypótolhatóak, vagy a hiánypótlás végül nem volt megfelelő. Ezeket az IIER-ből generált

elutasító határozat kibocsátásával utasíthattuk el, amelyben minden egyes elutasított tételt jogszabályi hivatkozással együtt kellett megjeleníteni.

Azokban az esetekben, ahol támogatható volt a projekt, de voltak olyan tételek a kérelemben, amelyeket el kellett utasítanunk, azok az ügyfelek részben helyt adó határozatot kaptak, ahol a megfelelő részben, szintén pontos jogszabályi hivatkozással indokoltuk meg az adott tétel elutasítását.

Azon ügyfelek, akiknek a kérelme teljes mértékben támogatható volt, rangsorba kerültek a kapott pontszámaikkal. Ekkor a döntéshozó bizottság eldöntötte, támogatja-e a kérelmeket, amelyhez egy ponthatárt határozott meg. Ilyenkor a kérelmek minősége (kapott pontok az összes kaphatóhoz képest) volt a döntő. Aki a ponthatár alatti pontszámmal rendelkezett, szintén elutasító határozatot kapott, amelyet ugyanúgy az IIER-ből generált, jogszabályokkal alátámasztott indoklással ellátott dokumentummal utasíthattunk el.

Akit támogatott a döntéshozó bizottság és kérelme teljes mértékben támogatásra került, az kérelemnek helyt adó határozatot kapott, amelyben szintén szerepeltek a megfelelő jogszabályi hivatkozások, pontos instrukciók arra, hogy mely keretből, mennyit és mire nyert, tételenként (ugyanis az elszámolását is ez alapján kellett benyújtania).

Amely kérelmeket el kellett utasítanunk I. és II. kiírási körben, azok akkor már nem adhattak be újabbat, csak a következő kiírás keretében.

A LEADER III. körében (2013) már némileg másképp zajlott a kérelmek beadása. Ugyanis ahhoz, hogy valaki támogatási kérelmet nyújthasson be elektronikusan, előbb egy ún. projekt adatlapot kellett benyújtania irodánkhoz. Ezeket folyamatosan fogadtuk 2013 június elejétől július közepéig. A Helyi Bíráló Bizottság ezeket megismerte, majd ülésen tárgyalta és döntött arról, támogathatónak tartja-e az adott projektet. Ennek alapja a HVS-ünk volt, illetve az általunk kiírt célterületekben megfogalmazott feltételek. Amely adatlap alapján egy-egy projektet nem tartott támogathatónak a HBB, úgy azokat egy ún. elutasító nyilatkozat formájában értesítettük, amelynek indoklás részében pontosan megfogalmaztuk, miért nem támogatta a HBB a projektet. Ezen a nyilatkozaton az ügyfél azt a tájékoztatást is megkapta, hogy megfelelően átdolgozva projekt adatlapját újból benyújthatja a LEADER HACS-hoz.

Volt olyan ügyfél, aki a projekt adatlapja elutasítását követően legalább egyszer, de volt aki kétszer visszajött, de így is volt, akinek a projektjét a HBB el kellett, hogy utasítsa végül, a megfelelő jogszabályi hivatkozással.

Aki támogató nyilatkozatot kapott, mert a HBB döntése alapján támogatható a projektje, azok esetében is indokolnunk kellett azt, hogy a miért támogatható. Ebben az esetben azonban a HVS-hez való illeszkedési pontokat jelöltük meg.

Aki megkapta a támogató nyilatkozatot, az adhatta be elektronikus úton a támogatási kérelmét, amelynek ügyintézése, majd az elutasító, vagy részben helyt adó, illetve helyt adó határozatainak kibocsátása ugyanúgy zajlott, mint az első két kiírásnál.

- intézkedésekre alapuló forrásallokáció és változásai (Hátrányok-előnyök jellemzése, IH-i utasítások végrehajthatóságának jellemzése hatása a HVS HACS tervezés alapú megvalósítására, gazdaságfejlesztési 45% betarthatóságának előnyei-hátrányai, nehézségei; Akadályozta vagy segítette a HACS munkáját az egyes célterületekre allokálható források korlátozott módosítási lehetősége? Élt-e a HACS a célterületek közötti forrásátcsoportosítás lehetőségével? Mikor, hányszor, miért?

A gazdaságfejlesztési 45% betarthatóságának előnyeit-hátrányait és nehézségeit tekintve elmondható, hogy tervezési szinten minden végrehajtható, ugyanakkor nem lehet befolyásolni a beadott pályázatok számát, vagy egy-egy pályázat forrásigényét. Tehát a 45%-os megoszlás betartásának egyetlen eszköze a döntőbizottságok kezében lévő támogathatósági határ le-fel tolása lehetett volna. Ezzel szemben a HACS döntőbizottsága, bölcsen, az egyes pályázatokat tartalom és színvonal alapján kezelte a rangsorban (már amennyire ezt a szabályok engedték). Azt kell mondanunk, hogy végül is a teljes program végén a gazdaságfejlesztésre elköltött forrás 45,99 % lett (az utolsó forrástábla szerint 2013-ban).

A TK1-ben az IH által megküldött Excel fájl kitöltésével terveztük újra a LEADER kiírást. Az IH a HVS tervezéskor ismerttől teljesen ismeretlen alapokra állította a pályázati megjelenés előkészítését. Az elkészült LEADER-terv a TK1-ben köszönő viszonyban sem volt a HVS-el. A pályázathoz benyújtásra kerülő igazolásokat, vagy a vállalatok űrlapjait a kitöltési útmutatóval az MVH hagyta jóvá. Ez a gyakorlat még a TK2-ben is megmaradt.

A következő TK2-es kiírásban az átdolgozott HVS-ben szereplő HPME-k már tartalmazták azt a 10 intézkedést, amely 2011. évi felülvizsgálat után pályázati kiírásként szerepelhettek.

A TK3 pályázati körének alapot adó LEADER-terv a 2013-ban készült HVS felülvizsgálatában már csak a LEADER kiírás intézkedéseire koncentrált, bár még tudomásul veszi az egyéb nevesített, de nem LEADER forrású intézkedéseket. Ez a tervezési forma lett a leginkább életszerű, valamint adta a legtöbb nyertes pályázatot is.

A HACS élt a célterületek közötti forrásátcsoportosítás lehetőségével a TK2-ben két esetben. Egyszer a civil szervezetek eszközellátottságáról a polgárőröknek 1 millió Ft, másodszor ugyanebből a forrásból a hagyományörzés megteremtésére 8 millió Ft. A TK3-ban nem volt szükség forrás átcsoportosításra, a rendszer (IH) folyamatában figyelte a támogatások odaítélését forráskimerülésig.

- a fejlesztések földrajzi megoszlása (HVS-nek megfelelő, vagy nem irányítható? HACS befolyása az intézkedések megvalósulására;)

A LEADER kiírások tekintetében a földrajzi megoszlás már sokkal radikálisabb, mint a III. tengelyben. Mindenekelőtt meg kell említeni, hogy öt településről nem is érkezett támogatási kérelem egyik körben sem, ebből az egyik olyan, ahonnan a III. tengelyre sem érkezett igény.

Három település, a többihez képest kiugróan magas arányban kapott a LEADER-ből támogatást. Ezekből kettő, Dombrád és Záhony kisvárosi ranggal rendelkezik, amelyek a III.

tengelyben kevésbé tudtak forráshoz jutni. Ők 25,2 (Dombrád), illetve 20,7 (Záhony) százalékban részesültek az összes IV. tengelyes forrásból, illetve Fényeslitke település a harmadik a sorban, amely 16,4 %-át kapta a forrásoknak. A következő a sorban Ajak, amely már mindössze csak 8,1 %-át vitte el az összes LEADER forrásnak, ez fele a sorban előtte álló Fényeslitkének. Ezek az eredmények összefüggnek azzal is, hogy honnan mennyi pályázat érkezett be. Ugyanis, ha megnézzük a táblázatot látszik, hogy a három legnagyobb forrást lekötő településről érkezett a legtöbb kérelem is. Tehát míg Záhony és Dombrád esetében a kiugró értékek magyarázhatók egyrészt a kisvárosi ranggal és a beadott kérelmek számával is, Fényeslitke esetében csupán a projektek száma volt a döntő. Hozzá kell tennünk, hogy a civil élet és a vállalkozók száma is kiemelkedik e településen. Meg kell említenünk azonban, hogy Dombrád és Fényeslitke egy-egy, a térségünket lefedő projektet is magáénak tudhat.

Dombrádi székhelyű civil szervezet pályázott és kapott mintegy 43 millió Ft támogatást az egységes térségi arculat kialakítására térségünk 19 hátrányos helyzetű települését illetően, míg egy fényeslitkei székhelyű civil szervezet ugyanerre, csak az 5 nem hátrányos helyzetű településünkre vonatkozóan kapott 20 millió Ft támogatást. Viszont ha ezen összegek nélkül végzünk számításokat sem jön ki más eredmény a területi megoszlást illetően, csupán annyi történik, hogy Záhony kerül az élre a kapott forrásokat illetően.

Ami a befolyásolhatóságot illeti, a fórumok tartásának is az volt a célja, hogy a pályázói kedvet növelje egyes helyeken, de a fent leírtak és a számok is mutatják, hogy mindez nem hatott arra, hogy a települések között jobban megosztottak legyenek a források. A támogatott kérelmek illeszkedtek a HVS-ünkben meghatározottakhoz is, így a döntéshozó bizottság is a támogatásuk mellett döntött.

Ha ezeket az eredményeket együtt nézzük a III. tengellyel, már kiegyenlítettebb a települések közötti megoszlása a forrásoknak, ugyanis 10 település kapott 88 millió Ft feletti ösztámogatást III. és IV. tengelyből.

- kedvezményezettek típusai (Az adott HACS illetékességi területén az egyes lehetséges kedvezményezetti körből kik voltak a leginkább nyertesei a célterületeknek, tudta-e befolyásolni valamilyen módon a HACS az egyes kedvezményezettek szereplését a források elnyerésében? Kik voltak aktívak, mely célcsoportok esetében működtek a HACS ösztönzései?)

A IV. tengely legnagyobb nyertesei a civil szféra képviselői voltak. Ahogyan azt korábban említettük a III. tengely ez irányú elemzésénél, míg ott 2 civil szervezet kapott támogatást, itt a három kiírásból összesen 40 szervezet. A LEADER kiírások között azonban volt olyan, amely speciálisan a civil szervezetek támogatásáról szólt (pl. „Civil szervezetek eszközellátottságának javítása” vagy „Védelmi, közbiztonsági szervezetek eszközellátottságának támogatása”). Ezen kívül 25 önkormányzat, 21 egyházközség, 18 mikrovállalkozás és 11 magánszemély jutott támogatáshoz a LEADER-ben. Tehát a támogatások 35 %-át a civil szervezetek kapták, az önkormányzatok a 21 %-át, az egyházak a

18 %-át, a mikrovállalkozások a 16 %-át és a magánszemélyek a 10 %-át (ez utóbbiak együtt a 26 %-át kötötték le a forrásoknak).

- megvalósult projektek fenntartási időszakára vonatkozó adatok (pl. kedvezményezettek által a fenntartási időszakra tett kötelező és többletpontokat jelentő vállalások jellemzése, mennyire van kapacitása, lehetősége a HACSNak a nyertes ügyfelek projektjeinek utókövetésére, mennyire van kapcsolata az ügyfeleknek a HACSNal a projekt elnyerése után a megvalósítás során, továbbá a fenntartási időszakban – általános, szintetizáló áttekintés szükséges);

A pályázók a LEADER kiírásoknál – hasonlóan a III. tengelyhez – is vállaltak többletpontokat érő vállalásokat támogatási kérelmeikben. A kötelező vállalásokat meg kellett tennie mindenkinek, hiszen, ha legalább hiánypótlás alkalmával nem nyilatkozott az ilyen jellegű adatairól, akkor az elutasítást is magával vonhatta.

A többletpontokat a következőkért kaphatták LEADER kiírások esetében: együttműködés keretében valósul-e meg projektje, tartalmaz-e bioenergia vagy megújuló energia hasznosítást a projekt, akadálymentesítést tervez-e a pályázó és milyen mértékben. Tapasztalatunk szerint a legtöbben az együttműködést és az akadálymentesítést jelölték meg a többletpont reményében, azonban az előbbihez szükség volt partnerségi megállapodások benyújtására is. Az utóbbi főként építési beruházásoknál volt fontos, és az, hogy történik-e ténylegesen akadálymentesítés és olyan mértékben-e, mint ahogyan a pályázatban megjelölte az ügyfél, az a tervekben volt látható. Sokan azzal sem voltak tisztában, mit jelent a teljes akadálymentesítés, csak a többletpontok reményében ikszeltek.

A nyertes ügyfelek esetében az utókövetés elsősorban az MVH feladata az ellenőrzések útján. A támogatott rendezvényeket a HACSN ellenőrizte, így azon projektekre van legnagyobb rálátásunk, valamint azokra, amelyek elszámolása ügyében az ügyfelek hozzánk fordultak tanácsért, segítségért. Ez azonban az ügyféltől függ, hozzánk fordul-e, vagy a pályázatíró, esetleg saját maga intézi az elszámolással kapcsolatos teendőket. A fenntartási időszakban is kaphatnak ellenőrzést az ügyfelek, de azt az MVH végzi, ugyanúgy az elszámolásokat is oda kell benyújtani és nem a HACSN-hoz. Kapacitásunk lenne a projektek utókövetésére, de mivel az ügyfelek az MVH felé tartoznak elszámolással és beszámolási kötelezettséggel, így kapcsolatunk csak azokkal van, akik hozzánk fordulnak. (Pl. egy kérdőíves felmérésünket, amely anonim volt és önkéntes, 100 emberhez juttattuk el és mindössze ötven válaszoltak.)

- A pályázat benyújtási folyamat és a pályázatok minősége (A pályázatkezelés folyamata és feldolgozási üteme, nehézségei, pályázati előkészítésben való részvétel és ennek lecsapódása a támogatási kérelmek minőségében, Volt-e különbség az egyes pályázat benyújtási körök között az igénylési folyamat nehézségét illetően, volt-e fejlődés az ügyfélbarát szabályozási rendszer kialakításának folyamatában? Az egyes TK benyújtási körök előrehaladása jelentett-e adminisztratív, szabályozási szempontból kedvezőbb környezetet az ügyfelek és a HACSN-ok számára? Hiánypótlás hiánya/megléte jelentősége; stb.)

A pályázatbenyújtás folyamatairól a LEADER-rel kapcsolatban már korábban írtunk. Általánosságban annyit elmondhatunk, hogy a pályázatkezelés folyamata és feldolgozási üteme a LEADER első két körében még nehézkes és lassú volt. Volt projekt, amelyet többször is hiánypótoltatni kellett, mert elsődlegesen a HACS ügyintéző kért be pótolni való dokumentumot, majd az illetékes MVH kirendeltség ügyintézője is átnézte a pályázatot és ha talált még kérdéses pontokat, „visszaküldte” a HACS ügyintézőhöz újbóli hiánypótlásra, majd egyes kérelmeket még a központi MVH-nál is átnézték és ha ott is akadt kérdés a projekttel kapcsolatban, akkor szintén visszakerült egészen a HACS ügyintézőig a pályázat ügye. Ezt a kissé döcögős munkafolyamatot a 2013. évi kiírásnál már nem tapasztaltuk.

A kiírások megjelenésével a HACS tájékoztató fórumokat tartott, akár úgy is, hogy egy-egy célterület célcsoportjait célozta meg. Ezen kívül bárki kérhetett tájékoztatást, tanácsot telefonon, e-mailben vagy személyesen is irodánktól. Azt elmondhatjuk, hogy aki tisztázta a felmerült kérdéseket a kérelmének összeállítása során, azok a pályázatok sikeresebben szerepeltek az ügyintézés, majd a pontozás során is, illetve a rangsorban is előrébb kerültek. Ez azt mutatja, hogy minőségében jobbak lettek, hiszen érdemben tudtunk tanácsot adni az ügyfélnek.

A 2013-as kiírás lebonyolítása kifejezetten gördülékeny volt. Az előzetes elbírálásra beadott projekt adatlapok, majd a támogatási kérelmek beadása is folyamatos volt, ebből adódóan az ügyintézés is. Egy beadott projekt adatlaptól eljutni a támogató határozatig, kb. egy fél évet vett igénybe. Tehát az ügyintézési idő miatt is nevezhetjük ügyfélbarátnak ezt a kiírási időszakot, illetve a projekt adatlapokat személyesen hozták be az ügyfelek, így annak kidolgozása, esetleges átdolgozása ügyében kaptak tanácsot a pályázni szándékozók, amely nagyobb arányú minőségi támogatási kérelmet eredményezett.

Az első két kiírási körben még volt hiánypótlás (egy projekthez akár több is), amelynek jelentősége, hogy ha az hiányosan, vagy nem teljesült, akkor a kérelem egy részét vagy akár az egészét el kellett utasítanunk. A 2013. évi kiírásnál már nem volt hiánypótlás, hiszen az elektronikus felületen történő beadás alkalmával a hibaüzenetek eltűnéséig, orvoslásáig nem volt beadható a kérelem. Ugyanakkor volt lehetőség ún. adategyeztetésre, ha mégis adódott ellentmondás, amelyet az ügyfél által fel kellett oldanunk. Ez akár telefonon, majd azt követően telefonos feljegyzés elkészítésével is megoldható volt, gyorsítva az ügyintézést, hiszen a hiánypótlásra adott időt ezzel kiküszöbölhettük.

- projektek megvalósítása (eredmények összefoglalása, kvalitatív és kvantitatív leírás a vonatkozó monitoring adatok és indikátorok alapján, esetleges meghiúsulások okai);

A Felső – Szabolcsi LEADER HACS területén 734 142 160 Ft a LEADER források kötelezettségvállalási egyenlege. Ebből, jelen pillanatban (2015. 09. 04.) 681 811 400 Ft került kifizetésre. A két szám aránya 92,87 %, tehát a LEADER-re vonatkozó kötelezettségvállalás összegének fenti arányát hívták le támogatási, majd kifizetési kérelmeken keresztül az ügyfelek. Ez az arány az országos kimutatás szerint a 9. legjobb a HACS-ok között! Tehát a lekötött források mindössze 7,13 %-a nem valósult meg

tudomásunk szerint. Közben négy ügyfelet kerestünk meg 2015. augusztus 31-ig, akik nem adtak be kifizetési kérelmet, ebből háromnak folyamatban volt a kérelem-beadása, egy pedig visszamondta a megvalósítást. Tehát a kifizetések arány valószínűleg még tovább nő.

A megítélt támogatások körönként és fejlesztési célonként a következőképp alakultak:

LEADER I. körben összesen 116 255 005 Ft támogatást ítelt meg a döntéshozó bizottság, 10 célterületre. Ebből 90 322 084 Ft közösségi célú fejlesztésekre, 15 078 596 Ft vállalkozás alapú fejlesztésekre, 8 838 325 Ft rendezvényekre és 2 016 000 Ft nemzetközi együttműködés elősegítésére fordítódott.

II. körben 283 162 361 Ft forrást kötöttek le összesen a LEADER nyertes kérelmek, 10 célterület keretében. Ebből közösségi célú fejlesztésekre 151 603 422 Ft, vállalkozás alapú fejlesztésekre 119 076 432 Ft, míg rendezvényekre 12 482 507 Ft támogatás jutott.

III. körben kicsit másképp alakultak a meghirdetett célok és nem is célterületek voltak, hanem intézkedések, a mi esetünkben 11. Összesen 402 900 854 Ft támogatást kaptak a nyertesek. Ebből versenyképességen belül vállalkozás alapú fejlesztésekre jutott 173 275 307 Ft, és életminőség-javító intézkedéseken belül közösségi célú projektekre 205 803 300 Ft, míg vállalkozás alapú fejlesztésekre 23 822 247 Ft (ezek főként megújuló energia hasznosítást célzó projektek voltak).

A meghíúsulások okaként az utófinanszírozást jelölték meg legtöbbször a projekt gazdák, akik nem tudták előteremteni projektjük megvalósítására a szükséges forrást. Az előleg sem jelentett számukra megoldást, mert ahhoz is szükséges a megfelelő fedezet.

- elért eredmények, output-indikátorok bemutatása;

Az első LEADER kiírás keretében 10 célterület keretében hirdetett nyertest a döntéshozó bizottság. Az 1. keretében megvalósult egy ún. integrált elektronikus időjárás-előrejelző rendszer, amellyel az általunk képviselt térség egésze lefedésre került. A 2. keretében, határon átvívelő kapcsolatok erősítése címen ukrán – szlovák – magyar tapasztalatcsere programot támogattunk. A 3. célterületen belül a Záhony városi piac újult meg. A 7. célterületen belül sportoláshoz alkalmas eszközöket szerzett be az újdombrádi Sportegyesület. A 8. célterület keretében Fényeslitke polgárőr szervezete nyert támogatást különböző eszközök beszerzésére. A 9. célterület a falusi vendégturizmus fejlesztéséről szólt, amelynek keretében a Tornyospálcahoz tartozó László tanyán álló gyerekek táboroztatására alkalmas régi erdei iskola épülete újult meg. A 10. célterület komplex turisztikai programcsomag támogatásáról szólt, amelynek keretében végül két projekt kapott támogatást, egy programsorozat Tuzséron és az ajaki lakodalmas fesztivál. Közösségformáló rendezvényeket támogattunk a 11. célterületen belül, amely keretből végül Anarcs önkormányzata rendezett hagyományőrző fesztivált. A 12. célterület keretében Dombrád városban létrejött a Horváth József alkotóház a régi kisvasúti állomás épületében, illetve Tiszamogyoróson egy tájház alakítottak ki, „Hagyományőrzés feltételeinek megteremtése” címén. Végül a 13. célterület az egységes térségi arculat kialakítása volt, amelynek keretében a 19 hátrányos helyzetű településünkön

kerültek kihelyezésre egységes megjelenésű táblák és térelemek. A 4. (Farm Program), 5. (Települési földutak karbantartása) és 6. (Innovatív fejlesztési elképzelések tanulmányok formájában) célterületre nem érkezett kérelem, ezeket a következő körben már meg sem hirdettük.

A II. körben 10 célterületet hirdettünk meg, mindegyikre érkezett kérelem és mindegyik keretében volt nyertes pályázó. Volt, amelyikben csak egy-egy nyertes kérelem volt, volt, ahol viszont nagyon sok kérelmet tudtunk támogatni, ez is volt a célunk. Az 1. célterület a civil szervezetek kis értékű eszközbeszerzéseit hivatott támogatni, itt 13 kérelmet támogattunk. A 2. célterület, a polgárőr szervezetek eszközellátottságának támogatása is több támogatott kérelmet hozott, összesen hatot. A 3. célterület a kisvárosi piac kialakítása, felújítása keretében Dombrád város épített piacot, míg a 4., a kisvárosi szálláshely-felújítás keretében szintén egy dombrádi vállalkozás újította fel panzióját. Az 5. célterület szintén több ügyfelet célzott meg, 4 mikrovállalkozást tudtunk támogatni a kisvárosi ranggal rendelkező településeken. A 6. célterület a helyi termékek feldolgozását támogatta, két vállalkozás nyert támogatást. A 7. célterület a templomok felszerelési tárgyainak felújítását tartalmazta, amelyből hat egyházközség részesült. A 8. célterület a hagyományörzés feltételeinek megteremtése volt, ebből a forrásból négy tájjellegű épület került kialakításra térségünkben. A 9. célterület az előző körben már kiírt egységes térségi arculat kiírás párja volt, most a nem hátrányos helyzetű településeink kaptak egységes táblákat, térelemeket. Végül a 10. célterület egy rendezvények szervezését támogató pont volt, amelyből öt rendezvényt támogattunk.

A LEADER III. körében már nem célterületek voltak, hanem intézkedések. 11-et írtunk ki belőlük és hasonlóan az előző körhöz, volt, amelyikből csak egy-egy kérelmet tudtunk támogatni, volt amelyből viszont sok kisösszegű projekt valósult meg. Az 1. intézkedés a II. körben mint célterület már kiírásra került, ez a helyi termékek piacra jutásának támogatása. Itt három projektet támogattunk, amelyek a helyi gyümölcsöket dolgozzák fel különböző formában. A 2. intézkedés a kisvárosokban található szálláshelyek felújítását célozta meg, itt szintén egy dombrádi vállalkozás kapott támogatást, a Tisza folyóhoz köthető turizmust erősítve. A 3. intézkedés is a kisvárosi ranggal rendelkező településeket hozta előtérbe, az ott működő mikrovállalkozásokat támogattuk, összesen tizenháromat. A 4. intézkedés most először került meghirdetésre, ez a megújuló energiaprogram volt. Öt vállalkozást tudtunk támogatni ebből a keretből. Az 5. intézkedésben sportöltözők felújítására lehetett pályázni, kettőt támogatott a LEADER HACS. A 6. intézkedés ismét a kisvárosi rangú településeken tervezett fejlesztéseket célozta meg, most az ott található vidéki örökségvédelem került középpontba, négy egyházközség nyert támogatást. A már a II. körben is népszerű, itt 7. intézkedésként megjelenő civil szervezetek eszközellátottságának javítását szolgáló intézkedés keretében tíz szervezet projektjét támogattuk. A 8. intézkedés is megjelent már a II. körben is, a hagyományörzés feltételeinek megteremtése, itt négy helytörténeti kiadványt és két olyan projektet támogattunk, amelyben népviseleti eszközöket, ruhákat szereztek be a pályázók. Szintén kiírásra került a közösségformáló rendezvények szervezése is a 9. intézkedés keretében, így nyolc rendezvény került megrendezésre e keretből. A 10. intézkedés egy új és fontos célt szolgált, amelyet a későbbiekben is szeretnénk szorgalmazni, támogatni. Ez a települések lakosainak egészségügyi állapotfelmérése volt, amelyből három településen

végeztek urológiai, mammográf és szemészeti vizsgálatot az érintett lakosok körében. Végül az utolsó, 11. intézkedés a települési közösségi terek kialakítása volt, amelynek keretében öt közösségi ház került felújításra.

A három LEADER kiírás keretében összesen 25 új munkahely jött létre, amely a vállalkozás alapú, mikrovállalkozásokat célzó támogatásoknak volt köszönhető.

- helyszíni ellenőrzések tapasztalatai (előzetes helyszíni szemle, rendezvények; együttműködés jellemzése a kedvezményezettekkel és az MVH-val);

A IV. tengely kapcsán kétféle ellenőrzési feladata volt munkaszervezetünknek. Egyrészt előzetes helyszíni szemléket tartottunk olyan támogatási kérelmek esetében, amelyek építési beruházást tartalmaztak. Ezekben az esetekben az éppen akkor, az ellenőrzés időpontjában látott állapotot rögzítettük egy szemle-jegyzőkönyvben, fotódokumentációval együtt. Ennek célja az volt, hogy felmérjük, hogy az ügyfél a befogadó nyilatkozat kézhezvétele előtt megkezdte-e a beruházást, ugyanis ezt a vonatkozó jogszabályok (rendeletek a kiírásokról) tiltották.

A három LEADER kiírás során végzett ilyen irányú előzetes helyszíni szemlék során mindössze egyetlen esetben találkoztunk olyannal, amikor az ügyfél jogszabályba ütköző tevékenységet folytatott (Megkezdte a beruházást, majd az is kiderült, hogy igazából nem is a pályázatában megjelölt beruházást végzi.). Ebben az esetben kértük az MVH munkatársainak segítségét, akik végül a budapesti központban dolgozó jogcímfelelőssel együtt találtak megoldást a helyzetre (végül elutasításra került a kérelem). Természetesen, az előzetes helyszíni szemlék kezdetén felmerült kérdésekben is mindig rendelkezésünkre álltak az MVH munkatársai. A kérelmező ügyfelek az általunk kijelölt ellenőrzési időpontokban mindig rendelkezésre álltak, munkánkat sohasem akadályozták, együttműködőek voltak.

A másik ellenőrzési feladatunk a már nyertes kérelmek esetében, a rendezvények lebonyolításához kapcsolódott. Ezeket az eseményeket az ügyfelek kötelesek voltak irodánkhoz bejelenteni. Mi a rendezvény idejére megjelöltünk egy időpontot, amikorra megjelentünk a helyszínen és az éppen akkor zajló eseményeket rögzítettük, illetve az ügyfél támogatási határozatában szereplő egyéb költségekhez tartozó tételeket is ellenőriztük (pl. színpad-, hangosítás-bérlés, sátor-bérlés, fellépők, stb.). Ezek az ellenőrzések kivétel nélkül rendben zajlottak le, probléma nem merült fel egyik esetben sem. Az ügyfelek is mindig elérhetőek voltak, rendelkezésre álltak a megjelölt időpontban.

A LEADER kiírások I. körében 3 rendezvényt ellenőriztünk és 4 beruházáson tartottunk előzetes helyszíni szemlét. II. körben 5 rendezvényen jártunk és 16 beruházást látogattunk meg, míg a III. körben 8 rendezvényt és 19 beruházást ellenőriztünk.

- egyéb általános megállapítások (a fenti szempontokon túlmenő megjegyzések, javaslatok, tapasztalatok;)

Itt elsősorban a már sokat emlegetett pozitív tapasztalatainkat tudnánk leírni, ugyanis míg a LEADER I. köre még túlszabályozott és nehézkes volt, illetve a HVS-ünkben megfogalmazott céljaink sem tudtak igazán érvényesülni.

A II. és a III. kör ezzel szemben rugalmas, gördülékeny, az alulról jövő kezdeményezéseknek tág teret engedő, ügyfélbarát rendszerré vált. Ezt mutatja a nyertes projektek száma, és az azok által lekötött források nagyságának változása. Míg I. körben csupán 12 nyertest tudtunk hirdetni mintegy 116 millió Ft forrásfelhasználással, addig a II. körben már 43 nyertes projektünk volt 283 millió Ft felhasználásával, III. körben pedig 60 nyertes projekt majdnem 403 millió Ft forrás lekötésével. Ezek az adatok abszolút arra engednek következtetni, hogy a LEADER a 2007-2013-as időszak előrehaladtával egyre inkább népszerűvé és sikeressé vált. A településeken élők megtalálták a kiírásokban a saját maguk által megfogalmazott elképzeléseket, így egyre inkább magukénak érezhették a LEADER-t és annak alapelveit.

- Hogyan valósult meg a HVS-ben tervezettekhez képest az EMVA IV. tengely végrehajtása?

Az EMVA IV. tengelyre vonatkozóan elmondható, hogy a stratégia tervezése során a HACS az alulról építkező projektek megvalósítására koncentrált. Amikor a LEADER TK1 célterületeinek meghatározására került sor, akkor már a valóságban csak kis mértékben tudott érvényesülni a helyi tervezési szándék, mivel a központ (IH) által elfogadott kiírások jellemzően csak a projektötlet alapú és pontszerű fejlesztéseknek adott lehetőséget, amelyek nem alkotnak koherens egységet. Emellett az Annex 1 lista előkerülése igencsak felülírta a tervezetteket. Nem csoda, hogy több célterületre nem is érkezett pályázat, illetve nem minden elképzelésünk vált végül célterületté.

A LEADER II. és III. körének kiírását megelőző HVS felülvizsgálat során, megjelentek a nagyobb, egységes rajzolatú projektvonulatok is a specifikus, kevés pályázatot lehetővé tévő célterületek mellett. Például: civil szervezetek eszközellátása, polgárőr szervezetek eszközellátása, arculati kézikönyv alapján települések arculati elemekkel történő felszerelése, templomi orgonák felújítása, közösségi terek létesítése, stb. Így a HVS-ben megfogalmazott elképzelések nagy részét sikerült lefednünk célterületekkel, amelyek mindegyike sikeresen zárult, színvonalas projekteket valósítottak meg a térségben élők. E két kör a LEADER életében sikertörténetként említhető.

4. Fejlesztések bemutatása (a HACCS területén megvalósuló, a HVS céljait érintő projektek (EMVA III. és IV. tengely fejlesztéseinek összegzése)

4.1 A fejlesztések és azok hatásai:

4.1.1 EMVA III. tengely –összefoglaló a III. tengely megvalósulásáról (a kitöltött excel alapján) a számadatok szöveges értékelése (kedvezményezett megoszlása a térségben, települési fejlesztések száma, volt-e olyan település, amely nem részesült forrásban? Miért? Volt-e olyan település, amely „elvitte” a források nagy részét? Miért? Tervez-e a HACCS ezekkel a trendekkel kapcsolatban a következő időszakban változtatásokat a HFS-ben? A táblázatok szövegszerű elemzését várjuk!

Az EMVA III. tengelyében mindösszesen 162 támogatási kérelem érkezett be, amelyből 75 kapott támogatást, ez a kérelmek 46 %-a. I. kiírási körben az összesen beérkezett 74 kérelem 20 %-át, azaz 15 kapott támogatást, II. körben már a beérkezett 43 kérelem több, mint fele, 23 db, míg a III. körben a 39 beérkezett kérelem 82 %-át támogatta a döntéshozó bizottság. A IV. kör azért említendő külön, mert ennek keretében csak turisztikai fejlesztésekre lehetett kérelmet beadni, itt a hat beérkezettből öt nyertest hirdettünk, amelyik nem kapott támogatást, azt az ügymenet során kellett elutasítanunk és nem forráshiány miatt.

A kifizetési kérelmek alapján jóváhagyott támogatási összeg és a támogatási döntéssel lekötött kötelezettségvállalás összevetéséből számított teljesülési arány 90,64 %-os, ezzel országos szinten HACCS-unk az 5. helyen áll.

A 2007-2013-as időszakban 24 település tartozott a LEADER HACCS-hoz, ebből csupán egy olyan település van (Benk – 418 lakos), ahonnan még csak nem is érkezett be támogatási kérelem III. tengelyben. Ennek nincs különösebb oka, egyszerűen az ott élők pályázói aktivitása ilyen alacsony. (LEADER kiírásra sem nyújtottak be egyetlen kérelmet sem.)

Intézkedésenként a támogatott kérelmek a következőképp oszlottak meg, a kötelezettségvállalás összege alapján:

Falumegújítás intézkedés keretében Ajak település részesült a legnagyobb támogatásban (50,5 millió Ft), ez azonban az intézkedés keretében összes kötelezettségvállalás 14 %-a. Ezt nem tekintjük kiugróan magas aránynak, hiszen a többi intézkedésen belül Ajak település nem kiemelkedő. A támogatottak közül Anarcs településé a legalacsonyabb kötelezettségvállalási összeg (kevesebb mint 8 millió Ft), ez az intézkedésen belül 2,3 %-os részarányt jelent. Összesen hét település nem kapott falumegújítás intézkedés keretében forrást, ebből a három kisváros nem is pályázhatott.

Vidéki örökségmegőrzés keretében a legtöbb támogatást, 49 714 726 Ft-ot Tornyospálca település kapta, ez azonban az intézkedés keretében az összes támogatás 13,6 %-a, ami szintén nem tekinthető kiugrónak. A legkevesebb támogatás Győröcske településre jutott (135 fő lakosság), ide a támogatások 2 %-a érkezett az intézkedésen belül. Ezen intézkedés keretében szintén hét településre nem került a forrásból. A három kisvárosi rangú településről nem is érkezhettek be kérelmek és volt olyan település amely nem is nyújtott be erre az

intézkedésre pályázatot. Ezek közül néhányan a falumegújítás intézkedésből nyertek pl. templomaik felújítására is forrást.

Mivel térségünk nem kifejezetten turisztikai erősségei vannak, így is 21 támogatási kérelem érkezett be összesen a turisztikai tevékenységek ösztönzése intézkedésekre. Ebből azonban mindössze hét kérelem kapott támogatást, amelyből öt az utolsó körben, amelyben csak ez az intézkedés szerepelt. Térségünkben a turizmus elsősorban a Tiszához kapcsolódik, mégsem a folyó menti települések egyike kapta a legtöbb támogatást, hanem Tornyospálca, két vendégházra. A turisztikai támogatások 27,4 %-a e két projektre fordítódott. A második helyen a támogatások 22,4 %-ával Tuzsér áll két projekttel, amely a Tisza folyó mellett fekszik. A többi három támogatásból kettő a lovas turisztikához kötődik, amely szintén jelentős a térségben, egy pedig a Tisza menti turizmushoz. Ezek az összes turisztikai támogatások 16-18 %-át adják egyenként. Összesen térségünkben öt településről kerültek támogatásra kérelmek. Ha így nézzük ezt az intézkedést, akkor Tornyospálca részesedése nem olyan nagy mértékben kiugró, ám mégis érdekes, hogy sem a Tiszához, sem a lovas turisztikához nem köthetőek a fejlesztések. A LEADER HACS HVS-éhez azonban illeszkedtek ezek a projektek, a pályázatok minősége is jó volt, így semmi, az intézkedéshez vagy a HVS-hez kapcsolódó indoka nem volt annak, hogy a döntéshozók ne támogassák ezeket a kérelmeket.

A jövőben a turisztikai fejlesztéseken belül a LEADER HACS elsősorban a Tiszához kapcsolódó fejlesztéseket szeretné preferálni és komplex projektekben kívánunk gondolkodni.

A mikrovállalkozások fejlesztésének támogatásaira jutott a legtöbb forrás (440 339 456 Ft). Ennek 19,4 %-át Tuzsér székhelyű vállalkozások kapták, összesen mintegy 85,6 millió Ft-ot. A második legtöbb támogatást az intézkedésen belül Gyulaháza kapta, 66 millió Ft-ot, ez az intézkedésre jutó támogatások 15 %-a. Nyolc településen nem lettek támogatva mikrovállalkozások, ebből kettő, Tiszamogyorós és Újkenéz nem is nyújtott be kérelmet. Volt olyan település (Ajak), ahonnan 11 ilyen irányú támogatási kérelmet adtak be hozzánk, de mindössze kettőnek volt olyan pontszáma (minősége), hogy támogatni tudta a döntéshozó testület.

Összesítve a III. tengely adatait elmondható, hogy a kiosztott 1 297 ezer Ft támogatás 11 %-a került Tuzsér településre, ez mintegy 144 millió Ft-ot jelent, összesen 9 nyertes kérelmük van. Ha a nyertes kérelmek számát nézzük, akkor 7 darabbal Fényeslitke a második, de a támogatási összeget nézve messze elmarad Tuzsértől. Az elnyert összegek alapján Gyulaháza áll a 2. helyen (113 millió Ft) és 6 kérelmük nyert, ugyanúgy Ajakon is 6 kérelem kapott támogatást, amely szintén elmarad az előbb említett Gyulaházától (83,5 millió Ft). Ez azért lehet, mert több kisebb összegű projekt nyert ezeken a településeken. Elmondható, hogy (a már említett Benk kivételével) minden, a LEADER HACS-hoz tartozó település részesült a III. tengely intézkedéseinek forrásaiból. Az igény sokkal nagyobb lett volna, mint amennyi támogatást elnyertek, de forrás csupán korlátozottan állt rendelkezésre, illetve a kérelmek minősége sem volt mindig megfelelő arra, hogy támogatást kapjanak a projektek.

A 2014-2020-as időszakra vonatkozóan mindenképpen szeretnénk újból felmérni, hol, mely szektornak milyen elképzelései vannak, amelyeket érdemes támogatni, ebből pedig minél komplexebb kiírásokat kívánunk létrehozni.

4.1.2 EMVA IV. tengely (Összefoglaló a IV. tengely megvalósulásáról (a kitöltött excel alapján) Pl.: a számadatok szöveges értékelése (kedvezményezett megoszlása a térségben, települési fejlesztések száma, volt-e olyan település, amely nem részesült forrásban? Miért? Volt-e olyan település, amely „elvitte” a források nagy részét? Miért? Tervez-e a HACS ezekkel a trendekkel kapcsolatban a következő időszakban változtatásokat a HFS-ben?) A táblázat szövegszerű elemzését várjuk!

Az EMVA IV. tengelyében mindösszesen 115 támogatási kérelmet támogatott a döntéshozó bizottság. I. kiírási körben 12 támogatott projekt volt, a II. körben már 43, míg a III. kiírási körben 60 LEADER projekt nyert. Végül a megvalósított projektek kifizetése alapján az országos „rangsorban” a 9. helyen állunk, ugyanis a kifizetés és a LEADER-ben allokált kötelezettségvállalási egyenleg aránya 92,87 %. Ez az arányszám azóta növekedhetett, ugyanis 2015. augusztus 31-ig a ki nem fizetett 4 projektből hárommal a megadott határidőre elszámoltak az érintett ügyfelek.

A 2007-2013-as időszakban 24 település tartozott a LEADER HACS-hoz, ebből 5 olyan település van (Benk, Győröcske, Gyulaháza, Rétközberencs és Zsurk), ahonnan még csak nem is érkezett be támogatási kérelem IV. tengelyben. Ez egyrészt abból fakad, hogy, az ott élők pályázói aktivitása ilyen alacsony (pl. Benk, Rétközberencs), a többi település pedig a III. tengelyben nyertes kérelmeivel fejlesztett azon területeken, ahol arra igénye volt a lakosságnak.

Amely települések a három meghirdetett LEADER körben támogatáshoz jutottak, azokról a következők mondhatóak el. A négy legtöbb forrást elnyert település legalább 10 projektje nyert a LEADER-ben. Tehát 10 projektje nyert Ajaknak, amellyel mintegy 65 millió Ft forrás jutott a településre. 15 nyertes kérelme volt Dombrád városnak a források 25 %-ával (mintegy 202 millió Ft), 20 nyertes projektje volt Záhony városnak a támogatások 20,7 %-át lekötve (165,8 millió Ft) és 22 nyertes kérelme Fényeslitkének, ahová a források 16,4 %-a jutott (131,5 millió Ft). Az adatok mögött a következő információk állnak:

Ajak a LEADER első két körében szinte nem is pályázott, a III. kör meghirdetését követően ébredtek rá arra az ott élők, hogy a 2007-2013-as időszakban már szinte csak a IV. tengely kiírásai révén juthatnak támogatásokhoz.

Záhony, mivel kisvárosi ranggal rendelkező település, a III. tengelyben alig tudott labdába rúgni, így főként a speciálisan kisvárosokra kiírt célterületek révén a LEADER-ből tudott fejlesztési forrásokhoz jutni a felújított piactól a vidéki örökségmegőrzésen át a mikrovállalkozások fejlesztéséig. Ugyanez mondható el Dombrádról is, amely település szintén kisvárosi ranggal rendelkezik és ugyanígy a LEADER-ből tudott több forráshoz jutni.

Fényeslitke igen aktív település, ami a pályázást illeti, több vállalkozás is működik a területén, illetve sokan foglalkoznak mezőgazdasággal és erre építve pályáztak feldolgozó üzem létrehozására. Ugyanakkor a civil élet is mozgalmas, aktív a településen, így apályázói kedv is erős.

Végül meg kell jegyeznünk azt is, hogy volt két olyan kiírásunk a LEADER-ben, amely az egész térséget lefedő fejlesztés volt, ez pedig az egységes térségi arculat kialakítása. Első körben a 19 hátrányos helyzetű településünk jutott egységes táblákhoz és egyéb térelemekhez, amelyet egy Dombrádon működő szervezet pályázott meg és nyert el 43 millió Ft értékben. Az öt nem hátrányos helyzetű településünk a LEADER II. körében kapott egységes megjelenésű táblákat és térelemeket, amelyre egy Fényeslitkén működő szervezet pályázott és nyert 20 millió Ft-ot. Ha ezt a két összeget kivonjuk az összes elnyert forrás összegéből és úgy nézzük az arányokat, akkor is ez a négy település emelhető ki, de Ajak így a források 8,8 %-át, Fényeslitke a 15 %-át, Dombrád a 21,6 %-át, míg Záhony a 22,4 %-át nyerte el.

Önmagában ezek kiemelkedő számoknak mondhatóak, de a kisvárosok szinte csak a LEADER-ből juthattak megfelelő forráshoz, III. tengelyben pedig más települések fejlesztették azokat a területeket, amelyekre feltétlenül szükségük volt.

A térség többi települése is többször pályázott IV. tengelyben, ám ők kisebb értékű, főként közösségi célú kérelmeket nyújtottak be, ezért részesedésük az összes forrásból alacsonyabb.

A HACS ezekkel a trendekkel kapcsolatban lényegi változásokat nem tervez. Célunk az, hogy hozzájáruljon HFS-ünk új munkahelyek teremtéséhez, a meglévő vállalkozások erősítéséhez, újak létrehozásának támogatásához. Elképzelésünk, hogy komplex projektek valósuljanak meg a térségünk erősségeit lefedő kiírásokon, pályázatokon keresztül.

4.2 Térségi jó gyakorlatok, mintaprojektek bemutatása;

E-növényvédelmi előrejelző rendszer kiépítése Felső-Szabolcsban c. projekt bemutatása

Az ÚMVP IV. tengelyének I. körében (2009.), mint egyik célterület került kiírásra. Egy kérelem érkezett be a célterületre, amely 17 299 288 Ft támogatást kapott.

A támogatás megalapozottságát az adta, hogy a növényvédelem a mai igényeknek (egészségmegőrzés, környezetvédelem, gazdaságosság) nehezen tud megfelelni korszerű előrejelzési és szaktanácsadási háttér nélkül. Az egészséges élelmiszer és a gazdaságos növénytermesztés egyik

alapvető feltétele a pontosan időzített növényvédelem. A célterület kiírásáig azonban ilyen, a helyi környezeti és éghajlati adottságokra alapozott növényvédelmi előrejelzési rendszer nem működött.

A kérelem részét képező, 7 különböző településre telepített meteorológiai állomások a Felső – Szabolcsi LEADER HACS teljes területét lefedik. A készülékek a szaktanácsadó számítógépével állandó on-line kapcsolatban vannak. Így egy adott fertőzés bekövetkeztét azonnal tudja jelezni a termelők felé és a klimatikus tényezők alapján szaktanácsot tud adni.

A másik mintaértékű projektünk a LEADER 2013. évi kiírása, a „Helyi termékek piacra jutásának támogatása” intézkedés keretében valósult meg.

Sima Tibor, Fényeslitke székhellyel működő egyéni vállalkozó 17 850 721,- Ft támogatást nyert egy **korszerű gyümölcslé üzem megvalósítására**. A projekt a következő elemekből állt:

Egy már meglévő épületet újított fel, illetve egy 64,68 m² alapterületű új épületet is épített a meglévőhöz. Gyümölcslégyártó gépsor beszerzésére is sor került, a hozzá szükséges eszközökkel, ú.m.: gyümölcsmosó, csomagprés gyümölcsdarálóval, elektromos pasztőröző, üvegtöltő adapter, lé szivattyú, csöves rosta, 100 literes légyűjtő-tartály és szivattyú.

A gyümölcsléüzem ma már nemcsak Szabolcs-Szatmár-Bereg, hanem Hajdú-Bihar megye néhány iskolájába is szállít egészséges, vitaminban gazdag gyümölcslevet.

4.3 Előforduló problémák bemutatása, mivel tudott az IH a megoldáshoz hozzájárulni, milyen jellegűek voltak a projektekkel kapcsolatban előforduló problémák (szervezési, műszaki, hatósági, adminisztrációs...stb.) Hogyan oldotta meg a HACS a felmerülő problémákat?

A problémát elsősorban az ügyfelek részéről a jogszabályok értelmezése jelentette. Terjedelméből és bonyolult szövegezéséből adódóan még a nyertesek sem mélyültek el benne. A megvalósítás pedig feltételezte, minden jogszabály tudását és betartását. Ezen problémák kiküszöbölésére próbáltunk minél több fórumot, képzést tartani, több-kevesebb sikerrel.

A megvalósítás során jelentkeztek extrém esetek is ahol szükség volt mind az irányító hatóság mind pedig a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal rugalmasságára is. Hiszen a cél az

támogatandó volt azonban az alkalmazandó jogszabályok között egyfajta konzisztencia hiány következtében a megvalósult fejlesztés elszámolása nem lett volna lehetséges.

A HACS a problémás esetekben azt a szerepet tudta felvállalni, hogy az egyszerűbb helyzetekben az ügyfeleket tudta tájékoztatni az alkalmazandó jogszabályokról, értelmezésükről. A megfelelő szakhatóságokhoz tudtuk irányítani őket. Speciális esetekben az ügyfelek problémájára a kifizető ügynökségtől kértünk állásfoglalást vagy személyesen kerestük fel őket közösen és beszéltük végig az ügymenetet.

Ismerve a helyi projekteket, szereplőket, sajátosságokat a HACS közreműködő szerepe fontosnak mutatkozott a megnyert projektek eredményes, sikeres megvalósulásához.

4.4 A HACS saját projektjeinek bemutatása, amelyekben kedvezményezettként részt vett (külön bontásban az EMVA, illetve más alapok/OP-k projektjei, finanszírozás, a projektek jellege, tartalma; Hogyan járultak hozzá a HVS megvalósulásához? Hogyan járultak hozzá a térség szükségleteihez? – EXCEL)

A Felső – Szabolcsi LEADER HACS a LEADER térségek közötti együttműködés végrehajtásához nyújtandó támogatások jogcím keretében (11/2013. (III. 5.) VM rendelet) elnyert és végrehajtott két projektjén kívül más projektben nem volt kedvezményezett, így a Végbeszámoló ezen pontja nem releváns.

4.5 Térségi együttműködések bemutatása (11/2013. (III. 5.) VM rendelet alapján)

LEADER térségek közötti együttműködés végrehajtásához nyújtandó támogatások jogcím keretében két kérelmünk is támogatást nyert, amelyeket az alábbiakban szeretnénk bemutatni:

2015. május 15-én került megrendezésre a **„Felső – Szabolcsi Leader Települések Találkozója”** Fényeslitkén, amelyet a Felső – Szabolcsi LEADER HACS szervezett meg. E projektben fő partner Cigánd város önkormányzata volt, akik egyesületünk 28 tagtelepülése mellett meghívást kaptak rendezvényünkre.

Az arra vállalkozó önkormányzatok egy-egy fapavilon igényelhettek, amelyben bemutathatták településük hagyományait a kiállítási tárgyaikon, ételeiken keresztül. Volt, aki az ÚMVP III. és IV. tengelye keretében nyertes pályázó termékeit is felvonultatta. Egy-egy településről fellépő is érkezett, akik a hang- és fénytechnikával ellátott színpadon mutatták be előadásukat.

A tagtelepülésekről érkezett fellépők mellett a napkori Mákvirág Néptáncsoport, a Görice Zenekar és a Mártogatós Néptáncsoport lépett fel. A rendezvény ideje alatt a gyerekek részére játszóház és kézműves sátor állt rendelkezésre, a gasztronómiai udvarban pedig finom ételeket kóstolhattak a résztvevők.

A rendezvény 12 órakor vette kezdetét, a megnyitót Seszták Oszkár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés elnöke és Mártha Mihály Tibor a Felső – Szabolcsi LEADER HACS elnöke tartotta.

A megnyitót követően a Felső – Szabolcsi LEADER HACS tagtelepüléseiről érkezett előadók és a napkori vendégelőadók műsorai váltották egymást. Fellépett többek között a Rajcsúr Citerazenekar Tuzsérrel, a Komorói Asszonykórus az Arany Páva díjas Béres Gyula bácsival, a Dögei Nők egyesülete néptáncgal.

Az előadások közben Kovács Lajos, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kirendeltségének vezetője is köszöntötte a megjelenteket.

A köszöntőt követően folytatódott a műsor. Fergeteges néptáncot mutatott be a Rétközi Hagyományörző Csüddögölő Egyesület Dombrádról, akiknek egyik, mindössze 13 éves tagja a „Fölszállott a páva” c. tehetségkutató műsorban jutott tovább nemrég, hallhattuk a cigándi Csárdás Citerazenekar és Asszonykórus előadását, fellépett a Kaláris Néptáncsoport Ajakról, a Kékcei Asszonykórus és szintén Kékcséről az amatőr színjátszók is.

Ezután a Mandala Dalszínház előadását hallgatta a nagyérdemű, majd az esti utcabálig fellépett még a cigándi Sarkantyús Néptáncgyűttes, Szádvári Dóra énekelt Mezőladányból, a Napsugár Táncgyűttest láthattuk Tornyospálcáról, végül a Fényeslitkei Citerások műsora következett.

Az esti jó hangulathoz a zenét az LK Beat együttes szolgáltatta Nyíregyházáról.

A **másik projektünk** esetében egyesületünk volt a gesztor szervezet. 2015. januárjában kötöttük meg a nyíregyházi székhelyű Kölcsény Televízióval a szerződést arra, hogy elkészíti részünkre a „**Vízitúra a Tisza-könyvekben**” című pályázatunk részeként az azonos címmel ellátott információs kiadványunkat, valamint egy kisfilmet és reklámspotot és egy plakátot.

E térségek közötti projektben partnerünk volt:

- *Vásárosnamény Város Önkormányzata:* mint a vásárosnaményi Tisza-parti kemping tulajdonosa, a tábor faházait újíttotta fel, vízi mentők oktatását vállalta, megvásároltak 19 kajakot és kenut. Kültéri használati eszközöket is beszereztek, a strand területén műtárgyakat létesítettek és mobil lejárókat alakítottak ki.
- *Dombrád Város Önkormányzata:* a dombrádi Tisza-parti kemping tulajdonosa. Kishajó-kikötőt építettek ki a parton azért, hogy az ott fürdőzőket ne zavarják a Tiszán túrázók kikötött hajói, valamint egy meglévő épületet fogadóépületté alakítottak, tisztálkodási lehetőséggel.
- *Tuzsér Községért Közalapítvány:* a tuzséri kemping épületeinek teljes felújítását vállalták és annak környezetének rendbetételét, illetve eszközöket vásároltak. A kemping egyébként Tuzsér Nagyközség Önkormányzata tulajdonában van.

- *Főnix Camping Bt. – Tiszamogyorós:* a tiszamogyorósi kemping tulajdonosa, a területükön lévő faházakat újítták fel és térfigyelő rendszert építettek ki, valamint mentő mellényeket szereztek be.

Egyesületünk volt a gesztorszervezet a kérelemben. A mi pályázatunkból a következők valósultak meg:

Célunk volt a természet népszerűsítése, az aktívan kapcsolódni vágyók visszacsalogatása a méltán híres Tiszai tájhoz. E célok megvalósítása érdekében plakátok és kiadvány készült, illetve egy kisfilm és reklámspot, amelyek a közmédiában kerülnek közreadásra.

A *kiadvány* nyolc belső és négy külső oldallal rendelkezik. Címlapjának belső oldala dupla oldal, amelyen egy a Nyír-Karta Bt. által készített, főként a víztúrázókat célzó térkép található. A kiadvány egy kedvcsináló köszöntővel indul, majd a Tiszán túrázni vágyók számára különböző tanácsokat olvashatunk: megtalálhatók benne általános információk, „Mit vigyek magammal?”, tudnivalók a hajózás szabályairól, eszközökről, a túra során alkalmazott környezetvédelmi és higiéniai szabályokról, olvashatunk a csónakvezetés szabályairól, a fürdőzés szabályairól, különböző fogalmak és meghatározások ismertetői is belekerültek, valamint a Tisza mentén megtalálható fontosabb kölcsonzók is. Összességében egy színvonalas, színes, könnyen kezelhető, hasznos, kedvcsináló kiadvány született.

A *plakát* egy A3 méretű színes, a figyelmet felkeltő plakát, amely a kiadvány címlapjához hasonlóan lett megszerkesztve. Ez és a kiadvány a Tourinform Irodák részére jutott el, illetve térségi rendezvényünkön osztottunk szét belőle.

A *kisfilm* egy 5 perc 35 másodperces bemutató, egy narrátor segítségével mutatja be azt a területét a Tisza vidékének, amelyhez a kérelemben szereplő partnereink tartoznak, azaz Vásárosnaménytől Dombrádig. Ismerteti a térség természeti értékeit, épített örökségeit, népművészeti szokásait és tájjellegű ételeit, valamint bemutatja, milyen lehetőségeket rejt a vidék a túrázáshoz, kapcsolódáshoz.

A *reklámspot* egy 51 másodperces kivonata a kisfilmnek, amelyet akár naponta többször is közreadnak a közmédiában, felhívva a figyelmet a Tisza-menti túrázás érdekességeire, lehetőségeire.

4.6 Nemzetközi együttműködések bemutatása (99/2012. (IX. 25.) VM rendelet alapján)

A LEADER Nemzetközi együttműködések kiírása keretében egyesületünk nem nyújtott be támogatási kérelmet.

5. HACS hálózatosodás, kapcsolatrendszer értékelése

5.1 Együttműködés az IH-val;

Az IH-val történő együttműködés és tulajdon képen ez az egész kapcsolatrendszer három nagyobb témakörre korlátozódik. Ezek a témakörök a következők: *információs szolgáltatás, forráskezelés, LEADER tervezés.*

Az információs szolgáltatás kapcsán elmondható, hogy a kezdeti nehézségek (tanulási folyamat) ellenére, úgy az IH részéről akár telefonon, e-mailben és a beszámoló felületen időben és pontosan jött a tájékoztatás, valamint bizonyos kiegészítő feladat. Ami a HACS által 3 havonta készített beszámolókat illeti elmondható, hogy az folyamatosan egyforma és ugyan olyan leterheltséget feltételez a munkaszervezet munkájában, ami valljuk be őszintén nem életszerű. Nyilván a HACS munkatársai, hogy megfeleljenek, megtöltötték tartalommal ezeket az IH által előírt feladatokat, de azok így sablonossá váltak, elvesztették igazi mondanivalójukat. Kellemetlen érzés például kötelező fórumot tartani, ha igazán nincs mit mondani újat, vagy esetleg senki nem jön el a rendezvényre. A merev, rugalmatlan rendszer egy idő után már csak a finanszírozási kényszer terméke lett, nem a valós munka beszámolója.

A forráskezelés témájához tartozik a HACS működési és támogatási forrásai feletti ügyintézés. Ezekről a nyilvántartásokról az IH részéről pontosan és időben rendelkezésre álltak az információk. Ebbe a témakörbe tartoznak még a döntéshozó testület jegyzőkönyveinek jóváhagyása is, amelyek mint egy igazi jól működő partneri kapcsolatban, pontosan és határidőre történtek.

A LEADER tervezés mind a 3 pályázati kiírásnál elmondható, hogy a tervezés (HVS) a LEADER, alulról építkező projektek megvalósítására koncentrált, viszont LEADER TK1-ben a valóságban csak kis mértékben tudott érvényesülni a helyi tervezési szándék, mivel az IH által elfogadott kiírások jellemzően a tervezéskor előre nem látható kritériumok mentén nem alkotnak egységet, továbbá az Annex 1 lista előkerülése igencsak felülírták a tervezetteket. Az IH és MVH képviselőivel hosszú budapesti egyeztetések alkalmával derült ki, hogy léteznek elvek (belső információk, kiadványok) amelyeket be kell tartani, eltekintve attól, hogy nem lettek a tudomásunkra hozva, csak ott az egyeztetésen szembesültünk velük, amikor már az egyesület közgyűlése döntött ezekről a kiírásokról. Nem csoda, hogy több célterületre nem is érkezett pályázat. Tanulva a LEADER TK1-ből a 2011. és 2013. évi kiírásokban már másként állt neki a tervezői csapat a célterületek és kritériumok megfogalmazásában. Itt már az IH-val történő egyeztetéseknél is jobban érvényesült a területi szemléletű tervezés. A támogatásoknak odaítélésekor egy teljes eszköztár állt a helyi Döntéshozó testület és a Helyi Bíráló Bizottság kezében is.

5.2 Együttműködés az MVH-val;

Az MVH jogosultságot biztosított a LEADER HACCS részére az IIER kérelmek kezeléséhez szükséges moduljaihoz a TK1-től a TK5-ig, kivételt képezve bizonyos központi kiírások az ÚMVP III. tengelyes kiírásokban.

Esetünkben ez úgy alakult, hogy még a delegálási szerződés előtt az ÚMVP III. tengely TK1 ügyintézésénél két ügyintéző kapott ideiglenes hozzáférést az IIER-hez a kérelmek felviteléhez, amely az MVH megyei központjában történt meg.

Elsőnek a megyében 2009. november 2-án kötöttük meg a delegálási szerződést az MVH-val. Ez egyben azt is jelenti, hogy az iroda és a személyi állomány megfelelt a jogszabályi feltételeknek.

A delegált feladatok ellátásához az MVH-nál kapcsolattartók voltak kijelölve irodánk számára, akikkel telefonon vagy e-mailben tartottuk a kapcsolatot a kérelmek ügyintézése során felmerült kérdések ügyében. Bármilyen kérdés, vagy probléma merült fel, mindig igyekeztek megoldást találni, vagy tanácsot adni számunkra. Ugyanez mondható el az általunk végzett előzetes helyszíni szemlék során felmerült kérdésekkel kapcsolatban is.

Irodánk a saját működési költségeivel szintén az MVH felé számol el. Az elszámolásainkat kijelölt kérelemkezelési szakreferens ügyintézi az MVH-nál, akihez mindig fordulhattunk kérdéseinkkel.

Összességében elmondható, hogy az MVH-val való adminisztrációs kapcsolat gördülékeny volt, a felmerült esetleges problémákra kölcsönösen tudtunk megoldást találni, tanácsokat adni.

5.3 Együttműködés más HACCS-okkal, érdekvégyényesítés;

A legszorosabb kapcsolatunk az ún. szomszédos Felső – Tisza Völgye Vidékfejlesztési Egyesülettel van. Mindkét HACCS a kezdetek óta működik, működésünk során sokszor kértünk, adtunk egymásnak tanácsokat. Egy-egy fontosabb ügy végrehajtása esetén szinte napi telefonos kapcsolatban állunk egymással.

Jól ismerjük megyénk, illetve régióink LEADER szervezeteit is, akikkel a régiós értekezletek alkalmával találkozunk, ott folytatunk eszmecserét egy-egy fontos kérdésben.

LEADER térségek közötti együttműködés végrehajtásához nyújtandó támogatások jogcím keretében nyert két projektünk során egyrészt a már említett Felső-Tisza Völgye LEADER HACCS-csal, illetve a rendezvényes projektünk kapcsán a Zempléni Tájak Vidékfejlesztési Egyesülettel és Cigánd város önkormányzatával kerültünk kapcsolatba.

5.4 Együttműködés a helyi önkormányzatokkal;

A partner önkormányzatok meghívására részt vett a HACS munkaszervezet térségi falunapos rendezvényeken, mint az ÚMVP népszerűsítő kampány része, ahol játékos formában tájékoztattuk a lakosságot a vidékfejlesztésben rejlő lehetőségekről, pl. kérdőívek kitöltésén keresztül.

5.5 Együttműködés a helyi gazdasági és civil szféra szervezeteivel, képviselőivel;

A HACS tagsága gyakorlatilag a térségben működő szervezetek minden szegmensét lefedi. Az elmúlt időszakban úgy működünk, hogy a valódi együttműködésen alapuló problémák elemzésétől az együttgondolkodástól a tervezésen át a megvalósításig segítsük a szervezeteket.

Az együttműködések jegyében két alkalommal 2008-ban és 2009-ben részt vettünk Budapesten a Vidék Napja rendezvényen. Mindkét alkalommal lehetőséget biztosítottunk térségi partnereinknek a bemutatkozásra. E korlátozott lehetőséggel élve bemutattuk az ajaki néphagyományt, a térség büszkeségét képező almatermesztést, a vízi turizmust stb. Partnereink: Ajak Nagyközség Önkormányzata, Nagy Sándor Kertbarát Klub Egyesület Tuzséról, Főnix Camping Bt. Tiszaújvárosról és mások.

5.6 A helyi hálózatépítés jellemzése, animációs tevékenység, a szervezéshez szükséges utazási idő, költség jellemzése, hatékonysága.

A HACS mint szervezet már önmagában is egy hálózat, amely működése közben további hálózatok létrejöttét generálja. Ilyen hálózatok kialakulására már az elején lehetett számítani, hiszen bizonyos finanszírozási érdekek mindig előidéznek ilyen tartósabb, vagy egy bizonyos céllal létrejövő érdekérvényesítő csoportosulást/hálózatot. Leginkább a tagként jelenlévő egyházközségek megszerveződése volt megfigyelhető. Már felkészülve, egységes véleménnyel, azonos elvek mentén szerveződve érkeztek a közgyűlésekre.

A HACS a források elosztásában játszott szerepe miatt egyrészt, mint a versenysemlegesség fenntartója, és az MVH által delegált feladatok ellátója, másrészt egyéb hasznos, térséget érintő hálózatok megalkotásánál gyakran szembesült bizonyos korlátokkal szervező tevékenységében. Itt említhetjük például azt a folyamatot, amint a munkaszervezet alkalmazottai részt vettek a pályázatok generálásától a végső megvalósulásig. Itt megtévesztő volt a leginkább előtérbe kerülő kezdeményezés, a kérelmek elkészítésekor biztosított úgynevezett „segítségnyújtás” értelmezése. Gyakran gátolta az alkalmazottakat egy-egy működő hálózat kialakításában a különböző elveknek/szemléletnek a kötelező figyelembevétele. Leszámítva az amúgy is a pályázásban járatos önkormányzatokat és egyházakat a többi térségi szereplő igényelte volna egy olyan hálózat felállítását, amelynek részese lett volna a LEADER HACS munkaszervezete, mint egy kvázi projektmenedzsment,

aki végig vitte volna a teljes folyamatot a végső megvalósulásig, továbbá a különböző érdekcsoportok (egyesületek, kistermelők, mikrovállalkozók stb.).

Végül a korlátozott eszközök ellenére a tervezési ciklus befejeztével elmondható, hogy sikerült felépíteni egy jól működő információs hálózatot (HACS honlap, helyi rádió, ingyenes kéthetente minden háztartásba eljutó térségi kiadvány, közvetlen megkeresések stb.), amely sikerrel veheti a következő tervezési ciklust. Mi sem bizonyítja jobban a jól és hatékonyan végzett munkát, mint az, hogy a forrásfelhasználás tekintetében a HACS országosan is a legjobb 10 között van.

Az utazási költségtérítések tekintetében az „MVH figyelő szemét rajtunk tartotta”, így csak nagyon megindokolt esetben engedélyezte az ilyen kifizetést. Vagyis okos szervezéssel oldottuk meg az utazásokat, a kapcsolattartást és az ellenőrzéseket. Sem az elnök, sem az elnökségi tagok semmilyen juttatásban nem részesültek, csak az elnök részesült egy ideig utazási költségtérítésben, ha a HACS-ot képviselte. Országosan is a kevés HACS-ok egyike voltunk, akik hitelfelvétel nélkül tudtak végig működni, valamint ide tartozik az is, hogy a teljes tervezett működési költségekből mintegy 50 millió forintot nem használtunk fel.

6. A LEADER elvek megvalósulása

6.1 Mi volt a célja a hét LEADER elv érvényesítésének a térségben? (alulról jövő kezdeményezések ösztönzése, területalapú megközelítés, helyi partnerség, több szektort érintő integrált fejlesztések, hálózatépítés, innováció, térségek közötti és nemzetközi együttműködések)

A LEADER elvek mentén hogyan építették fel a HACS-ot? Mik voltak a rendező elvek? A hét szempont közül melyek voltak a legfontosabbak? Milyen előzetes elvárások voltak a LEADER elvekkel kapcsolatban? Hogyan valósultak meg az elvek az előzetes elvárásokhoz képest? Mi az a hozzáadott érték, amelyet a LEADER-en keresztül elérni szándékoztak és a LEADER nélkül nem lehetett volna megvalósítani? Mit adott a térség társadalmának a LEADER elvek alkalmazása? Sikerült-e az elveket a köztudatban elültetni? A LEADER elvek közül miket lehetett következetesen alkalmazni? Mi működik jól, mi nehezebben? Miért? Látnak-e olyan problémákat, amelyek megoldhatók (lennének) a LEADER elvek jobb alkalmazásával? Mi akadály van az elvek szélesebb alkalmazásának? Ki lehet-e küszöbölni? Ha igen, mivel? A gyakorlatban működött-e az elvek alkalmazása a „kötelezőn” túl?

A LEADER elvek mentén hogyan építették fel a HACS-ot? Mik voltak a rendező elvek?

Az akciócsoport összetétele önmagában biztosítéka a szükséges készségek és képességek meglétének, de a működés szervezeti feltételeinek a kialakítása során figyelembe vesszük az akciócsoport hiányosságait. A fő cél az, hogy az Felső-Szabolcsi LEADER Vidékfejlesztési Közösség legyen képes a helyi fejlesztési stratégia megvalósítására.

A közpénzek kezelésére az akciócsoportnak megvan a szükséges képessége. Számos hazai és nemzetközi projektet futattak végig a közösség tagjai, sőt sok tagjának a projektek

végrehajtásában, monitoringában és a kifizetések elbírálásában is számos tapasztalata volt már.

A hét szempont közül melyek voltak a legfontosabbak?

A legfontosabb szempontok a HVS tervezése és végrehajtása kapcsán a következők voltak: az alulról jövő kezdeményezések ösztönzése, a területalapú megközelítés és a helyi partnerség kialakítása.

Milyen előzetes elvárások voltak a LEADER elvekkel kapcsolatban?

A vidékfejlesztési közösség legfontosabb iránymutatója a LEADER-megközelítés volt, tekintettel az ugyancsak a HVS-ban tervezett UMVP III. tengelyére, amely úgymond „LEADER-szerű” volt. A HACS, és annak tagjai maguk keressenek megoldásokat a területükön található problémákra, majd a megoldását célzandóan beavatkoznak a helyi fejlesztési stratégia megvalósításában. Ennek keretében széles körű helyi partnerséget építettünk ki a programozás során, mely valódi együttműködésen, a problémák elemzésétől és az együttgondolkodástól a tervezésen át a megvalósításig az egész folyamatot áthatotta.

Hogyan valósultak meg az elvek az előzetes elvárásokhoz képest?

Már a LEADER TK2-ben a HBB-k és a döntéshozó testület fő irányelve az előzetes elvárásoknak történő megfelelés volt a benyújtott pályázatok értékelésénél. Azonban ahogyan elképzelte a közösség az egész LEADER tengely megvalósítását, a tervezéskor megfogalmazott elvek mentén, a HACS azt csak a TK3-ban látta megvalósulni. Ebben a körben már a klasszikus LEADER elvek (az alulról jövő kezdeményezések, a területalapú megközelítés, a helyi partnerség és a hálózatépítés) érvényesülhettek, vagyis a kiírásban szereplő intézkedések a tényleges helyi igények megfogalmazása volt.

Mi az a hozzáadott érték, amelyet a LEADER-en keresztül elérni szándékoztak és a LEADER nélkül nem lehetett volna megvalósítani?

Talán a civil szervezetek megerősítése, ami eleve a célok között szerepelt, ez hozza a helyi partnerség és a hálózatépítés esélyét. Ezek a szervezetek más forrásból nem remélhettek komoly támogatást megerősödésükhöz.

Mit adott a térség társadalmának a LEADER elvek alkalmazása?

A tervezési ciklus végére aktivizálódtak a térségi szereplők. A közösség elhitte, hogy itt helyben, némi összefogással/lobbival lehet jó dolgokat alkotni. Helyi emberek, akik ismerik egymást is, döntenek fejlesztésekről és megvalósultnak hasznos és látványos dolgok.

Sikerült-e az elveket a köztudatban elültetni?

Bár a forrásbeszerzés skáláján töménytelen lehetőség kínálkozott országosan is HACS közösség szereplői részére, mégis a LEADER pályázatok tudtak csak igazán megmutatkozni a településeken. Ahogyan egy polgármester nyilatkozott egy rendezvényen a 2014-evi választások alkalmával „Az elmúlt időszakban mi itt vidéken semmit nem tudtuk volna

felmutatni, ha nem lett volna ez a LEADER összefogás”. Szimpatikusak lettek a társadalomban az elvek: az alulról jövő kezdeményezések, a területalapú megközelítés, a helyi partnerség. Misem bizonyítja ezt jobban, mint az a tény, hogy a kezdeti taglétszám 108-ról 2012-re már csak 80-an apadt, viszont 2013-tól elindult egy folyamat, amelynek eredményeként mára 106 tagja van a HACS-nak.

A LEADER elvek közül miket lehetett következetesen alkalmazni?

A teljes ciklus alatt következetesen lehetett alkalmazni az alulról jövő kezdeményezéseket, a területalapú megközelítést, és a helyi partnerséget.

Mi működik jól, mi nehezebben? Miért?

Nehezen működtek a több szektort érintő integrált fejlesztések, a hálózatépítés, az innováció, a térségek közötti és nemzetközi együttműködések. A több szektort érintő integrált fejlesztésekhez hosszabb (bizalmi) idő szükséges, előbb a LEADER-nek kell bizonyítania a társadalomban. Jelenleg az egymással szembeni bizalmatlanság és a rendszerrel szembeni bizalmatlanság leküzdése a legjobb úton halad, feltéve, hogy folytatódhat az elkezdett munka a HACS számára a következő tervezési időszakra.

Látnak-e olyan problémákat, amelyek megoldhatók (lennének) a LEADER elvek jobb alkalmazásával?

A HACS szinten jelentkező problémáknak, LEADER elvek jobb alkalmazásával történő megoldása, mindig egy opcionális lehetőség alkalmazhatóságuknak azonban előfeltétele a kevesebb szabályozás és a több forrás.

Mi akadály van az elvek szélesebb alkalmazásának?

A vidéki társadalmat a mindenkori forráselosztó nem tekinti megfelelő, egyenrangú partnernek. Sajnos az IH részéről is folyamatosan érzékeljük a túlszabályozást, bár állandóan hangoztatják a „ti tudjátok nektek helyben mi a jó” elvet. A jogszabályi dzsungelben mindenre lehet találni valamilyen hivatkozást, akár EU-t, akár hazait. Aki keres, az talál, tartja a magyar közmondás.

Ki lehet-e küszöbölni? Ha igen, mivel?

Kevesebb szabályozás, több forrás, valamint a „hogyan ne” elvről áttérni a „hogyan igen” elvre. Rengeteg energiájába került a HACS alkalmazottainak lavírozni a potenciális pályázó, az IH, valamint az MVH között, és még a LEADER elvek betartására is figyelni kellett. Nem igazán éreztük jól magunkat, amikor kitűnő elképzelésekről/fejlesztésekről kellett lebeszélni a pályázót, mert nem volt „ügyfélbarát” a rendszer. Így vesztettünk el például egy alma légyártó kisüzemet stb.

A gyakorlatban működött-e az elvek alkalmazása a „kötelezőn” túl?

Nem.

6.2 A LEADER elvek megvalósulásának vizsgálata, jellemzése

6.2.1 Alulról jövő kezdeményezések ösztönzése

A LEADER program legnagyobb értéke, hogy teret ad azoknak a kezdeményezéseknek, amelyek a helyiek legégetőbb problémáira, igényeire keresik a megoldást. Minden UMVP IV. tengelyes kiírás előtt felmértük a helyiek igényeit, illetve a későbbi kiírások alkalmával már volt egy megelőző tapasztalatunk. Így azon célterületek, amelyek népszerűek voltak, azokat némi változtatással igyekeztünk újból kiírni, illetve az ezek mellett fellépő igényekre adtunk „választ” új célterületek megfogalmazásával, azok kiírásával. Az alulról jövő kezdeményezések lettek leghangsúlyosabbak a LEADER kiírásokban, és az azokra beadott pályázatokban.

6.2.2 Területalapú megközelítés

A terület alapú megközelítés, már a HVS megalkotásánál is fontos szerepet játszott. Először is említsük meg a „hátrányos” és „nem hátrányos” települések felosztásának problematikáját, vagy a három kisváros (Záhony, Mándok, Dombrád) helyzetét. Például a nem hátrányos település Győröcske község, amelynek lakossága 130 fő, 5 km van Záhonytól, de nincs bolt a faluban, nem jár ide Volán busz, a II. világháború után, szinte a semmiből felépített templomuk dől össze, az egyetlen közösségi épület a faluház/könyvtár/orvosi rendelő dűledezik, ablakai szétrohadtak, költségvetéséből nem jut semmire. A LEADER források elosztásának területalapú megközelítése segített a községnek. A kisvárosok természetesen közigazgatásilag városok, azonban még a legnagyobb lélekszáma sem éri el a 4500 főt. Természetesen kimaradtak az UMVP III. tengelyének intézkedéseiből, viszont az egyéb fejlesztési forrásokhoz meg kicsik voltak, nyilván a LEADER-ben kellett, hogy esélyt kapjanak, mivel körzeti központok, sok munkavállaló ingázik ide.

6.2.3 Helyi partnerség

Spontán kialakuló partnerségek jöttek létre a HACS-on belül: az önkormányzatok, a civilek, az egyházak vagy a vállalkozók. Jó volt látni, ahogyan összejöttek a közös fellépés/érdek összehangolására, egy-egy szándék közösségi szintre emelésére, vagy ahogyan megállapodtak a meglévő források elosztásáról, nem ki önmérséklet gyakorlása révén, de az egész közösség érdekében. A benyújtott pályázatokban már nem igazán látszott a partnerség, kivéve azokat a kiírásokat ahol eleve elő volt írva, azaz pályázati feltétel volt. Itt igyekezett mindenki megfelelni még a kötelezőn felül is. Csak remélni tudjuk, hogy ez nem csak formális volt.

6.2.4 Több szektort érintő integrált fejlesztések

Egy programunk volt a LEADER-en belül a „Farm program”, amely vállalkozásfejlesztést, oktatást, eszközbeszerzést és munkáltatást is tartalmazott volna, azonban nem érkezett be rá pályázat, pedig kétszer is kiírtuk.

6.2.5 Hálózatépítés

Célirányos hálózatépítés tervezési szinten is csak nyomokban volt fellelhető, projektek szintjén alig-alig, talán a néptánc oktatásban próbálkoztak a Mándokiak egy két pályázatban. A HVS-ben is betervezett térségi projektet az „Integrált, elektronikus időjárás ellenőrző-növényvédelmi rendszer kiépítését termelői hálózattal” sikerült megvalósítani. Itt egyértelműen képült egy hálózat is.

6.2.6 Innováció

Az innováció megjelenése a projektek során háttérbe szorult, mivel a támogatások fajlagosan kis összege (maximum 200.000,-EUR), valamint a projektek utófinanszírozása nem kimondottan az innováció megjelenését ösztönözte. E-növényvédelmi előrejelző rendszer kiépítése Felső-Szabolcsban mondható egyedül innovatívnak a beérkezett pályázatokból. A HVS-ben is betervezett térségi projektet az „Integrált, elektronikus időjárás ellenőrző-növényvédelmi rendszer kiépítését termelői hálózattal” sikerült megvalósítani.

6.2.7 Térségek közötti és nemzetközi együttműködések

Kerestük a kapcsolatot már a HACS megalakulása után közvetlenül. Meg is talált minket egy Andalúziai Kistérség (Spanyolország), próbáltunk kialakítani velük egy állandó kapcsolatot, de közbeszólt a válság, valamint az előfinanszírozás problematikája. Akkoriban az MVH még 8-9 hónapig bírálta el a HACS kifizetési kérelmeit. Az IH engedélyével sikerült a Magyar Ökoszociális Fórum Európai Kommunikációs Intézet bevonásával egy hasznos tanulmányutat szervezni Alsó-Ausztriába.

Korábban is megjelenhettek volna ezek a kiírások, így csak a térségek közötti együttműködésben vett részt a HACS két projekttel. Mind a két projekt sikeresnek mondható, különösen a „Vízi túra a Tisza-könyökben”, amely nagy társadalmi visszhangot kapott.

6.3 A LEADER elvek alkalmazása a jövőben (A tapasztalatok alapján tervezett változások, módosítások bemutatása)

Alulról jövő kezdeményezések ösztönzése tekintetében a következő tervezési időszakban folytatni érdemes a HACS eddigi gyakorlatát, ugyanis ezt a LEADER elvet építettük be leghangsúlyosabban a munkánkba. A HVS tervezésétől az utolsó kiírásig csupán olyan forrásokra tudtak pályázni a térségi szereplők, amelyek már a 2008-as tervezés, és a felülvizsgálatok során is a HACS-hoz eljuttatott projektötletek, azaz alulról jövő kezdeményezések ösztönzéseként fogalmazódtak meg.

Területalapú megközelítés alkalmazására nagyobb hangsúlyt kell fektetnünk a jövőben, nem azért, mert ez a LEADER elv némiképpen háttérbe szorult volna. Eddig is volt rá példa, hogy különbséget tettünk hátrányos és nem hátrányos településekről érkező pályázatok között, hanem azért is, mert ez lehetőséget is ad a térségben zajló fejlesztési folyamatok irányítottabbá tételéhez területi alapon is.

Helyi partnerség az elmúlt időszakban több pályázati kiírás fontos részeként jelent meg, garantálta ezzel a LEADER elvvel a „LEADER eszmeiséget” a rendszerben. Valójában közös projektekben a helyi szereplők, valamiért csak kényszerből hajlandóak részt venni. Bár vannak jelei igazi partnerség kialakulásának (termelői csoportok stb.) térségünk szempontjából ez egy hosszú folyamat lesz. Ezért is fontos része kell, hogy legyen a következő stratégiának, ugyanis a tapasztalat azt mutatja, hogy az elvekkel különben mindenki egyet ért.

Több szektort érintő integrált fejlesztések kezelése lesz az egyik legfontosabb kritériuma a következő stratégia megalkotásának és végrehajtásának. E szerint nagy felelősséget ró ez a tervezőkre is, mivel a tapasztalatok alapján (akárcsak a helyi partnerség esetében) valójában ilyen projektekben a helyi szereplők, valamiért csak kényszerből hajlandóak részt venni. Megoldást a lassú, építkező és kissé irányított folyamat hozhat, ha a térségi szereplők túteszik magukat az úgynevezett „földhöz ragadt” gondolkodásmódon.

Hálózatépítés önmagában szokott kialakulni, ha azt a körülmények és az érdek ezt diktálja. Ebbe a folyamatba jó érzékkel beavatkozva, a következő stratégia megalkotásában és a források odaítélésekor, lehet a LEADER elvnek érvényt szerezni. Az elmúlt tervezési ciklusban már voltak erre utaló hasznos kezdeményezések (integrált elektronikus időjárás-előrejelző rendszer kiépítése termelői hálózattal). Ezt a munkát kell tovább vinni a következő tervezési ciklusban.

Innováció, mint olyan, része volt a HVS minden gazdaságfejlesztési elképzelésének, azonban a bejövő pályázatokban ez már kevésbé volt érzékelhető. A projektek értékelésénél nem képviselt elég súlyt ennek az elvnek a betartása, így a pályázók inkább kihagyták. Tanulva a múlt hibáiból a stratégia megalkotásán túl eleve a kiírásokban, és az értékeléseknél is, már csak az innovációval érintett projektek támogatását kell előnyhöz juttatni.

Térségek közötti és nemzetközi együttműködések terén a Magyar Ökoszociális Fórum Európai Kommunikációs Intézet bevonásával egy hasznos tanulmányút valósult meg Alsó-Ausztriába (a tanulmányút több településen is generált egyfajta szemléletmód váltást az önkormányzatok energiagazdálkodásában) és a térségek közötti együttműködésben a „Vízi túra a Tisza-könyvekben”. Sajnos a központi kiírások korábban is megjelenhettek volna, hiszen nagyon hatékonyaknak bizonyultak. A jövőben jobban oda kellene figyelni, már a tervezéskor is, az együttműködési projektekben rejlő lehetőségeknek.

7. Összefoglaló

Néhány bekezdésben kerüljön összefoglalásra a zárójelentés I. és II. részének lényegi tartalma, az üzleti tervek „Vezetői összefoglaló” részének mintájára.

A Felső – Szabolcsi LEADER HACS az egyike azoknak, amely a 2007-2008-as kezdetek óta változatlan formában fennáll és működik, az ország egyik leghátrányosabb helyzetű térségében, az Észak-Alföldi Régió észak-keleti részén, 24 tagtelepüléssel. Azt, hogy működésünk mennyire mondható sikeresnek, több tényező is bizonyíthatja. A 2014-2020-as időszakra készülve már 2014-ben csatlakozott hozzánk még négy település, viszont egy sem jelentkezett át tőlünk más HACS-hoz. A III. tengelyben hozott támogatási döntésekkel alokkált forrás felhasználása (kifizetett projektek aránya) több mint 90 %-os, amellyel 5. helyen állunk az országban, míg a LEADER kiírások keretében történt forrásfelhasználásunk is majdnem 93 %, amely országosan a 9. legjobb eredmény.

Kisebb-nagyobb változások mindig voltak, pl. külön vált a Kisvárdai és a Záhonyi Kistérség, majd megalakultak a járáások, de ezek hatással a működésünkre, munkánkra nem voltak. 2008-ban 104 taggal alakultunk, ma – az időközben történt taglétszámbeli változások mellett – ugyanennyien vagyunk. Már a kezdetekkor egyesületi formában működtünk, célunk az volt, hogy a helyben felmerült kérdésekre, problémákra egy jól elkészített HVS-sel adjunk válaszokat, megoldási javaslatokat, amely aztán az alapját képezte az EMVA III. és IV. tengely kiírásainak is. Mindig fontosnak tartottuk figyelembe venni a térségben élők, működők projekt ötleteit, hiszen ezekből születnek azután a sikeres kiírások és sikeres projektek.

Célunk a jövőben is ez, hiszen ha végigvezetjük, mi mindent értünk el azért, hogy a térségben élőknek jobb legyen, akkor kár lenne erről az útról letérnünk. Legfontosabb számunkra, hogy a LEADER megmaradjon alulról jövő kezdeményezésnek, hiszen ki más tudhatná, ismerhetné egy térség legfontosabb problémáit, ha nem azok, aki ott élnek? Azt azonban csak remélni tudjuk, hogy mindezek az elképzelések nem vesznek el a jogszabályi kavalkádban.

A helyiek mára már megismertek bennünket, megismerték, megtanulták e pályázati rendszert. Az idő előrehaladtával a LEADER egyre népszerűbb lett, a projektek pedig egyre magasabb színvonalúak. A rendszer is egyre ügyfélbarátabbá vált, ezt mutatja a LEADER utolsó körében nyertes projektek magas száma, illetve a fent már említett teljesülési arányok, az utófinanszírozás ellenére.

Lassan lezárul tehát egy korszak, az Európai Unió 2007 – 2013. közötti tervezési időszaka.

Munkánk során sok emberrel találkoztunk, akár mint ügyféllel, érdeklődővel, vagy csupán mint az adott település lakosával. Fórumokat rendeztünk, vagy meghívást kaptunk egy-egy rendezvényre, elkészült projekt átadására. Akármerre jártunk a térségben, mindenütt azt hallottuk, ha ez a program, ezek a fejlesztési források nem lettek volna, e számos beruházás sem valósulhatott volna meg.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. tengelye keretében összesen 56 új munkahely teremthető, míg a LEADER projektek által 25. Ez azt jelenti, hogy az elmúlt 5

éves időszakban összesen 81 embernek sikerült munkalehetőséget teremteni. Emellett megszületett számos épített örökségünk, megújult környezetünk, újabb vállalkozások alakultak, vagy a meglévők fejlődéséhez járultunk hozzá. A III. tengely keretében az elmúlt időszakban összesen 1 297 163 400 Ft támogatást, míg a LEADER keretében 801 666 662 Ft forrást sikerült lehívni. Ez összesen majd' 2,1 milliárd forintot jelent térségünk számára.

Talán nem minden tervünk valósult meg azokból, amelyeket ezen időszakra terveztünk, de bízunk abban, hogy az elkövetkező – 2014-2020. közötti – időszak végén, amikor ismét számot adunk vidékfejlesztési eredményeinkről, a listánk ezekkel kiegészülve teljesnek mondható. Reméljük, számos új, jól hasznosítható ötlettel találkozunk majd munkánk során.

Az új időszakra vonatkozó Helyi Fejlesztési Stratégia alapjául szolgálnak majd a helyi szinten megfogalmazódott ötletek. Az eddig is sikeres, mikrovállalkozásokat és civil szervezeteket erősítő célkitűzéseinket meg kívánjuk tartani, emellett komplex, több ágazatot, nagyobb területet lefedő programokat szeretnénk támogatni. Igyekszünk a térség minden szereplőjéhez eljutni, készek vagyunk minden ötletet feldolgozni, hiszen fejlődni csak úgy tudunk, ha nyitottak maradunk mindenre.

Mottónk:

„Ami ma lehetetlen, az holnap megvalósulhat.”

/Öveges József/